Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ṿe-natata el Ḥoshen ha-mishpaṭ et ha-Urim ṿe-et ha-Tumim

saviv le-Shulḥan ʿarukh ... Yeshuʿa Ṿalḳ z.ts.l. baʿal sefer Meʾirat ʿenayim ... Shabetai Kohen z.ts.l. baʿal Śifte Kohen ... ṿe-nilṿeh la-hem ... Daṿid ha-Leṿi z.ts.l. ... Ṭure zahav ... ito meḥubar ... Tsevi ha-niḳra be-fi kol Ḥakham Tsevi ... be-hagahotaṿ ... aśinu zar ... la-shulḥan ... ...

Ḳaro, Yosef

ראק, יסוי

Homburg vor der Höhe, [5]502 [1741/1742]

ועטנו ועוט תוכלה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11244

Visual Library

לא חטפתי נתתן לבתיסו בשבועה אבל הכא דמודה דחטף תו
ליכא למימר לא חטפתי דלמי הוה אחר לא חטפתי היה בליך
שבועה לבתיסו הצד מלאוריתא וכיון דלא מצי כפיק מילי שבוע'
דאורייתא לא אמרינן מגו ודין זה סוי בנסכא דל' אבא שמעת
דלא מהימן במגו דהא בריך שבוע' אף לגמרי ' וכן כתבו התוס'
כרך אזקת הבתים דף ל"ד ע"א בשם ר"י וש"ם באריכות ובתבאר
זה לעניל מיימן ע"ה סעיף ינ"ב ס"ק מ"ב ע"ש :

כח מגו אמרינן אף היכא דבריך שבועה דרבנן מגו דלמי נמי
אחר טענ' מעליות' אע"פ שבאותם טענות אינה ס"ד כיון
שבטענה שטוען ליכא אלא שבועה דרבנן מהא דאמרינן (בפרק
המוכר את הבית דף ע') המפקיד אבל חבירו בשטר בחתן לומר
החזרתי לך בשבוע' מגו דמצי טען בחתנו וכך שבועה דאתנו
הויא מדאורייתא' מי' שבועת שוחרים וא"ה מהימן בהאי מגו כיון
שבטענה שטוען החזרתי לך לא שייכא שבועה אלא דרבנן אע"ג
שבשבועת המגו אינו יכול לישבע בחתנו דהא אחר החזרתיו מכל
מקום כיון דבאותו שבועה אל המוקתיו מגי משתבע וקולם אחר
החזרתיו הוי מגי לאיתר בחתנו אמרינן מגו משבועה לשבועה
משבועה דרבנן לא"ר ולא דמי לחך דאמרינן והשת דתקון לבנן
שבועת היסת כו' דמשם' דלהך בשבועה דרבנן לא אמרינן מגו לא
דמי הא' דלא אי משבוע' לשבוע' דלא הוי מגו דאיכא שבוע' דאורייתא
שטען טענה שאינו בריך שבוע' והמגו בריך שבועה לכך בהך לא
אמרינן מגו אבל הכא דהטענה שטוען בריך שבועה ונם בטענת
המגו בריך שבוע' ומגו מעליא טפי שאינו יכול להכריע אחרי'
מגו · מה שכתב מגו אמרינן אף היכא דבריך שבועה לרבנן כו'
זה נתבאר לקמן ס' קכ"ח סעיף ה' ועיין מה שכתבתי שם בסעיף
קטן ל"ב ומה שהשגתי על מה"ר אלמה לוריא וסמ"ע בזה · ונם
בסימן רכ"ו סעיף ב' כתבתי בזה והוכחתי בדברי רבינו שאמנון
והשגתי על הסמ"ע וב"ח שם והבאתי עוד ראיות לזה מדברי
הרמב"ם והסמ"ג והמחבר שם בסעיף ב' ובכן כתב הבעל המאור
להריא בס' המוכ' את הבית דף קכ"ד ע"ב ועוד מאחר מוסקי' וכן
עיקר וע"ש :

בט מבינו מגו אף בדבר אשעבתו ריות' טובה מטענ' מגו ס"ב

באר הגולה

פג (א) ואפילו אתה כו' כתב בסמ"ע הטור לא כתב דין זה
ומשם' דלא ס"ל הכי' עכ"ל ולא נהירא וכן משם'
להדי' בב"ח ואחר אחרונים הטור אינו מודה על זה ע"ש :
(ב) וכן אם אינה כו' :

פג א נ"ז סס סעיף ד' ומבואר בס"ם סס

ועיין בתשו' מהרשד"ם סי' קכ"ה :
משם' דמיירי אפי' יש עדים בשעת
שקבלם אינה ומ"ל הולך אותן
מכה זו לבנינו ואע"פ לקמן סי'
קכ"ה ס"ג משם' דבכה"ג לכ"ע
אין הבנים יכול לעכבם לעמוד
כיון דלית לי' מגו וכת"ם הבעה"ת
והטור שם נכתבים שם בס"ק כ"ע"ם
ע"ש' לאיתי' דשאני הכא דידוע
שהיה חייב לבנים דם"ם זיל בתר
טעמא דהתם דאינו אם לא יתן במגו
דהחזרתי כיון דהולך בזכי אינה
כדאה דשאני התם דמיירי בשאומר
אף כ' אמת קבלתים מתנה
להנינים לבנינו אבל לא אעשה
כן אינה מעכבם לעמוד והלך
כיון שמתנה זכה בהם לבנינו
טוב אינו יכול לעכבם לעמוד
אבל הכא אינה שאומר
מעולם לא כותבתי לזכות בהם
לבנינו רק מתנה כותבתי בהם
לעבד לעמוד ומה שהתקתי
אתן לי המעות וכן משם' מבאר
תשובת הרש"ל שמביא כ"ג לעיל סי' כ"ח מאי' ה' שכתב
וכשתבעו יולא אחר לא זכיתי מתנתך אינה אמת' חוכי כו'
ונם מהראי' שהביא הרש"ל שם סס"ק לחבינעא בראחר תחלה
משם' כן ע"ש · מיהו דוק בדידוע שחייב לו ואין יכול לעכבם
אפי' אבל בעבדי וכן משם' בלשון תשו' הרש"ל שמביא כ"ג לעיל סי'
כ"ח ולקמן סי' קכ"ה ור"מ כתן שהי' ידוע שחייב לו דאינה אינו
יכול לעכבם לעמוד אף כ' אינה אינה מעכבם מגו ודוק · אי נמי בשאין אינו אינה
לא תפרע לבנינו בעל חובי דבכה"ג לא הוי כזכי וכמ"ש לקמן סי'
קכ"ה ס"ק מ"ב בשם רא"ן ע"ש : (ג) אקבלם לעמוד כו'
וכתב הב"ח אבל אם אינה ע"י אינה לבנים להבנים מבנין אבל
ובתנם הבנים לא מהם אם תפסם ח"ן הבנים מוציאים מידו
ויקבלו בשיטה וקבלו הסמ"ע וב"ב הנ"ל ובתב הטעם דאינו

אינו

פג (א) ואפילו אתה כו' כתב בסמ"ע הטור לא כתב דין זה
ומשם' דלא ס"ל הכי' עכ"ל ולא נהירא וכן משם'
להדי' בב"ח ואחר אחרונים הטור אינו מודה על זה ע"ש :
(ב) וכן אם אינה כו' :

ועיין בתשו' מהרשד"ם סי' קכ"ה :
משם' דמיירי אפי' יש עדים בשעת
שקבלם אינה ומ"ל הולך אותן
מכה זו לבנינו ואע"פ לקמן סי'
קכ"ה ס"ג משם' דבכה"ג לכ"ע
אין הבנים יכול לעכבם לעמוד
כיון דלית לי' מגו וכת"ם הבעה"ת
והטור שם נכתבים שם בס"ק כ"ע"ם
ע"ש' לאיתי' דשאני הכא דידוע
שהיה חייב לבנים דם"ם זיל בתר
טעמא דהתם דאינו אם לא יתן במגו
דהחזרתי כיון דהולך בזכי אינה
כדאה דשאני התם דמיירי בשאומר
אף כ' אמת קבלתים מתנה
להנינים לבנינו אבל לא אעשה
כן אינה מעכבם לעמוד והלך
כיון שמתנה זכה בהם לבנינו
טוב אינו יכול לעכבם לעמוד
אבל הכא אינה שאומר
מעולם לא כותבתי לזכות בהם
לבנינו רק מתנה כותבתי בהם
לעבד לעמוד ומה שהתקתי
אתן לי המעות וכן משם' מבאר
תשובת הרש"ל שמביא כ"ג לעיל סי' כ"ח מאי' ה' שכתב
וכשתבעו יולא אחר לא זכיתי מתנתך אינה אמת' חוכי כו'
ונם מהראי' שהביא הרש"ל שם סס"ק לחבינעא בראחר תחלה
משם' כן ע"ש · מיהו דוק בדידוע שחייב לו ואין יכול לעכבם
אפי' אבל בעבדי וכן משם' בלשון תשו' הרש"ל שמביא כ"ג לעיל סי'
כ"ח ולקמן סי' קכ"ה ור"מ כתן שהי' ידוע שחייב לו דאינה אינו
יכול לעכבם לעמוד אף כ' אינה אינה מעכבם מגו ודוק · אי נמי בשאין אינו אינה
לא תפרע לבנינו בעל חובי דבכה"ג לא הוי כזכי וכמ"ש לקמן סי'
קכ"ה ס"ק מ"ב בשם רא"ן ע"ש : (ג) אקבלם לעמוד כו'
וכתב הב"ח אבל אם אינה ע"י אינה לבנים להבנים מבנין אבל
ובתנם הבנים לא מהם אם תפסם ח"ן הבנים מוציאים מידו
ויקבלו בשיטה וקבלו הסמ"ע וב"ב הנ"ל ובתב הטעם דאינו

פג א לדין עם המלוה לשון הטור לעבד לוה לאיש מלוה :
ב ואפי' אתה כשקבלם כו' הטור לא כתב דין זה
ומשאינו לא ס"ל הכי וכמ"ש בפרישה ע"ש : **ג** אקבלם
לעמוד המעות שנתן לו המלוה
ליתן לנמרים ואומר אזה שאינה
לו אינה לו ע"ש : וכע"ש בתוב
ע"ן ז"ל וכ"ל דהיינו דוקא בזה
שאינה הנה דיכול לומר מתנתם
כוונתי היתה לזכות בו לעמוד
משא"כ אם אינה המעות עם אחר
שיבנם עבורו להרבה מלוין אבל
(ודוקא שדעת הבנים הי' מתנה
לעצמו כן) ונתנם הבנים לא'
אתם אינה יכול לומר לוה
המלוה שנתנם לו אקבלנו כולנו
על מנני שכבר זכה הבנים בעצמו
גם בשביל אחרים ומיהו אם תפסם
לבנים אינו אפי' אם תפסם
מן הבנים מוציאי' מידו
ואולקים ביניהם עכ"ל ע"ש ·
והנה מ"ש בסוף ואפי' אם תפסם
הא לכתב תמיהה לאפילו מזוה
לכתב הרשב"ם בתשובה והביאו
ב"י במקומו בסי' זה ז"ל ויכול
שהשאיל לאחרים לשמעון ובא
לוי ותופסן מידשמעון שאינו מלוה ולוה לוי
תפיסתו תפיסה ושמעון חייב לשלם לאחרים לפי שפשע בשמירתו
עכ"ל · (מדכתב שפשע בשמירתו מוכח דס"ל דאם אם תפס מיד
בנים אם מיד אינו אומר כמי הוי לוה הכי דאינה הכי דאינה מקרי פשע אפי'
לא פשע כמי דהא אחרת חייב בחומרין ומה"ש כתב מור"ם לאחר
דאינה לענין פקדון בסי' כ"ח ס"ח וכמ"ש בסמ"ע שם ע"ש) והוקה
שתופס מידו זכה בה ונם בשבא ליד לוי חייב שמעון בחזרת פקדון
וכמ"ש ריב"ש והביאו מור"ם שם ואף לשם זכה בתפיסה ס"ל לבעל
ע"ש לתלק דלוקא התם דאין בחותו פקדון זכות כ"ח לרחוקן
המפקיד לכן אין מוציאין אותו מיד לוי התופס אחומר ברחוקן
ס"ל ואף אם יבא לשמעון הפסד ע"י תפיסתו ס"ל נרס הזיק
במקום שנא בתכוון להזיק כ"ש לבטל את שלו (וכזה בתבאר
בסי' פ"ו ובסי' שפ"ח בדין הגורם הזק) להפקדון בכל מקום
מקום

מקום ברשות לקוחן הוא עומד ולקחילו בשאלה אף שבתחיבה בשאלה בלוכסין היינו אם יקבל לו ישתבר אבל כל שהוא ברשות לקוחן המשאיל הוא משלם כשהתנו לקוחן לשמעון יצא מרשות לקוחן כי שמעון זכה בשביל כולם וכאלו קבלו ק"ל את חלקו וקיל: ד הוא תלוה ע"ם והערב נ"כ כשתבע בע"פ בשעת מתן מעות וקבלן: ה בחיין הלוה להם יש לו מינו ולקבלו אם לוה בעדים ולא פרעו אלא בעדי מ"מ יפטל לומר פרעתיהו נם לה הקום בפעם אחרת כיון לבינו דאם קי"ל המלוה בעדים אינ"ם לפרעו בעדי' ולפי' לוה בקנין ולין העדים לפני הב"ד לקנת רבותא כמ"ש לעיל ר"ס ע': ו ובפטר נם הערב אף שבתערב בקנין דבמקום דהלוה פטור נם הערב פטור כמ"ש בס"ם מ"ש וקב"ש ס"ח: ז ואם אחי התובות יש לו עליהם ב' שטרות בפרוסה כתבתי אם פרעו אלא בעדים אינ"ם שיהיו לו על שניהם שטרות אלא אם יש לו שטר על הלוה אינ' שהמלוה אומר שלא פרעוה בחיין המלוה להוציא בשטרו מהלוה אפי' אם אינו כתב שם לפרעו בעדים כתב לו אם המחבר חזר לשיטתו שפסק בסי' כ"ח ס"ב דאם לא יכתוב לו בתולת פרעון אי בתולת מתנה יכול לשעון פטרתי כיונו אפי' אינו מבורר שחייב לו עוד חוב ונם הטור כתב כאן כן אף שחולק שם לשלמדינו דאפ"ה בחיין המלוה לאין שם בידו שטרות על שני התובות:

ט שטר מקויים ואחר הלוה שהוא מזויף בטור לא כתב שעבת מזויף כי לא שכיחי לשעון מזויף לשטר שכבר הוא מקויים אלא כתב שעבת אחרת לו פרוע ועפ"ל: י בשבע הלוה ויבסת ולקילו להם תולקין שאומרי' לאמריכן מינו להוצי' ובמ"ש

כאן טעם שבשבע הלוה ובפטר משום דלא אמריכן מנו להוציא ולבר נתבאר בסימן אלפני זה סי' ב' דיש פלוגתא בזה ולאין זה הוא מן הס"ם ואף שבע"ם שם לא כתב דעת התולקין נם זה יותר תמוה ובמ"ש ע"ז ודוק עד כאן לשונו ולכאי לאומר יפה כיון לפ"ש ולכדי הסמ"ע מתוהין דע"כ לא כתבו התוספות בשם ר"י סכת טעמא דלא הוי מנו משום שמוכרח לשקר תחלה אלא לרב יוסף אבל לפי מה שפסק רב אחיי בר אחין הלכת' ע"כ לא אלאי הפי טעמא אלא טעמא אחר משום דאין אומרין מנו להוציא דאי לא הוי מנו כיון שמוכרח לשקר תחלה אם כן לאמאי פסק הלכתא כרבא בחרצא וכ"פ כל הפוסקים וכמו שכתבתי לקמן סימן קמ"ו סכ"ה וכן כתבו התוספות שם לה"ד (פ' חזקת הבתים דף ל"ב ע"ב) ד"ה והלכתא בשם ר"י ות"ל ונראה לר"י דהיינו טעמא דהלכתא בחרצא כרבא וכרב יוסף בזוזי משום דאמרי' מנו לאוקמי ממונא כו' וכ"כ הגה' מיי' פט"ו משונין וע"ש וכן מוכח לקמן בהדיא בחרצא שם ובפ' הכותבנבי

ונגם הים מולקין אבפי' פ"ב בע"כ ס"ל דמשום שהוא מוכרח לשקר תחלה לא מבעלינן מנו לחלק הים מולקין הוא הריב"ם מי' אלו' אוכלא דהכא בס"ם בשאין הטער מקויים אלא איכול לקיימו אח"כ ומקלקו רבה ורב אחאי אמרי מנו בשאין מקויים עכשיו אבל כשהוא מקויים עכשיו ס"ל בחדיא דמהכי מנו אף להוציא מן הלוה אע"פ שהיה מוכרח לשקר תחלה ע"ש מוכח כן נם' המגיד בהדיא וכן הוא בתרוצי הרמב"ן פ' מוקת הבתי' לבהדיא. ואם כן נם מה שהקשה הסמ"ע על הע"ש שהרי דין זה הוא מן הס"ם לי"ק מירי דבס"ם לא הוזכר שהטער מקויים והים מולקי' מפרשים בלוה מקויים (וע"כ השמיט בע"ש בסימן פ"ב הים מולקין משום דהים מולקין ולאי פלינו נ"כ על הע"ו כאן) וכאן הא אתאי המחבר והר"ב דלא בהים מולקי' ולדעת הר"ב ס"ל שמאך עצמו כאן לגעיל וכן כתב בד"מ לבדיא דהרמב"ן והרשב"א מולקי' על הטור והר"מ"ם ע"ש) אבל הרמב"ם והט"ו דאפרשי לא בתקוים ע"כ מ"ל דטעמא הוא משום מנו להוציא לא אמריכן ואמ"ל וכמבואר בתוספות והרא"ש והנ"ה מיי' שם וכן הוא לבדיא בנעמ"ת שער י"ז טעמא הכא משום דלא אמריכן מנו להוציא ולא הוזכר כלל אם אלאי טעמא שהיה מוכרח לשקר תחלה ע"ש. וכן משמע בדברי הרמב"ם בפי' המשנה שהבאתי לקמן בס"ק ע' ואין לריאב דברי הסמ"ע דס"ל דגם במסקנת התוס' אלאי אלאי טעמא שהיה מוכרח לשקר תחלה רק המפקינן בהאי טעמא ובעלמא אמרי' מנו להוציא רק הכא כיון דאלאי אמי טעמא דמוכרח לשקר תחלה לא אמרי' מנו להוציא דא"כ אמאי הסיג הסמ"ע עליו מלעיל סימן פ"ב סי"ב ולקמן סימן פ"ד סעיף ל' ופוק) ועוד לעוכת בתוספות ובהגה' מיי' שם פתבו דדוקא לומר דהמוש מפקינן פסק רב אחיי הלכה כרבא בחרצא וכרב יוסף בזוזי אלא משום דלנאמרי פסק כרבא ולא מספק ואפילו עבד שובדא כרב יוסף לא עבד ונראה לר"י דהיינו טעמא דהלכתא כרבא בחרצא וכרב יוסף בזוזי משום דאמרי' מנו לאוקמי ממונא כו' וא"כ כיון דלא מספקא לרב אחיי אמי טעמא שהיה מוכרח לשקר תחלה לאו טעמא הוא כלל דאלא לאמאי הלכת' כרבא בחרצא דהא ליכא לאיתר דמספקא ליה לרב אחיי אמי טעמא מעליא הוא ולכך לא מפקי' חרצא אלא ולקי פשוט' ליה לרב אחיי דאף על גב שמוכרח לשקר תחלה הוי מנו מעלי' ולא איכפת לן בהאי טעמא כלל אלא מעשה אחר פסיק בזוזי דלא כרב יוסף מזו' דאין אומרין מנו להוציא ועוד דהא כתבו התוס' שם בשם ר"י וא"כ הגה' מיי' שם וכן הבעה"ת שם וכן הבעה"ת אמי דאיכא תרתי טעמא מעליא כו' ואם כדברי הסמ"ע הא מעיקרא לא"מ דהתם איכו מוכרח לשקר תחלה אלא ולאי כמו שתנתי דלמסקנא לא הוי טעמא אלא משום דמנו להוציא לא אמריכן וא"כ הרא"ש שם לבדיא דטעמא הוא משום דלא אמריכן כמנו לאוקמי ממונא. וכמלא עלו דברי הע"ש בהגון ואלא כדת הסיג עליו הקדמ"ע לא עיין בתוס' ומהרא"ש רק בפי' אמפיק כן בשם ר"י אבל בחתת לא הוצאתי בפי' רק תחלת דבריו ר"ל דרב יוסף אבל למסקנת דש"ם לא ס"ל לר"י הכי וכמו שכתבתי: (ח) אם אמרה לו פרוע כן הוא בטור: (ט) בשבע הלוה ויבסת ובפטר בכר כתבתי בקמוך. לבהרמב"ן והרשב"א ואחר אקלוגוס

המלוה

אחר הלוה תן לזה כך ולזה כך קי"ל דאין כוכי וזכה הלוה בשביל כל א' ואחד:

עוד כתב הסמ"ע בביאור דברי הע"ש שהבית הב' כאן בפי' זה דזכה אותו התוס' כתבוסה והוא לא כורך לפי מה שכתבה לעיל סי' כ"ח סעיף א' ס"ק ו' ז' דליתהו לדברי הרשב"א ועי"ש:

(ד) נתתים לך ועל מנת כן קבלתם והמלוה אומר לא נתרצתי לקבלם אלא מחוב פלוני שאין לי בו ערב אם החוב שאמר הלוה שפרעו ד הוא מלוה על פה ה נאמן הלוה בשבועת היסת ו ונפטר הערב (ה) אפילו היה קבלן ז ואם שני החובות יש לו עליהם שני שטרות (ו) אם לא פרעו בעדים נאמן המלוה במנו דלא היו דברים מעולם ונשבע ונוטל ואם יש בו נאמנות לוטל בלא שבועה ואפי' אם פרעו בעדים ח ומעידים שבתורת פרעון נתנם לו ואינם יודעים מאיזה שטר נאמן לומר שקבלם בשביל החוב שאילו בו ערב ונשבע וגובה חובו מהלוה או מהערב ואם יש בו נאמנות גובה בלא שבועה:

ד (ז) להוציא עליו ט שטר המקויים ואמר הלוה מזויף (ח) או אמר ואמר המלוה בן הדבר אבל שטר כשר הוא לי ואבד י (ט) נשבע הלוה היסת ונפטר:

פד הפוגם

שאינו ערב ואינו שבתרלם ונקבלו על חוב אים בו ערב אינ' מדבתי ולתקוני אדרתי ולא לשותי וכלקמן ריש סי' קפ"ב ובחיין המלו' בכך כיון אים שטר בידו כ"ל ודו"ק ובעין בתשו' מהרי"ן אסון סי' רכ"ז: (ה) אפי' היה קבלן קצה ליהה לקמן סי' קכ"ט סעי' ט"ו פסק דקבלן חייב וי"ל דשאני הכא כיון שהמלו' מודה שקבל מעות ודוחק ונם הבעה"ת שמתנו מקור דין זה ס"ל נם בעלמא כן וכמ"ש בסי' קכ"ט אם ע"ש ובלע"ע: (ו) אם לא פרעו בעדי' כו' בזה אלא פרעו בעדי' ל"ב שיהיה לו שני שטרו' אלא בשטר אינ' שטרו: (ז) הוצאת עליו שטר מקויי' כו' בשבע הלו' היסת ונפטר כתב בסמ"ע וז"ל ואפי' להים תולקין שאומרי' לאמרי' מנו להוצי' וכמ"ש מור"ם בסי' פ"ב סעי' י"ב מודה הכא לאין המלוה כחין לוה שטר אחר היה לו ולכתריהו בתנו לאי בעי אתן ותבעו בשטר זה המקוים דשאני הכא כיון דהמלוה מודה לתקלת ביאתו לב"ד היה לתבעו בשטר פסול ואין אמרי' מנו אלא להוצי' מיי' שטעמתי שטוען עליו מתחלה הוא לאת וכ"כ התוספות ומהתימה על הע"ש שכתב דלא אמריכן מנו להוציא ולכבר נתבאר בסימן אלפני זה סי' ב' דיש פלוגתא בזה ולאין זה הוא מן הס"ם ולא"ב שבע"ם שם לא כתב דעת התולקין נם זה יותר תמוה ובמ"ש ע"ז ודוק עד כאן לשונו ולכאי לאומר יפה כיון לפ"ש ולכדי הסמ"ע מתוהין דע"כ לא כתבו התוספות בשם ר"י סכת טעמא דלא דב אחיי בר אחין הלכת' ע"כ לא אלאי הפי טעמא אלא טעמא אחר משום דאין אומרין מנו להוציא אלאי הוא מנו כיון שמוכרח לשקר תחלה אם כן לאמאי פסק הלכתא כרבא בחרצא וכ"פ כל הפוסקים וכמו שכתבתי לקמן סימן קמ"ו סכ"ה וכן כתבו התוספות שם לה"ד (פ' חזקת הבתים דף ל"ב ע"ב) ד"ה והלכתא בשם ר"י ות"ל ונראה לר"י דהיינו טעמא דהלכתא בחרצא כרבא וכרב יוסף בזוזי משום דאמרי' מנו לאוקמי ממונא כו' וכ"כ הגה' מיי' פט"ו משונין וע"ש וכן מוכח לקמן בהדיא בחרצא שם ובפ' הכותבנבי

פונמת ופונתת כתובתה ע"ש וכן הוא להדיא בפסקי מהר"מ רקשו סימן רמ"ח ע"ש:

ונגם הים מולקין אבפי' פ"ב בע"כ ס"ל דמשום שהוא מוכרח לשקר תחלה לא מבעלינן מנו לחלק הים מולקין הוא הריב"ם מי' אלו' אוכלא דהכא בס"ם בשאין הטער מקויים אלא איכול לקיימו אח"כ ומקלקו רבה ורב אחאי אמרי מנו בשאין מקויים עכשיו אבל כשהוא מקויים עכשיו ס"ל בחדיא דמהכי מנו אף להוציא מן הלוה אע"פ שהיה מוכרח לשקר תחלה ע"ש מוכח כן נם' המגיד בהדיא וכן הוא בתרוצי הרמב"ן ב' מוקת הבתי' לבהדיא. ואם כן נם מה שהקשה הסמ"ע על הע"ש שהרי דין זה הוא מן הס"ם לי"ק מירי דבס"ם לא הוזכר שהטער מקויים והים מולקי' מפרשים בלוה מקויים (וע"כ השמיט בע"ש בסימן פ"ב הים מולקין משום דהים מולקין ולאי פלינו נ"כ על הע"ו כאן) וכאן הא אתאי המחבר והר"ב דלא בהים מולקי' ולדעת הר"ב ס"ל שמאך עצמו כאן לגעיל וכן כתב בד"מ לבדיא דהרמב"ן והרשב"א מולקי' על הטור והר"מ"ם ע"ש) אבל הרמב"ם והט"ו דאפרשי לא בתקוים ע"כ מ"ל דטעמא הוא משום מנו להוציא לא אמריכן וא"מ"ל וכמבואר בתוספות והרא"ש והנ"ה מיי' שם וכן הוא לבדיא בנעמ"ת שער י"ז טעמא הכא משום דלא אמריכן מנו להוציא ולא הוזכר כלל אם אלאי טעמא שהיה מוכרח לשקר תחלה ע"ש. וכן משמע בדברי הרמב"ם בפי' המשנה שהבאתי לקמן בס"ק ע' ואין לריאב דברי הסמ"ע דס"ל דגם במסקנת התוס' אלאי אלאי טעמא שהיה מוכרח לשקר תחלה רק המפקינן בהאי טעמא ובעלמא אמרי' מנו להוציא רק הכא כיון דאלאי אמי טעמא דמוכרח לשקר תחלה לא אמרי' מנו להוציא דא"כ אמאי הסיג הסמ"ע עליו מלעיל סימן פ"ב סי"ב ולקמן סימן פ"ד סעיף ל' ופוק) ועוד לעוכת בתוספות ובהגה' מיי' שם פתבו דדוקא לומר דהמוש מפקינן פסק רב אחיי הלכה כרבא בחרצא וכרב יוסף בזוזי אלא משום דלנאמרי פסק כרבא ולא מספק ואפילו עבד שובדא כרב יוסף לא עבד ונראה לר"י דהיינו טעמא דהלכתא כרבא בחרצא וכרב יוסף בזוזי משום דאמרי' מנו לאוקמי ממונא כו' וא"כ כיון דלא מספקא לרב אחיי אמי טעמא שהיה מוכרח לשקר תחלה לאו טעמא הוא כלל דאלא לאמאי הלכת' כרבא בחרצא דהא ליכא לאיתר דמספקא ליה לרב אחיי אמי טעמא מעליא הוא ולכך לא מפקי' חרצא אלא ולקי פשוט' ליה לרב אחיי דאף על גב שמוכרח לשקר תחלה הוי מנו מעלי' ולא איכפת לן בהאי טעמא כלל אלא מעשה אחר פסיק בזוזי דלא כרב יוסף מזו' דאין אומרין מנו להוציא ועוד דהא כתבו התוס' שם בשם ר"י וא"כ הגה' מיי' שם וכן הבעה"ת שם וכן הבעה"ת אמי דאיכא תרתי טעמא מעליא כו' ואם כדברי הסמ"ע הא מעיקרא לא"מ דהתם איכו מוכרח לשקר תחלה אלא ולאי כמו שתנתי דלמסקנת לא הוי טעמא אלא משום דמנו להוציא לא אמריכן וא"כ הרא"ש שם לבדיא דטעמא הוא משום דלא אמריכן כמנו לאוקמי ממונא. וכמלא עלו דברי הע"ש בהגון ואלא כדת הסיג עליו הקדמ"ע לא עיין בתוס' ומהרא"ש רק בפי' אמפיק כן בשם ר"י אבל בחתת לא הוצאתי בפי' רק תחלת דבריו ר"ל דרב יוסף אבל למסקנת דש"ם לא ס"ל לר"י הכי וכמו שכתבתי: (ח) אם אמרה לו פרוע כן הוא בטור: (ט) בשבע הלוה ויבסת ובפטר בכר כתבתי בקמוך. לבהרמב"ן והרשב"א ואחר אקלוגוס

בדין אם הלוה תופס לעצמו המעות אבל המלוה ליתן לאחרי עיי' בסי' קכ"ה סעיף נ' ג עוד כ"כ בה"ת שער כ' מסברא בלא ראיות ד מעובלא לקמיה דרב' ורב יוסף, ואם אם אחר הלכתא כותיה דרב יוסף דהאי שטרא אמאי אמרא אמאי בעלמא הוא והוכא דקיימי זוזי לוקחי ב"כ דף לב ע"ב ה וכן פירשו הרא"ש בסי' ל' מס' מלוה ולוה וס"כ הטור וכתב ה"ה שם כ' דעת הגאונים וכן פירש ה"ר יוסף והא דלא אמרינן בתנו דאי בעי אמר שטרא מגלגל הוא כתבו התוספות שם בשם ריב"ם דלא אמרינן מנו להוציא ואמרינן דאי בעי אמר שטרא מגלגל הוא כתבו התוספות שם בשם ר"י

פר הפוגם או פוחת שטרו או עד אחד מעיד שהוא פרוע • ובו ד׳ סעיפים :

א (א) לא הפוגם שטרו לא יפרע לא בשבועה

ב כ אע״פ שלא טען הלוה השבע לי ג כיצד הרי ששטרו אלף זוז וטען הלוה פרוע כולו וטולוה אומר לא נפרעתי לא מקצתו ד לא יפרע את השאר לא בשבועה ד כעין של תורה ד ה אפילו הו׳ עדים בשעת הפרעון ואו שכתב לו שוב׳ במקום שפר׳ ולא אמרו׳ אם אית׳ דפרע טפי בעדים הוה פרע ליה כדפרעיה מעיקרא או היה כותב לו שובר ה ז ואפי׳ דקדק לצרף בחשבונו אפילו פחות משורה פרוטה לא אמרינן כיון שדקדק כל כך קושטא קאמר קואם יש בו גאמנורה אע״פ שלא פירש

ג הגמרא מסוש דהפורע רגיל לדקדק והכפרע חיכו רגיל לדקדק מ״ה ראוי רבנן שבועה עליה כי היכי דלודי : **ד** לא יפרע את האחר בלא בשבועה וכתב ⊙ כ״ו מתם״ה כפס רשב״ם ביאן תתקע״ב הפוגם שטרו ואחר בפרעון ראשון ושני אבי אבי זוכר והאחר איכו יודע הלוה פטור ויחזיר לו הלוה שטרו ומסכנו עכ״ל ועי״ל סי׳ כט וכסי׳ ע״ב מעיף ר״ל ומסעיף ר״ד מס בתנ״ה

ד אפי׳ היו עדים בשעת הפרעון בשעה שפרע מה שמודה הלוה שפרע לא אמרינן כיון שאבו רוחין שלא לפס הלוה להאמין למלוה בלא עדים לו שובר אם איתא דפרע שפי נס כן הוה פרע ליה דוקא בעדים לו בשובר דשמא כשבא לפרוע לו שנית לא נזדמן לו ליקח עדים לו לכתוב שובר טור : **ה** ואפי׳ דקדק לצרף כו׳ פירש המלוה דקדק לצרף את מה שמודה שקיבל ואומר כיום פלוני פלוני כך וכיום כך וכך ל״ל אלא לאתא בהאי מלוה הטעם שאמרו שמריך ליגבע מסוס דהפרע לא דייק

לדבנה ורב יוסף למיירי שלא היה מקוים ומיכול לקיימו אח״כ כתב מכאן להלכה בתרומי הרמב״ן פ׳ ח״ב אחר שכיבה אם פלונתא בשלמא הוא שטרא מבפס בשלמא הוא הכי כמו בכתב״ג הוא ולכתב״ה בתמכה ביכי לבנה ולא בעיכן לאוקמא במקוימת ובפותת מתם דעבדו סהמי שקרתי עכ״ל הרי כיוכתו בה״ם ואין בסכם דאשמועתיה זו״ל ה״ג תרומה דברי הרמב״ן אלו • וכ״ה דהוה מכי לאוקמי במקוימת ואומרת מזוייפת היה ולא היתה שלא ת״ק דכתבת בתנו שלא לאוקמה בתמכה וה״ם בהך לחד דיכא הוא ועוד לא שכיב איכא שטר מזויף מקוים ממש להכי אוקמה במלתא דאמרת • כמלא גם מה שכתב הבעל גידולי תרומה בסוף דבריו לדעת הרמב״ן והרשב״ם דגבי פותחת לא מהני אלא תיקון ואיתמיטיתיה דברי הרמב״ן הכ״ל דמוכחי לתהיא איכא :

ולענין הלכה אין כידי לתכריע בין אמרות העולם וברלה לפע״ד דבכל נוכח הוי סביקא דדיו׳ ובפקא מיכה דאי תפס המלוה אפי׳ בעדים לא מפקינן מיכי׳ כדין כל מפיק דדיכא ואפילו אשטר מקוים כשיקיימכו אח״כ נאמן על מה שטען כבר שהיה כאמן בתנו כיון שעתה המלוה מוחזק וכן אי עבד הדיין עובדא והגבהו למלוה מוכו מאי לעבד עבד וכן לקמן סי׳ קח״ו סכ״ה גבי קרקע דאין מוטיאין מיד הלוקח אפי׳ אין אשטר מקוים לא מפקינן מיכוה כשיקיימכו אח״כ כפי שטת הרמב״ן והרשב״ם והרא״ש ס״ו מה׳ שוען וכ״כ הטו׳ לקמן ס״ם קמ״ו אם הוא בענין שיכול לקיימו שהעדים שתתו לו שקר וקיימו׳ הו׳ שמוס מפרש הך עובדא במקוים כדאה דס״ל לכן אהוא מקוים וכן שיקיימכו מד דיכא אית לה וכן משמע בהרא״ש פ׳ תוקת הכתים ע״ם • וכן אי עבד הדיין והחזיק את המערער מעצמו בקרקע או שהזיק המערער מעצמו בקרקע והיה תחת ידו אע״פ שהיה אשטר מקוים לא מפקי׳ מיכי׳ • ואע״ג דהתוס׳ כתבו דמהדיינן עובדא הייכו לפי פירוש שכתבו דלא מפקיק׳ אפס רב אחיי הכי אמר אין פירוש׳ מוכרח דנהי דבקרקע לא מהני תפיסה בפפיקא דלוכא ומוקמיכ׳ לה בחזק׳ מאר׳ קמא וכמ״ש בספרי תקפו כהן באריכות ל״ל דהכא היה בראה לרב אחיי סברתו אל רבה יותר אלא שלא היה בידו להכריע לכך אפס בקרקע כרבה ולא רצה לעשות מעשה להוציא מהלוקח כנד סברתו אל רבה וזה דעת רשב״ם שכתב דמפקא לרב אחיי אלכתא כיאלן כו׳ וכן מוכרת הרמב״ן והרשב״ם דס״ל דאמרי׳ מנו להוציא ואי״כ אמאי אפס רב אחיי נזוי כרב יוסף אלא ודאי הייכו דמפקא ליה הלכתא כמאן דאי״ל וכן הוא לכאו׳ בתרוצי הרמב״ן וז״ל וכסתפק לבעלי הש״ם דין זה ואמרו אלא לעשות מעשה אלא היכא דקיימו תיקו׳ כו׳ • כן נראה לפע״ד :

כתב הרמב״ם בפי׳ המשכה סוף שביעית אם טען הלוה השטר הוא לאמר׳ והמלוה אומר אינו אמתה אלא מוקדם נשבע הלוה היום׳ ונפטר ולא אמרי׳ שהמלוה יהא נאמן כמנו מסוס דמנו להוציא לא אמרינן ומביאה כ״ו לעיל סי׳ פ״ב מתו׳ ח׳ וכתב לקיימו עובד׳ דפ׳ ח״ה דרב׳ ורב יוסף ונראה למיירי בהכך מוקד׳ שהזכיר הרמב״ם שם מקודם כמון כתב לגלות ולא לוה לו פרו׳ ואזר ולוה כו׳ לו כמלא שעבודו דהכך נוכי פטל ליה הרמב״ם נמי שם מסוס מוקדם דבהכך הטו׳ פטול לגמרי ואפשא הוי כמו עובדא דפ׳ ח״ה אבל בתוקדם ממש כמון דסכירא ליה להרמב״ם דגבי מבנו קרי וכדלעיל סי׳ מ״ג סעיף ז׳ ח״ה לדברי המלוה השטר כשר לגבות מן הלוה עצמו ובאמן כמנו כן כלפע״ל :

פד (א) הפוגם כו׳ וכתב כ״ו כשם בעה״ת אשם פגמו בכו לא יגבע שהתקיכו בו התקיכו ולא בכבו עכ״ל ל״מ ח׳ : **ב** אע״פ אלא טען הלוה

כי הגמרא מסוס דהפורע רגיל לדקדק והכפרע חיכו רגיל לדקדק מ״ה ראוי רבנן שבועה עליה כי היכי דלודי : **ג** לא יפרע את האחר בלא בשבועה וכתב ⊙ כ״ו מתם״ה כפס רשב״ם ביאן תתקע״ב הפוגם שטרו ואחר בפרעון ראשון ושני אבי אבי זוכר והאחר איכו יודע הלוה פטור ויחזיר לו המלוה שטרו ומסכנו עכ״ל ועי״ל סי׳ כט וכסי׳ ע״ב מעיף ר״ל ומסעיף ר״ד מס בתנ״ה

ד אפי׳ היו עדים בשעת הפרעון בשעה שפרע מה שמודה הלוה שפרע לא אמרינן כיון שאבו רוחין שלא לפס הלוה להאמין למלוה בלא עדים לו שובר אם איתא דפרע שפי נס כן הוה פרע ליה דוקא בעדים לו בשובר דשמא כשבא לפרוע לו שנית לא נזדמן לו ליקח עדים לו לכתוב שובר טור : **ה** ואפי׳ דקדק לצרף כו׳ פירש המלוה דקדק לצרף את מה שמודה שקיבל ואומר כיום פלוני פלוני כך וכיום כך וכך ל״ל אלא לאתא בהאי מלוה הטעם שאמרו שמריך ליגבע מסוס דהפרע לא דייק

פ״ד בש״ע ס״א הפוגם שטרו כתב כ״ו כשם בעה״ת אבל בפוגם בע״פ ודאי כשבע היסת ונפטר דהא לית ליה שטרא והמע״ה עכ״ל ונכתב כ״ו ופשוט הוא ובאמת דאמרי לפרש מה מריך בעה״ת לבשמיענו בזה ובלע״ד דקמ״ל דלא תיימ״ל אלא לא נפטר כ״ו בזה בהיסת אלא בשבועה בעין דאורייתא כדרך שקייב המלו׳ ליגבע כשהוא נועל קמ״ל דכני בהיסת • ומאן״ל הוקשה לו קושיא ואח״כ דקמ״ל

טורי זהב

לדיק להרי לאינו לדייק כ"כ: ן בין בכולו בין במקצתו הטעם לפסק בלחמות הוא דמלחמוכו בכל ענין: ז אבל אם הוא לפסק בהיתר זמנו כו' המ"מ כתב על הרמב"ם שכתב כדברי המחבר דיש לבקשה בהיתר דינא דינא ולומר דלאותרע הקוקה לאין אדם פורע בתוך זמנו לגבי אלו דברי תורה בעלמו דבפרע המקנ' בתוך זמנו

ויק"ק על תו"ס למה לא כתב לדברי המחבר שיש מולקין אחרי הטור הבית דעת דבריהו הלו בלחרוכה שחולק ע"ז ואל"ל דס"ל לעוה"ס דדבריהו אלו לא פליג אזה אלא אמ"ש הרמב"ם דא"ל ליעבע אלא כתבנו לאחר זמנו והוא ס"ל דצריך ליעבע אפי' בתבנו בוסם שבאלם זמנו דפי' זה בבר דאותיו בפרישה ע"ש: ח אלא"כ טוען הלוה השבע לי אין זה שם ברמב"ם פי"ל דמלוה ואלא בטור בשמו וגם הוא תמוה דבבר כתב' ע"ל כתבע המלוה לבוה עצמו אפי' במלוה ע"פ כתוב זמן שקבע לו והלוה אומר שפרע לו דס"ל לבריר"ף ור"י אלא"ג דא"ל ליעבע משום מוקה דאין אדם פורע בתוך זמנו וכתב שם הב"י דכן משמע לו מדברי הרמב"ם והבית דברי הרמב"ם הללו ומיירי שם אפילו בדא"ל השבע לי דא"כ מאי דבית אין אפי' לאחר זמנו אפי' גוב המלוה אלא שבועה בשטר שבידו לבא גם בשטר אחרי שם • אלא יש ליישב ולומ' כיון דאותרע החוק' דאין אדם פורע תוך זמנו שהרי המלוה בעצמו פומם שטרו ומודה שפרע לו אלא תוך זמנו וכ"ל מ"ם גם במותר אי טען השבע לי אריך ליעבע • מ"מ קשה דבסמוך ס"ה בעד ד' מעיד שהוא פרוע והוא כתוך זמנו והוא טוען השבע לי ג"כ כת' דצריך לשבע מכ"ל להמחבר' זה ודאיכן לדחוק ולומר דס"ל דמ"מ כיון דפומם שטרו אז היכא דאיכא ע"מ מהני אם אפי' בתוך זמנו לענין דאם א"ל השבע לי דצריך שבועה אלא דס"ע מכ"ל להמחבר זה: ט לא קשיא כפומ' שטרו לחייבו שבועה אלא כפומם והטעם דכל שכתוב הפרעון בימי שיטי ה"ל כאלו נכתב משעה דאשתר

הכן נוכה אלא בשבועה וכי ב"ם הוא ולא ב"ה דנכי פוטה פליגי ב"ם וב"ה נכי מת בעלה עד אלא אתה דסברי ב"ם בוטלת ולא אותת דבעינן והבית הלים את דאתו ולכא אע"ג דאמר ואיתה נוכה מסבק דסברי שטר העומד לגבות כגבוי דמי ולב"ה אתה איכה בוטלת כתובת' וה"ה קאמר בב"ם דילן בשבועות ס"פ כל הנשבעי' מת מלוה בחיי לוה הא מכי בית אמאי הוא דאמר שטר העומד לגבות כגבוי דמי והיינו משמע דפריש' וכמו שפירש רש"י שם לדייק ע"ש ומשמי רבי יוסי אתם שמע דב"ם מהוס הביאו בעלי ואלו אותה ושטר העומד לגבות כגבוי דמי ונהא פליגי ב"ה ובסברי אכיון דאייבת מן תורה לאיכה נוכה מספקו ולא כגבוי דמי כרם הכא כדין הוא אפי'

אבל המעיין בבעה"ת ירלה אלא כתב דין זה במקומו בשער כ"ל ת' נכי דיכי פומם רק בשער שכי אל"ל נכי מה שהיו ים מהמורי' רומי' לומר דיומי' פריכים ליבע נ"ם שבועת אין לי כתקנ' הנאוכים נכי לוה עכמו וכתב הוא עליהם וז"ל מן היתומים והלי בכרל ולאי ליתא דכיון דשבועה זו תקנתא דבתרלי הוא לאלי דתקון תקון ולמאי לא תקון לא תקון כדגרלי' ביומ' הזאר כ"כ נכי פומם אלם פנמו בכו לא יבב' אתקנ' שהתקינו בו התקינו בכנו לא התקינו הלכך כו' עכ"ל ואם איתא דס"ל לבעה"ת שם פנמו בכו ולומר בפעמתי קנתו לו לבא אמר לי שבעה אלא דס"ל להבית דין זה במקומו בשער כ"ל נכי דיכי פומם ונם עויכתי ביומ' לאי פ' הכותב נכי פומם ולאיתא שם רק אלם פנמו ואת לא הפסיד בכו מעשם אתקנה שהתקינו בו התקינו בכנו לא התקינו ומשמע שם דס"ל לאפוקי דלא כיאמ' כיון שפנמו לבו ואת יפסיד הוריש לו יבע אילדע בנירוש אלא בפרע הזאר קמ"ל דלא אכל מזה אלם פנמו בכו לא מיירי בירומ' שם כלל ע"ש לכך בלפע"ד דגם הבעה"ת מיירי בהכי ולא הבית אלא לאיה אתקנה שהתקינו בכנו לא התקינו ולכך לא הבית דין זה בשער כ"ל מאמר דבבר כתב כן בשם ס"ם דלן דפומם שטרו ואת יורשו כולן אלא בשבועה:

וז"ל ירומ' מיאם תבי יורש שפנם לבינו שטר חובו הבן נוכה אלא בשבוע' בזה יפה כח הבן מכח אלה שהבן נוכה אלא בשבועה ולא אינו נוכה אלא בשבועה אחר ר"ל ובשבע שבועת יורש אלא אקדנו לבא אלא אמר לבו לבא אלא מבינו שטר זה כיון שטרות פרועי' דבי הוסיעא בעל מתבתא דב"ם דב"ם אומרין כולא כתובת' ולא אותה א"ר יוסי תמן טעמא דב"ם הבינו בעלי ואלו אותה ושטר שיבע בו התקינו בכנו לא התקינו כיון דמשמע בעל דהך מתני' דתכי תורה ע"כ בירומ' וכ"ל דה"ם דר' הוסיעא בעל דהך מתני' דתכי

אבל אם הוא תוך זמנו אע"פ שפגם שטרו יפרע שלא בשבועה ח (ג) כ"א אם כן טען הלוה ישבע לי:

ג (ד) לא כתוב בו פרעון בימי שיטי ט לא חשיב כפומם שטרו לחייבו שבועה • משטר שכתוב בו פרעון בימי שיטי ת' זהובים על הגרר ושוען הלוה שפרע יותר והמלוה גרר מקום הפרעון וחזר וכתב מה שרצה אם

ומ"כ ה"ה כפנמו בכו) אך בר' ירוסק כתיב כ"ו ק"ג כתב לאלף בכה ג"ל יפרעו היורשי' אלא בשבועה ומכיאו ב"י בקצרה לקמן פי' ק"מ סוף פיני' ק' ואכיל לשוכו לקמן:

פירש ן בין בכולו בין במקצתו נושל בלא שבועה:

ב ובמה דברים אמורים כשעבר זמנו ז (ב) אבל אם הוא תוך זמנו אע"פ שפגם שטרו יפרע שלא בשבועה ח (ג) כ"א אם כן טען הלוה ישבע לי:

ג (ד) לא כתוב בו פרעון בימי שיטי ט לא חשיב כפומם שטרו לחייבו שבועה • משטר שכתוב בו פרעון בימי שיטי ת' זהובים על הגרר ושוען הלוה שפרע יותר והמלוה גרר מקום הפרעון וחזר וכתב מה שרצה אם

לא התקינו הלכך כו' עכ"ל ואם איתא דס"ל לבעה"ת שם פנמו בכו ולומר בפעמתי קנתו לו לבא אמר לי שבעה אלא דס"ל להבית דין זה במקומו בשער כ"ל נכי דיכי פומם ונם עויכתי ביומ' לאי פ' הכותב נכי פומם ולאיתא שם רק אלם פנמו ואת לא הפסיד בכו מעשם אתקנה שהתקינו בו התקינו בכנו לא התקינו ומשמע שם דס"ל לאפוקי דלא כיאמ' כיון שפנמו לבו ואת יפסיד הוריש לו יבע אילדע בנירוש אלא בפרע הזאר קמ"ל דלא אכל מזה אלם פנמו בכו לא מיירי בירומ' שם כלל ע"ש לכך בלפע"ד דגם הבעה"ת מיירי בהכי ולא הבית אלא לאיה אתקנה שהתקינו בכנו לא התקינו ולכך לא הבית דין זה בשער כ"ל מאמר דבבר כתב כן בשם ס"ם דלן דפומם שטרו ואת יורשו כולן אלא בשבועה:

אבל המעיין בבעה"ת ירלה אלא כתב דין זה במקומו בשער כ"ל ת' נכי דיכי פומם רק בשער שכי אל"ל נכי מה שהיו ים מהמורי' רומי' לומר דיומי' פריכים ליבע נ"ם שבועת אין לי כתקנ' הנאוכים נכי לוה עכמו וכתב הוא עליהם וז"ל מן היתומים והלי בכרל ולאי ליתא דכיון דשבועה זו תקנתא דבתרלי הוא לאלי דתקון תקון ולמאי לא תקון לא תקון כדגרלי' ביומ' הזאר כ"כ נכי פומם אלם פנמו בכו לא יבב' אתקנ' שהתקינו בו התקינו בכנו לא התקינו הלכך כו' עכ"ל ואם איתא דס"ל לבעה"ת שם פנמו בכו ולומר בפעמתי קנתו לו לבא אמר לי שבעה אלא דס"ל להבית דין זה במקומו בשער כ"ל נכי דיכי פומם ונם עויכתי ביומ' לאי פ' הכותב נכי פומם ולאיתא שם רק אלם פנמו ואת לא הפסיד בכו מעשם אתקנה שהתקינו בו התקינו בכנו לא התקינו ומשמע שם דס"ל לאפוקי דלא כיאמ' כיון שפנמו לבו ואת יפסיד הוריש לו יבע אילדע בנירוש אלא בפרע הזאר קמ"ל דלא אכל מזה אלם פנמו בכו לא מיירי בירומ' שם כלל ע"ש לכך בלפע"ד דגם הבעה"ת מיירי בהכי ולא הבית אלא לאיה אתקנה שהתקינו בכנו לא התקינו ולכך לא הבית דין זה בשער כ"ל מאמר דבבר כתב כן בשם ס"ם דלן דפומם שטרו ואת יורשו כולן אלא בשבועה:

הכן נוכה אלא בשבועה וכי ב"ם הוא ולא ב"ה דנכי פוטה פליגי ב"ם וב"ה נכי מת בעלה עד אלא אתה דסברי ב"ם בוטלת ולא אותת דבעינן והבית הלים את דאתו ולכא אע"ג דאמר ואיתה נוכה מסבק דסברי שטר העומד לגבות כגבוי דמי ולב"ה אתה איכה בוטלת כתובת' וה"ה קאמר בב"ם דילן בשבועות ס"פ כל הנשבעי' מת מלוה בחיי לוה הא מכי בית אמאי הוא דאמר שטר העומד לגבות כגבוי דמי והיינו משמע דפריש' וכמו שפירש רש"י שם לדייק ע"ש ומשמי רבי יוסי אתם שמע דב"ם מהוס הבינו בעלי ואלו אותה ושטר העומד לגבות כגבוי דמי ונהא פליגי ב"ה ובסברי אכיון דאייבת מן תורה לאיכה נוכה מספקו ולא כגבוי דמי הוא אפי'

אבל אם הוא תוך זמנו כו' אם תלוה בשבועה ומנו לא כתב בשום פוסק לחלק בכך ונם כתבתי דגם הבעה"ת לא עלה על דעתו לפסוק כן ע"כ בלפע"ד דאף כשפנמו בכו לריך ליבע בין בשטרון הלוה פרעתי לך הכל והוא טוען אבל אמר לי אפרעת לי אקנתו לריך ליבע כדין פומם שטרו אע"פ דלא ס"ל אשתבע לי ובין שטרון הלוה פרעתי לאחיך הכל והוא טוען אבל אמר לי אפרעת לו אקנתו לריך ליבע אלא אקדנו לבא אמר לבו פנמו לא היה לריך ליבע אלא אקדנו אבל אמ"כ בדא"ל הלוה אשתבע לי ג' וכדאוכת בש"ם פ' כל הנשבעין וס' הכותב דאין היתומים מריכי' ליבע אלא אקדנו אבל בשאין לנבות מן היתומים אבל לא מלוה עכמו) עכשיו שפנם שטרו לריך ליבע אלא אקדנו אבל אם בגד הלוה עכמו אע"פ דלא ס"ל אשתבע לי וכ"כ רבי יהודה במיפרים בכ"ח ס"ג וז"ל יתומים שבאו ליפרע מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה אלא אקדנו ואלא אמר כו' ואם באו יתומים ליפרע מלוה עכמו ופנמו שטר ואמרו אמר לבו אבא בשפרע אקת או עד ק' העיד אחר מיתת אביהם שהוא פרוע או שבאו ליפרע מהבסיס משועבדים לא יפרעו אלא בשבועה בשום ענין ויתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה בשום ענין עכ"ל וכן עיקר: (ב) אבל אם הוא תוך זמנו כו' המ"מ פקפק בהאי דינא וק"ק על מור"ם למה לא כתב אדברי המחבר שיש מולקין אחרי הטור הבית דעת דבריהו האי בלחרוכה שחולק ע"ז עכ"ל סמ"ע ולי נראה עיקר כדברי מור"ם ואדרבה איפכא קשיא לי על הטור אמה אלא כן בשם דבריהו האי ואדרבא המעיין בבה"ת שער כ"ל ובה המגיד פי"ד מה' מלוה ומכיאו ב"י לעיל סי' ע"ק ירלה דמשמע דר' האי לא פליג רק בלקוחות אבל בפומם שטרו ועוד"ל מוהה וע"ש: (ג) אלא"כ טוען הלוה ישבע לי וכ"כ עוד המחבר לקמן סעיף ה' גבי עד אחד ולא בהיתה לי דבריהו בקי"ל דתוך זמנו נוכה אפי' מיתמי א"כ כ"ש כאן ועוד דאי כשטוען הלוה ישבע לי לריך ליבע אמאי נוכה מיתמי בטעון אמה דלאיה הוה אבוהן טעון ישבע לי דבל מאי דאמרי אבוהן לאטעון אמר ליתמי אלא ודאי תוך זמנו בפרע אלא בשבועה בין בפומם בין בעד ק' מעידו שהוא פרוע אפילו אומר ישבע לי ונם בסמ"ע הביא על המחבר בזה: (ד) כתוב בו פרעון בימי שיטי כו' דין זה אף שהוא בטור מתבו' הרא"ש מ"מ מידוש הוא ולא מאלא בשום פוסק אחר ואלו הוה ס"ל לבפוסקים הכי לא הוי אתקנ מלאלא בהא • ונם בלפע"ד דאף הרא"ש והטי' לא מיירי אלא בהלוה מוהה שבידיעתו כתב הפרעון בימי שיטי ומשמע שבתב הרא"ש בתשובה בכלל ס"ז סי' י' וז"ל דדוקא פרעון בע"פ דהוא בא בעל הטור לאמרי' כתו שהאמינו ואפרע לו מקנת בע"פ והבית הטור אלא ולא אם לבתוב הפרעון בימי שיטי גם אפשר שפרע לו הכל לכך הטילו אחרים שבועה על המלוה אבל אם בכתב פרעון בימי שיטי אין זה בקרא פומם שטרו אי אינו תובע אלא מה שכתוב בשטר וכי הוכי שהלוה כתב פרעונו בשטר אינן שהרי אם פרע לו יותר היה כותבו ודאיה מהא דאמרי' בפ' הכותב אבעיא אלא פומחת בעדים דאמרי' בעדי' מי אמרי' אם אית' דפרע' בעדים הוה פרע לה או דלמא אתרמוי אתרמי ליה ועד כאן לא אמרבעיא אלא פומחת בעדים דאמרי' בפרעון הראשון בזמנו לו עדי' ובפרעון הבא לא אבא עדים ופרע אלא עדים אבל לבתוב בימי שיטי זהו בידו לעשות ואף אם הלוה אינם יודע' לבתוב בקל ואבאו מי שיכתוב הפרעון בימי שיטי ולא אייך הבא אתרמוי אתרמי הלכך דבר פשוט הא דאמרי' אם אית' דפרעה בימי שיטי הוה כתב ליה הלכך לא מיקרי פומם שטרו עכ"ל הרי דעיקר שעמיה דכיון דבקל יוכל לעשות לא אייך לומר אתרמוי אתרמי ליה והלכך אם אית' דפרע שפיר אמי הוה כתיב ליה וזה לא אייך אלא בהאלוה מוהה שבידיעתו כתב הפרעון בימי שיטי ואז נראה דאין בין בכתב הפרעון בימי שיטי לו מחאורי הטור לו בקנתו אחר מיתתם שפרע אף על גב דאי בעי אלוה גרוי ליה מ"מ כיון דאסור הפרעון וכמ"ם ס"ם פעיף כ' ס"ק ע"ש אייך האי שעמיה אם אית' דפרע ליה שפי הוה כתב ליה כמו שכתב זה דזהו דבר קל לעשות אבל בהאלוה שוען שהאמינו הכל ולא כתב שום הפרעון על הטור רק שהאלוה מעצמו כתב קנת הפרעון בימי שיטי ה"ל שפיר פומם ולא יפרע אלא בשבועה ועוד נראה לבאורה דאיה

ל"ז שם בשם הרמב"ם ל"פ ל"ד מהלכות מלוה וכתב ה"ה נתבאר בפ"ק דב"ב (דף ה' ע"ב) שאם מת ליה תוך זמן נוכה מן היתומים בלא שבועה וסוכר דבריהו ז"ל דה"ה לכל הטור כ"כ הטור בדין הפומחת שטרו בכמוך וע"ש ל שם בשם ת' אביהם פ"ו סימן ה' וכלל ס"ק סימן י"ח מ"ם בכלל הנזכר סימן י"ב אם ג' וד'

ג בעיא סס בכתובות ובפסחא ס כדמפרש רבא סס ע עור כ"כ בה"ת בשער כ"ח מצו' דלא גרע מכל שטר דלי שעון ואחר קיאתבע לי אחרינן ואל אשתבע ליה וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מה' קיסות ס מצנה כתובות סס א עור בסס הרמב"ם ריש פי"ד מה' אלוה וכתב ה"ה בפ"ק דכ"כ (דף ה' ע"ב) שאם את הלוה תוך הזמנוכה מן היתומים שלא בשבועה ודעת רבינו ז"ל שה"ה לכל האלר ק תצוב הרלאש כלל פ"ח סי' ל"ד ר ומבואר סס שעדות העד היא כשתבעו היורשים את הלוה ואחר הרלא"ש מעשה דאין אלא מאחר שבא לגבות מן היתומים שלא בשבועה ודעת רבינו ז"ל שה"ה לכל האלר ק תצוב הרלא"ש מעשה דאין אלא מאחר שבא לגבות מן היתומים שלא בשבועה ובכל כ"ח בשבועה אינו יכול לגבות

פה א לאחר שהגיע זמן שטרו פירוש זמן פרעון על שטרו:
ב ולפי' אינם בו כלאחמות בפרוסה כתבתי דדומה
זה למי שהוציא שטר אינם בו כלאחמות על תנוכרו ותבירו מביא עדים
שנתן לו מעות בפניהם דלאחר כן אתרע שט' ואינו
גובה בו ה"כ לכן סהדי דאפרע
לו כבר ולפי"ז לאחר כבי תרי כרלה דלא מהני כגד חזקה
זו דלכן סהדי דלא לכל ענין
מהני כלאחמות כבי תרי כמ"ש
לעיל ר"ס ע"ח: ג אין
טענתו טענה דלא שייך לומר
דהיה לך לפרוש אלא דעדיין לא
הגיע זמנו. ובפעיף ג' יתבאר
דלפי' היה בידו דמשלם ומחזיר
מ"מ לא היה יכול לכופו לפרוע
לו לזו בידו: ד לא מכרתי
לך הדרה אלא כו' כן הוא כמו
ל' הערוך ובפרוש כתבתי הא דלא
אמר טענת חזקה דיכול לומר
לחעות הייתי ברוך כו' דיכולין
לומר היה לך למכור לאחר ולא
לזה כדי שלא יהא לזה עליך
פתחון פה ע"י מכירה זו ועמ"ש
עוד שם זהה: ה אלא כדי
שיהיה לו כו' ולא מצי אמרין לומר
לרלוכן היה לך למסור מודעא
דמ"ה אתה מוכר לי כי יכול
דלוכן לומר ירלתי מן יוודעו לך
הדברים מסוס לחברה תבריה אית
ביה ומסתכלי בפני אחרים לשון
מבודי מסל"כ בעלמא דלין להתוכע על מה לכמוך כ"כ לטענתו
מ"ה לתרגין מדלא אמר מודעה ס"מ דגמיר והקנה ליה ועמ"כ:
ו לפי' במקום שנותנין מעות כו' ז"ל הטור ל"מ כאחר
דכתבו שטרו והדר יהבי זוזי דמלי ל"ל לעכוכי לך לעכוכי זוזי
בפרעון מוכך אלא אפי' היכא דיהבי זוזי כו' הוי לך לגבות כלו
אלא יקח המעות ויוציא לוחם ולא יהיה לך מחה לפרוע מוכך:
ז ירלתי אלא תמכור לי פי' אלא תבריחם לו תקדם ותמכרם
לאחר ואוב אינו יכול להוציא מידו בדין משל"כ בקרקע שבמקום
עומד ואף אם יוקדם ויתבבר יכול לעוכבה מידו בכסף ח' המוקדם:
ולפ"ז
אם טוען רק מוזייף לאוד בפשיטא דאינו נאמן כיון שהוא מקיים ובעיר אוזן כתב להי"ל דנאמן לומר מוזייף כתבו דפרעתי וגם זה אינו
נכון דכיון דהוא מקיים ה"ל כתבו במקום עדים. וכמ"ש תרומה שער ל"ד ריש ח"נ כתב דלרש"י לא במקיים עבקיים אלא שמע
ליה דכסף שבתקיי' בחותמיו תיהני שעשה תלוה דמכר לו הדרה לכשלו אלא בשאינו מקיים דדיכא דשקיב' ליה בידו דהתלוה
אלא ומלא אמ"כ לקיימו ינכה כו אבל הכא דטוען הלוה ולאי מוזייף לו פרוע הוא ואנריך לקרעו דמוכח מילתא מתה שמכר לו
הדרה ולאי היה חייב לו ה"ל ליפרע את שלו ואתיא דך טענה לתקרעיה כיון דאינו מקיים' עכ"ל וגם זה לא נהירא דהיכן מוכח זה
בדברי רש"י שמבקש לקרוע השטר ועוד דכרלה דרש"י מודה דאף במקיים יכול לטעון פרוע וגם הדין שכתב שנריך לקרוע השטר
בטוען מוזייף אינו אמת דכיון שזה עומד ורוצה לקיים השטר שבקיים ליה בידה וכשקיימתו אמ"כ שטענת הלוה לא היה
כלום אלא העיקר בכוונת רש"י והר"ן כמ"ש ולו"ק: (ה) ואם עדיין לא הגיע זמן פרעון שטרו וכבעיף ג' יתבאר אפילו היה
ביומא דמשלם ומחזיר מ"מ לא היה יכול לכופו לפרוע לו לזו בידו כ"כ הבמ"ע ואף אם לאלא דהתם טעמא הוא כדאמרינן בב"מ
דעבוד אינם דיוקא ליום אבל מאן ליים' לן שמוכר לדם שדה ליום מ"מ בדאה עיקר כהבמ"ע ודו"ק ועיין מ"ש לקמן ס"ק י"ו:
(ו) אפי' במקום כו' כן כתב הטור וגעתי לאמוא מקור לדין זה ולא מצאתי גם הוא תמוה מאד בעיני שהיאך יאחר הוא לך
לפרוע כו' שהרי היה יכול לאלוקו במעות ואחר כך יוכל המלוה לומר אני הייתי מוגנך היית מבלאני במעות
כי אולי יש לך מעות לו היית מוכר הדרה לאחר והיית משלם לי ולא היית מוכר לי כלל לכך בוכרכתי לפייסך שתמכור לי והייתי
מוכרח ליתן לך המעות מתחל' כיון שהוא מקום שנותנים המעות ואח"כ כותבים השטר. ואח"כ לכתה הכמים ואחרו שהשכל
נותן כן שהמלוה יוכל לטעון כן ואין לפסול שטרא מעליא בסברא זו דהיה לך לפרוע הדרה כו'. ולאיים לדברי מתני' ריפ"ח
שבתו' מוי' לבתר מפטרים מיתן ל"ל על התובע מקבירו שחייב לו ולא לומר פרעתי וקנית ממני מעולם ולא רציתי להקיף לך כי
אם ע"ו ערבו ולו הייתי חייב לך ה"ל לומר תנהו לי בחוכי אפי' יש עדים שמכר לו ולא ל"ל תנהו לי בחוכי אין כתו נגרע בכך ולא
דמי להיות דע' בתרא דכתובו' דמני' לומר לכ"ע היכא דיהבי זוזי והדר כתבי אלו היות ל"ל היה לך להפרע אלא כשמכרת לי
את הדרה דה גם לתה לו לתבור שהוא כיון שקבל המעות שהוא חייב לו אם אמר תנהו לי בחוכי היה ירא אלא יאמר לו
כלום עכ"ל ומנהו ב"ר ה"ה בקרה המתוקן ח' ולא"ב שמדברי הרב בסגו"ס נראה דס"ל דתשוב' מוי' לחיבו דוקא במשלמלי ומשעם שהיה
מבריחם אין כ"ל כן דלא"כ הל"ל היה ירא שיבריחם ומדכתב היה ירא אלא יאמר לו אם אמר דל"ל אפי' לא יבריחם לא ירא למכור
לו כלום והאי טעמא שייך כמו בקרקע וכמ"ש
וראיתי

טורי זהב

דהוה לפי' לאות הדיין אם פונס המלו' הכתי' נשבע ונוטל המותר כבלע"ד. בטור ס"ג כתב ורב האי כתב אפי' בזמנו לא יפרעלא בשנוע' ק"ל מאי
דסריבנגא' מה בין זה לפונס שטרו כמו שהביא כ"י סי' פ"ב בשמא שם מילוק זה ביניהם דפונס ישבע אפילו בזמנו וי"ל דפונס שטרו ולפיכן מפונמת
כתובתה בפ' הכותב ד"ס' ו בשבה דמזיב אם אותנשבעי' אע"פ שם לבם שטר ואם"ד לאין מלוה בעבין ומנו ה"ל לאמוב גם בלא פונס שטרו דנשב'
עכ"פ אחר זמנו כמו דשמיב אם הדבה לבדי שהם שיבי' אחר זמנו מאל"כ לאתי דגמ"ל דגם שהבי"ר מבריבי' מאל"כ בלאינו פונס שטרו
(נסם מהרש"ק בב"י ר"ה כתב בעה"ת שטר כ"ל דדאייתו וכו' עד ס"ה מבריע היסת וכו' ואין זה דאי' כלל להתם אלו העיר העד שקנה מהנו
ואכלה נ"ב לא הי' היסת והתם אינו מעיד אלא שאכל נ"ב ואין זה מבריע ממש ק"ל. ע"ש כתב בתשובת הרא"ש ג"ל ס"ח סי' י"ד וכו' עד וכיון
שמת אינו מוריש וכו' ל"ע בפי' קל"ו ס"ב דאחרי בשבוע' אדם מוריש כו' גם בפי' ע"ל מקו' ל' דבלאחנו' ל"ה המלו' לישבע נגד ע"ל ועיי' בסמ"ע ע"כ):
סי' פ"ה סעיף א' שזה יאמר לא מכרתי לך הדרה אלא כדי שיהי' לי לגבות חובי זהו מזכה פ"ב דכתובות דף ק"י ופרש"י לפי שהי' זה מבריח
מטלטלין ולא הי' לו מהיכן ומשכנו ועכשיו ישול את הקרקעות ל"ל מה הרוויח בזה דגם עכשיו אם ימכור הלוה
את הקרקע הוא לא יכול מלוה לגרוף. אין הלוקח כיון דכשעת הלוואה לא הי' לו קרקע ואת ה"ל לוה וקנה ומכר ולאין כ"מ טורף אלא"כ כתב לו
לאיקני כמ"ש סי' קי"ב ובא"ב ה"ל להזכיר כאן נאם כתב לו לאיקני דוק' כמו ארגילים הפוסקי' בהרבה מקומו' ובלע"ד דכאן אינ"ה לאיקני לכ"ע כיון
שוק

ש"ג ז"ס פעוף ג' מתשבה סס ופשוט סס בגתרק לכ"ע

וראיתי בב"ק שכתב נ"כ על דברי הטור אבל כתשלומים לא מצי טענין ליה הכי כי יאמר לו מלוה תשתי אתבריק המשלמים וכ"כ בתשו' מיי' ומביאו כ"י וכ"ל ראיה ברורה לזה מהא דתקן כפ' בתרא דכתובות עשאה מיתן לאחר ליבד את זכותו וקאמר עלה אביי אמיי לים אלא לאחר אבל לעמוי לא אבד זכותו ולאחר מי לא עבדי הכי לא הוה מזבין לה מיהו עכ"ל וה"ם לאלא כן קרקע למשלמים כבר כתבתי דאין כ"ל כן נס"ם וכ"ל ראיה ברור' לזה כו' דבריו תמוהין דהא אתם נבי עשאה מיתן לאחר בקרקע מיירי וא"כ לפי דבריו שהיא ראיה ברור' מבוא ראיה לסתו' את דבריו ובאמת יש לדחות ראיה זו ע"ם וקא"ל מיהו לענין דינא ברלה עיקל כמ"ם ורו"ק :

מיהו במקום שכותבים השטר ואח"כ נותנים המעות הדין אמת כמ"ם אטור והמחבר דיבול הלוה לומר אלו הייתי חייב לך איבעי לך לעכובי זוזי בפרעון מובך שהרי כבר היה שטר מכירה ביד : (ז) ראוכן כו' לפי שהטוב והמחבר במשכו כדינים אלו לאחרי לדברי בעה"ת והרמב"ן ודברי הרמב"ן הם בחדושיו ובסדר המלחמות ואין דבריהם נראין לפע"ד על פי סוגיות הש"ס לכן מוכרח לזי לפרוש ולהגיע לפניך פוני' הש"ם גם לברר שהרבה גדולי הפוסקים מוקשים עליהם ובאמר הדברים על נכון :

תנן בפ' בתרא דכתובות (דף ק"ע"א) המוכרת שט"ח על חברו והלה הוכיח שמכר לו את השדה לראוכן אומר יכולהוא שיאמר אלו הייתי חייב לך היה לך להפרע את שלך בשמכר' לו את השדה ומכמים אומרי' זה היה פקח שמכר לו את הקרקע מפני שהוא יכול למשכנו . ש"ם . שפיר קאמר לראוכן בתרא דיהבי זוזי והדר כתבי שטרא כ"ע לא פליגי דמלי א"ל היה לך לפרוע את שלך כשמכרת לו את השדה כי פליגי בתרא דכתבי שטרא והדר יהבי זוזי לראוכן סבר מיבעי ליה למתם' מודעי ורבנן סברי מברי א"ל ומבר' דמברך מבר' א"ל יתבי' . שנים שהוכיחו שטר חוב זה על זה לראוכן אומר לו הייתי חייב לך כיצד אתה לוה מעני ומכמי' אומרי' זה נוכה שט"ח וזה נוכה שט"ח . ש"ם . אתמר שנים שהוכיחו שטר חוב זה על זה רב כהנא אמר זה נוכה וזה נוכה ורב שמת אמר הפוכו משרתא לתם לי אלא זה עומד בשלו וזה עומד בשלו לכולי עלמא עדות ועדות ביטוכות וביטוכות זכורית וזכורית הפוכו משרתא הוא כי פליגי דאית ליה לחד ביטוכות ולחד זכורית ורב כהנא אמר הפוכו משרתא ליה לי קסבר בשלו הן שמין אתי בעל זכורית ונבי ליה לביטוכות דהוי נגיה עדות ואתי ,דהוא ובקיל זכורית ורב שמת אמר הפוכו משרתא ליה לי קסבר בשל כל אדם הן שמין סוף כי אתת דהוא ביטוכות דבפשיה דקסיל ולרב כהנא מלי חזיתי דאתי בעל זכורית בריש ליתי בעל ביטוכו' וליגבי זכורית וליגביה כיה לאם דקדים תבעיה סוף סוף כי אתי לתנבי בהדי הדדי קאתו אלא לא בריכה דאית ליה לחד עדות וביטוכות ואית ליה לחד זכורית מר סבר בשלו הן שמין ומר סבר בשל כל אדם הן שמין תכן ומחבמים אומרי' זה נוכה וזה נוכה תרגמה רב כהנא אליבא דרב שמת כגון שלוה זה לעשר וזה לחמש ביכי דמי אליבא דאשון לעשר ובני לחמש בהא ליבא דמאן אלו הייתי חייב לך כיצד אתה לוה מעני ומכמי הא לא משא ומכיה אלא לאשון לחמש ובני לעשר ביכי דמי לי דמשא ומכיה מאי טעמא דרבנן ואי דלא משא ומכיה מאי מעמא לאשון לא בריכ' דאתא בהוא יומא דמשלם אתא מר סבר עכיר אינים דיזיף ליומא ומר סבר לא עכיר אינים דיזיף ליומא דמי בר תמא אמר הכא ביתמי עסקינן דאתא בהוא יומא דמשלם אתא מר סבר עכיר אינים דיזיף ליומא ומר סבר לא עכיר אינים דיזיף ליומא דמי בר תמא אמר הכא

וז"ל הבעל המאור עכיר אינים דיזיף ליומא ולמתר נבי אלי דמשא ומכיה ולכי מטי עשר שנין נבי מתי אידך ועשר שנין לאו דוקא דהוא הדין מתי בכי אלי גוזכא בזה לחמש וזה לחמש ומכוין אליבא דרב שמת אבל אליבא דרב כהנא אע"פ שהגיע זמן פרעון הראשון קודם הלוות הלאחרון לא הפסיד המלוה כראשון לפי שוכל לומר לכך ליתי ממך ביטוכות ואגבה אותך זכורית והרי אמר לי לכך הן ביטוכות דהוי נגיה עדות ואתי ,דהוא ובקיל זכורית ורב שמת אמר הפוכו הן שמין אתי דאתת דהוא ביטוכות דבפשיה דקסיל ולרב כהנא מלי חזיתי דאתי בעל זכורית בריש ליתי בעל ביטוכו' וליגבי זכורית וליגביה כיה לאם דקדים תבעיה סוף סוף כי אתי לתנבי בהדי הדדי קאתו אלא לא בריכה דאית ליה לחד עדות וביטוכות ואית ליה לחד זכורית מר סבר בשלו הן שמין ומר סבר בשל כל אדם הן שמין תכן ומחבמים אומרי' זה נוכה וזה נוכה תרגמה רב כהנא אליבא דרב שמת כגון שלוה זה לעשר וזה לחמש ביכי דמי אליבא דאשון לעשר ובני לחמש בהא ליבא דמאן אלו הייתי חייב לך כיצד אתה לוה מעני ומכמי הא לא משא ומכיה אלא לאשון לחמש ובני לעשר ביכי דמי לי דמשא ומכיה מאי טעמא דרבנן ואי דלא משא ומכיה מאי מעמא לאשון לא בריכ' דאתא בהוא יומא דמשלם אתא מר סבר עכיר אינים דיזיף ליומא ומר סבר לא עכיר אינים דיזיף ליומא דמי בר תמא אמר הכא

בתמי עסקינן דאתמי מיגבי נבי אלבויי לא מגביגן מכיהו כו' עד כאן פוגית הש"ס סדרים :

וז"ל הבעל המאור עכיר אינים דיזיף ליומא ולמתר נבי אלי דמשא ומכיה ולכי מטי עשר שנין נבי מתי אידך ועשר שנין לאו דוקא דהוא הדין מתי בכי אלי גוזכא בזה לחמש וזה לחמש ומכוין אליבא דרב שמת אבל אליבא דרב כהנא אע"פ שהגיע זמן פרעון הראשון קודם הלוות הלאחרון לא הפסיד המלוה כראשון לפי שוכל לומר לכך ליתי ממך ביטוכות ואגבה אותך זכורית והרי אמר לי לכך הן ביטוכות דהוי נגיה עדות ואתי ,דהוא ובקיל זכורית ורב שמת אמר הפוכו הן שמין אתי דאתת דהוא ביטוכות דבפשיה דקסיל ולרב כהנא מלי חזיתי דאתי בעל זכורית בריש ליתי בעל ביטוכו' וליגבי זכורית וליגביה כיה לאם דקדים תבעיה סוף סוף כי אתי לתנבי בהדי הדדי קאתו אלא לא בריכה דאית ליה לחד עדות וביטוכות ואית ליה לחד זכורית מר סבר בשלו הן שמין ומר סבר בשל כל אדם הן שמין תכן ומחבמים אומרי' זה נוכה וזה נוכה תרגמה רב כהנא אליבא דרב שמת כגון שלוה זה לעשר וזה לחמש ביכי דמי אליבא דאשון לעשר ובני לחמש בהא ליבא דמאן אלו הייתי חייב לך כיצד אתה לוה מעני ומכמי הא לא משא ומכיה אלא לאשון לחמש ובני לעשר ביכי דמי לי דמשא ומכיה מאי טעמא דרבנן ואי דלא משא ומכיה מאי מעמא לאשון לא בריכ' דאתא בהוא יומא דמשלם אתא מר סבר עכיר אינים דיזיף ליומא ומר סבר לא עכיר אינים דיזיף ליומא דמי בר תמא אמר הכא

ראוכן הוציא שטר על שמעון ושמעון על ראוכן מאוחר לשטרו של ראוכן והגיע זמן הפרעון של ראוכן קודם שלורה משמעון יבול

ומ"ש הרן סס וכמ"ם בעל המאור קאי אלבעל ור"ל דלא מצי אמר לכך בתכוין והמלוה הבעל המאור כו' ולא כב"י שהבין דקאי אלמשה שכת' על דברי הטור כ"כ הרן בסס בעל המאור כו' ולא דק דאדרבי' דאת בעל המאור הוא לפוסף ע"ש :

וכתו שהוכחתי למעלה וכתו שכתב הרמב"ן נופיה בסוף דבריו ושכויין לגיבא דרב ששת הוא ודאי כו' וא"כ מה שפירש הרמב"ן בזה דהא דפריך לרב ששת ולא לרב נחמן היינו משום דלרב נחמן ליכא דמתניתן כריש לקיש דלקושיא בתתא דכתבי שטרא כו' אבל לרב נחמן קשיא לן בשלו הן בשלו הן שמין כו' לא בהיא מכמה טעמים מדא דהיאך לפשר דבולא מתניתן דפיפא לא לגטריך אלא כדי לאשמועינן דבשלו הן שמין דהא אי אלא כלל בפלוגתא דאדמון ורבנן ודבר ומה עניין בפלוגתא שמין לפלוגתייהו דאדמון ורבנן ועוד דלא הוה ליה לאיתני פלוגתא דאדמון ורבנן בפיפא אלא הוה ליה לאשמועינן הלי דיבא דבשלו הן שמין לחוד ועוד דעיקר הידוש שהוא בשלו הן שמין לא ביאר התנא בשלמא לי עיקר מילתא דמתניתן היא לאשמועינן רבותא בפלוגתא דאדמון ורבנן ניחא הא דלא ביאר התנא דבשלו הן שמין דלא עסיק בהכי ודין זה פשוט לו בלאו הכי אבל לי ניחא דעיקר מילתיה דתנא משום הכי הוא תניקר דהוה ליה לפרושי בהדיא דבשלו הן שמין ולא לכתוב דין זה בדרכו בלשון דזה נוכה וזה נוכה :

ועוד דלדברי הרמב"ן הא דפריך לי דמשא ומכיה מלי טעמא דרבנן היינו משום דיהבי זוזי לחיבי לה דבעבורי זוזי ובשעת דמלא לא משמע הכי אלא משום דפריך לקמן אלא קבל המעות היה לו לתובעו כיון דמשא ומכיה וכן פירש"י לקמן וז"ל מלי טעמא דרבנן דמכשרי שטרו על מלוה ראשון הרי הגיע זמנו והיה לו לתובעו ולא בלות דעבד לוה לאים מלוה עכ"ל וכן הוא לקדוש דעת הרמ"ה שהביא העור וכתו שכתבתי לקמן ועוד לוכיח כן לקמן בראיות . וא"כ הדרא קשיא לדוכתא דאמלי לא פריך הכי אף לרב נחמן לקמי תיובתא דמיירי מתניתן לאתרא דכתבי והדר יהבי מבל מקום מלי טעמא דרבנן היה לו לתובעו ואם כן בעל כרחך פריך לפרש כמו שכתב הבעל המאור לרב נחמן לא קשיא לפי שיכול לומר לכך לא ניתי מתך שאנבה מתך ביטוחות ואנבה אותך זבורית כו' ופשוט דסוגיא מוכח' הכי דלפי דברי הרמב"ן אסר פלפול אדרוך מן הש"ס לרב נחמן מיירי מתניתן באתרא דכתבי כי ריש ואתא לאשמועינן בשלו הן שמין אבל לרב ששת מלי קמשמע לן אלא ודאי מיירי באתרא דיהבי וקשיא מלי טעמא דרבנן ובל זה אינו כמשמעות הסוגיא בלל אלא ודאי העיקר כהבעל המאור . וכן ראיתי בהרשב"ם פרק שני דייטו גזירות שכתב וז"ל ודאי דמשא ומכיה כו' מלי טעמא דרבנן דבשלמא לרב נחמן כיון דפסיקא ליה זה נוכה וזה נוכה טעמא דרבנן דיבול לומר כי בשביל כך ליה מתנו שנבה מתנו ביטוחות והוא לא יתן לו אלא זבורית שלו כו' :

ומעתה כיון שהוכחתי שדברי בעל המאור הם פשוטים ומוכרחים' בסוגיא מעתה כל מה שהקשה עליו הרמב"ן לא על הבעל המאור תלונה זו אלא על הש"ס עצמו אבן לפע"ד ליישב כל מה שהקשה הרמב"ן בטוב טעם ודעת ועתה לשיב על דבריו על הראשון ראשון ועל אחרון אחרון :

מ"ש הרמב"ן זאת הטענה כמה היא קלושה כו' הלא זאת הטענה מוכרחת בש"ס וכמ"ש ואיך כתמר שפיא קלושה' ומ"ש שהרי אינ"ש פשלא לוה מתנו היה נוכה ביטוחות שלו כו' לאו מילתא היא לפע"ד לאבן הבי קשמרינן דלא תימא דזה ופשיד שטרו משום שלוה מתנו ולא היה חייב לו היה לו ליפרע מתנו ואלא קשמרינן דלבך לא לפרע מתנו משום דעד השתא שנבור' קיים ליה עלה דביטוחי דלוה ולא היה לפרע מתנו לא היה יכול לגבות מתנו כלום ולבך לא לפרע מתנו כדי שיהיה שנבורו על ביטוחית קיים והוא יגבה מתנו זבורית בעד הלוותו דשתא לית ליה פסיל דסוף סוף מעותיו הן אלו בידו אלא שטר לאחר דגבדו הה עכה בשביל שיהיה שנבורו על ביטוחית קיי' והוא יגבה זבורית . וכזה נדתה גם כן מ"ש דאי לא תימא הכי מכר לו את הזרה פתחא דיהבי זוזי כו' ליתא ליה דמנו למכור לך אותו שדה זבורית כו' ראי לאי קושיא היא דא"כ מי שום לו שטר על מנירו וכו' לעולם לא יתבע אותו כדי שיהיה שנבורו קיי' על ביטוחית אלא ודאי לא אמרינן הכי אלא בשם לו בגנבו מעותיו בידו וכתו שכתבתי הא לאו הכי פשיטא שום לתובעו תובו ואין מניחים מעות בידו לוה בשביל שיהא שנבורו על ביטוחית קיים והתם מלי מכר לו הזרה היה לו לפרע מתנו דליכא למימר שהיה מעותיו בידו כדי שיהיה שנבורו קיים על הביטוחית דכי לעולם לא יוכיח תובו ויהיה מעותיו אצלו ובהא ליכא למימר דסוף סוף מעותיו הם אצלו בידו בגנבו שהרי בעד המעות נתן לו את שדהו ויש לוה שדה בגנבו המעות מאא"כ בלו' מתנו דם"ש בידו מעות שהלוה אלא הגירא בעלמא מכר ליה דהיינו שלא על המעות ובהא מכר אמרי' דלא הלה לפרע מתנו כדי שיהיה שנבורו קיים על הביטוחית ומכר ליה שטר תוב הוא כיר בעלמא כדי שיגבהו אף כ' זבורית שלו . ואלו דברים ברורים הם לפע"ד :

ומ"ש ועוד אף מלוה אחר היה לו בלות פו' אין זה קושיא דמה לי תיב אחר ומה לי הוא ועוד דזה מלוי לבלות לו ויותר מלוה אחר לפי שעשה לו טובה והלוהו ועשה לו טובה גם כן

ויבלוהו כמו כן ועוד דמלוה אחר בזירבה הלוה אחר מחוו ליתן לו זבורית שלו בעל כרחו לו לבלם לו אבל בשלוה מזה אם ירבה יתזיר לו ויבלם זה בנגד זה . תדא דהא גם להרמב"ן תיקשי לרב נחמן לי דמשא זמכיה מ"ט דדבנן דלעי"ג דמיירי באתר' דכתבי והדר יהבי ה"ל בלות כן מלוה אחר ולמה לוה מזה אלא ודאי מ"ל כמ"ש הרמב"ן נופיה בסוף דבריו דלרב נחמן סיפא דמתניתן כריש לקיש כו' יכול הראשון לומר לבך ליתי מתנו שחוכל למשכנו בלותה הלוה שלויתי ממנו כו' וא"כ ה"ה הכא יכול לומר לבך ליתי מזה ולא מאחר כדי שאוכל למשכנו בלותה הלוה שלויתי ממנו כלומר אם הייתי לוה מאחר הייתי מוכרח לשל' לו לו ליתן לו זבורית שלו בעל כרחי לבך ליתי מזה כדי שיהיה הבריה בידי אם אראה למשכנו בחובי ואתן לו שטר חוב שיש לי עליו ואיא זה בזה וכמ"ש אלא שאין שעבוד זו לבדה מספקת דמ"מ ה"ל לתבעו ולהוציא חובו ולא להיות עבד לוה לאים מלוה כלל וכמו שפירש"י וכ"ש בלתרא דיהבי והדר כתבי דה"ל לעבוד זוזי בפרעון חובו ולא בלות כלל להיות עבד לוה לא מלוה בתנם אם לא מעצ' דרב נחמן דזה נוכה וזה נוכה הבבר לא רצה להפר' ממנו כדי שיהי' שעבודו הראשון עדיין קיים על הביטוחית והוא יגבהו זבורי' שלו ומה שלא לוה מלוה אחר הוא כדי שיכול למשכנו

בעל חובו כשירצה וכמ"ש ונם זה ברור :

ומ"ש ועוד דלרב ששת כמי יכול לומר מתחלה כשלויתי ממך לבך היתה כוונתי שאנבה ביטוחות ואמכור אותו כו' וכן מ"ש ועוד דאי הכי לרב ששת כמי משכחת לה בנין דאדם לבני עדות כו' כל זה לא קשיא מידי לפע"ד דאכן הכי אמרינן זה לא רצה להפר שלא יגיע לו ראיה בזה שבעל כרחו לא יוכל לגבות ממנו עד לאחר זמן הא ודאי לא יוכל לגבות ממנו עד לאחר זמן הא ודאי לא יוכל לגבות ממנו עד לאחר זמן הא ודאי

בשם בשם הרמ"ה ועכ"ז הי' לך לתבעני בדין וליפרע מחובך

מלוה לאחרון הרי הגיע זמנו והיה לו לתובעו כו' אלמא דמיירי אפי' בכתבי והדר יהבי דפריך היה לו לתובעו ואי"כ תקשי דלפרוך ה. לרב נחמן אלא ולאי כתו שכתב הבעל המאור :

וכן מוכח דעת הרמ"ה שהביא העור שכתב וז"ל אבל באחרת דיהבי זוזי והדר כתבי שטרא לא אבל באחרת דכתבי שטרא והדר יהבי זוזי יכול לומר לו היה לך ליפרע מחובך ואת למי למוליא שטר חוב על תבירו ומכר לו השדה דבאחרת דכתבי שטרא והדר יהבי זוזי יכול לומר שאינו יוכל לומר אלו הייב הייוזי לך לא היה לך ללוות ממני אלא היה לך ליפרע מחובך : (ח) יכול שמעון לומר לראובן

הגה (ט) ודוקא שהשטר ברור לכל אם יש טענה על השטר כגון שיש בו חסר אמתתא לו כדומה יוכל לומר הייתי מתירא אם לא לגבות בשטרי מכר אמתתא על כן הוכרחתי לגבות כי לא היה לי פנאי לדון לגנות אותך (תשובת הר"אם כ' ע"ד סימן ב') :

(י) כ"ו שמי שאומר דלא שנא באתרא דיהבי זוזי

מ"ה פשוט דהרמ"ה לא כתב כן אלא בפירושא דמתניתא דמעתא לרב אבל לרב נחמן אינה בזה דגם דאינו יכול לומר שעשיתי כדי לאבדנו מכל מקום יכול לומר עשיתי בשביל זה נוכה וזה נוכה וכמו שכתבתי ואם כן קשה על העור והמחבר

היאך כתבו בשם הרמ"ה דבכל ענין יכול לומר היה לך ליפרע כו' ועיין מ"ש לקמן ס"ק י' :

ובאמת נראה כן עיקר ומוכרח בש"ס דאי לאו שעמא דעשיתי בשביל זה נוכה וזה נוכה היה יכול לומר היה לך ליפרע מחובך ובכבכרת הרמ"ה ולא כהי"ל שהביא העור והסכים עמהם והוא הרמב"ן ובייעתו דהא במתני' קמייתא קתני שעמא דתכמיס אזה היה פקח שאכר לו אלא הקרקע מפני שהוא יכול לאבדנו דלאמא דאי לאו שהיה פקח איכול לאבדנו היה לו ליפרע מחובו ואי"כ הכא ליכא האי טעמא הגם שיש לדקוק ולומר דהא דהולרך לטעמא איכול לאבדנו משום דלא תיתא לו היה לו לאכור לאחר ולא לזה מ"מ זה דוקא ונם בפשוט המתניתין לא משמע הכי ועוד דמדפריך בש"ס בפשיטות ארב אבל אי אמרא מ"ש דרבנן אמאי פריך הכי לרב אבל לזה מ"מ

ח ולי"ם בלתי דכתבי שטרי והדר יהבי זוזי בפרים כתבתי
כ' שעמיס בזה הלחד מזוס דלס לא כתן לו שטרו כדי לגלות ממנו
אלא היה תובעו לפרוע היה מכחש בפנינו לאמר אין לי מעות א"כ
ג"כ לא יהא מוריחא שיתפס בהמעות בפרעון חובו והשבו מזוס
דלא כיחס ליה לאיכס להיות עבד
לה לאים מלוה והייכו כמשעבד
בפשו בשטר"ם בגד שמעון וש"ם
לאמריכן דהיה לך לתובעו ולהבי'
עידי השטר לפני הב"ד לראיה
שיש לו מעות ולא להיות עבד
לה לאים מלוה משא"כ בשאכר
לו מלוה הראשון שהה לאין
להמלוה גרעונות מזה והרי
הלוה שקוב' מתנו הדהה מזועבד
לו בדמי הלוות עו הוא וכל אחר
לו עיש עוד: ט כדי שאנבה
ממך העידית כו' עפ"ר אם
כתבתי ביאורו דלף אחר זה
בסמוך כתבו השטר והמתב' דלאם
יש לזה עידית ולזה זיבורות דכל
א' עומד בפני אם לאיבי מזעת
הנגיזה עתה בב"ד בשבר הגיע
זמן אל אביכן לגבו' זה מזה דבזה
לאיבי וכמו שהתיל בדין זה
וכתב ז"ל ראובן הולא שטר על
שמעון ושמעון הולא שטר על
ראובן ומשעם הלאיכו מעת
לאה לן וכמ"ם בסמוך אבל אבן
לאיבי מעת הלוות המלוה
להלו' ולהבי' לו דלהבי לוה מתנו
כדי להולאיל מידו העידי' כי דעתו היה לתובעו מיד כשיגיע זמן
שטרו וכשלא יהיה לו מעות יגבה הב"ד משמעון לראובן העידית
אלא שהתנו אל הדבר ולא היה יכול לתובעו עד היום שבבר הגיע
זמן פרעונו אל שטר שמעון וק"ל וזה ברור • ולא * כע"ם
שכתב שענבה זו גיל ראובן טעות היא אלא שראוהא דמלתא
כתבו זה דלף לפי שעותיה דראובן אין לו שעבה משום דלאבריכן
לוה לפי' לא לגות מתנו היה יכול לגבות העידית אלו כו' וכמ"ש
בסמוך כו' עכ"ל ואלילה לבו לאמר כן שהטור והתבר ס"ש לאחריו
שב"כ יסתתו ויכתבו דבריהם לפי הטעות אל ראובן ולא יכתבו
הלמת בלבו ולף סרב בחמן ס"ל כן לפי הלמת מ"מ לא קי"ל
כוותיה בזה וקל"ל ולזיכו יכול לאמר טעיתי וסברתי כדי שאנבה
כו' • שאנבה מתך העידית הטור מסיים כטעמו וכתב ז"ל
שלפי' לא חזר ראובן ולוה מתכוהיה יכול לגבות העידית אלו
(ולזיכן לאמר טוריא שיפרע לו בהמעות שבידו ולכך לוה מתנו דלס
ירא מזה לא יבא מוריחתו דלאת יתבטנו כיון לאחר ויפרע לו
במעות ונם שוחא הדרא ויפדנו מידו כשיפרע לו) ולוה מתנו
כדי להגבותו זיבורי' אלו אין דרך בני אדם לגות כדי לתכור
בבסיהם ולא אמר כיוונתי לתכרה ושלפרע מתנו המעות כדהיה
יכול לגות מלאחר ולהגבותו זיבורות אלו עכ"ל ועיין פירושו
ובאלוזו: יא ולס הוא כתרא כו' אינו יכול כו' הייכו לפי
הי"ל הכ"ל דכתב המחבר בחרוסה ונם בטור משמע דפסק
כוותיה: יב עומד כל א' בשלו הטור סייס כטעמו וכתב
ז"ל ולפי' בא בעל הזיבורית תחלה לגבו' מהעידית לו מהביבורית
אל זה ולהגבותו זיבורית אין שומעין לו כיון שבריהם תובעים זה
לזה אלא לדרבה מגבי' לבעל העידית לו ביבורית מזיבורית אל
זה ותעשה ביבורית אל עידית דבא לו הן שמין (פי' אף אבל מי
שם לו עידית לא בחסד שהה זו אלא לביבורית מ"מ נבי זה דאין לו
עידית בחסה לו ביבורית אלו בעידית לעבין זה לאחר שיגבה
מאחר זיבורית ולוחו אחר יחזור ויבא לגבות מתנו ג"כ לא יגבה
מהביבורית דבחסה לו בעידית אלא מהזיבורית שגבה מתנו יחזור
ויגבה ל"כ אמרותי כי דיבא בבדי להגבות לזה הזיבורית ולחזור
להגבותו מתנו להשבו לתה לן מ"ה כל אחד עומד בשלו) אבל
אם יש לזה עידית וביבורית ולזה זיבורית זה גבה זה גבה
דמת"כ יש דיוק לבעל הזיבורית בגבייה זו שאם יגבה בעל
הזיבורית תחלה יגבה ביבורית אל זה ויחזור הביבורית שגבה
לעידית וזיבורית שבידו בבר יהיו ביבורי' ויגבהו אלו ולא
יגבה בעל עידית וביבורית תחלה זיבורית אל השני הבי יהיו בידו
עידית וביבורית וזיבורית וכשיבא השני לגבות מתנו יגבה בידו אלו עכ"ל עם קצת תוספות ביאור: יג וכן אם יש
לזה ביבורית כו' בבר כתבתי טעמו ובפרוסה כתבתי דה"ה וכ"ש הוא אם יש לא עידית ולזה ביבורית אין לו בבל אחין
מגבין לזה אחין לו בבל מזה שיש לו בין לזה יחזור ויגבה מתנו מה שהגבהו בחובו ולא כן אמרותי כי דיבא בבדי לתה לן: יד ולא
זמן השטר כו' פי' הגמלא והטור ולבנות' כ"כ וכבנו משמעון לראובן וק"ל: טו ולזה משמעון לעבר
שבים בן הוא לו הגמלא והטור ולבנות' כ"כ וכבנו משמעון לא רצה לגות לראובן אם לא על עבר שטים ואם אמר לראובן הלוה עבד
לשמעון המלוה לעבר שבים ואין דרך בני אדם לעשות בן והא ד ויבל שמעון להוכיח מזה שבבר פרעו דאל"כ לא היה משתעבד בגדו ומן
אריך כ"כ ובפרע כיון שבשלם זמנו והגיע היום שבתחייב שמעון לפרוע לו קמ"ל דלא דעבד ביום שבשלם זמנו מ"מ כיון
דאין

ח ולי"ם בלתי דכתבי שטרי והדר יהבי זוזי בפרים כתבתי
כ' שעמיס בזה הלחד מזוס דלס לא כתן לו שטרו כדי לגלות ממנו
אלא היה תובעו לפרוע היה מכחש בפנינו לאמר אין לי מעות א"כ
ג"כ לא יהא מוריחא שיתפס בהמעות בפרעון חובו והשבו מזוס
דלא כיחס ליה לאיכס להיות עבד
לה לאים מלוה והייכו כמשעבד
בפשו בשטר"ם בגד שמעון וש"ם
לאמריכן דהיה לך לתובעו ולהבי'
עידי השטר לפני הב"ד לראיה
שיש לו מעות ולא להיות עבד
לה לאים מלוה משא"כ בשאכר
לו מלוה הראשון שהה לאין
להמלוה גרעונות מזה והרי
הלוה שקוב' מתנו הדהה מזועבד
לו בדמי הלוות עו הוא וכל אחר
לו עיש עוד: ט כדי שאנבה
ממך העידית כו' עפ"ר אם
כתבתי ביאורו דלף אחר זה
בסמוך כתבו השטר והמתב' דלאם
יש לזה עידית ולזה זיבורות דכל
א' עומד בפני אם לאיבי מזעת
הנגיזה עתה בב"ד בשבר הגיע
זמן אל אביכן לגבו' זה מזה דבזה
לאיבי וכמו שהתיל בדין זה
וכתב ז"ל ראובן הולא שטר על
שמעון ושמעון הולא שטר על
ראובן ומשעם הלאיכו מעת
לאה לן וכמ"ם בסמוך אבל אבן
לאיבי מעת הלוות המלוה
להלו' ולהבי' לו דלהבי לוה מתנו
כדי להולאיל מידו העידי' כי דעתו היה לתובעו מיד כשיגיע זמן
שטרו וכשלא יהיה לו מעות יגבה הב"ד משמעון לראובן העידית
אלא שהתנו אל הדבר ולא היה יכול לתובעו עד היום שבבר הגיע
זמן פרעונו אל שטר שמעון וק"ל וזה ברור • ולא * כע"ם
שכתב שענבה זו גיל ראובן טעות היא אלא שראוהא דמלתא
כתבו זה דלף לפי שעותיה דראובן אין לו שעבה משום דלאבריכן
לוה לפי' לא לגות מתנו היה יכול לגבות העידית אלו כו' וכמ"ש
בסמוך כו' עכ"ל ואלילה לבו לאמר כן שהטור והתבר ס"ש לאחריו
שב"כ יסתתו ויכתבו דבריהם לפי הטעות אל ראובן ולא יכתבו
הלמת בלבו ולף סרב בחמן ס"ל כן לפי הלמת מ"מ לא קי"ל
כוותיה בזה וקל"ל ולזיכו יכול לאמר טעיתי וסברתי כדי שאנבה
כו' • שאנבה מתך העידית הטור מסיים כטעמו וכתב ז"ל
שלפי' לא חזר ראובן ולוה מתכוהיה יכול לגבות העידית אלו
(ולזיכן לאמר טוריא שיפרע לו בהמעות שבידו ולכך לוה מתנו דלס
ירא מזה לא יבא מוריחתו דלאת יתבטנו כיון לאחר ויפרע לו
במעות ונם שוחא הדרא ויפדנו מידו כשיפרע לו) ולוה מתנו
כדי להגבותו זיבורי' אלו אין דרך בני אדם לגות כדי לתכור
בבסיהם ולא אמר כיוונתי לתכרה ושלפרע מתנו המעות כדהיה
יכול לגות מלאחר ולהגבותו זיבורות אלו עכ"ל ועיין פירושו
ובאלוזו: יא ולס הוא כתרא כו' אינו יכול כו' הייכו לפי
הי"ל הכ"ל דכתב המחבר בחרוסה ונם בטור משמע דפסק
כוותיה: יב עומד כל א' בשלו הטור סייס כטעמו וכתב
ז"ל ולפי' בא בעל הזיבורית תחלה לגבו' מהעידית לו מהביבורית
אל זה ולהגבותו זיבורית אין שומעין לו כיון שבריהם תובעים זה
לזה אלא לדרבה מגבי' לבעל העידית לו ביבורית מזיבורית אל
זה ותעשה ביבורית אל עידית דבא לו הן שמין (פי' אף אבל מי
שם לו עידית לא בחסד שהה זו אלא לביבורית מ"מ נבי זה דאין לו
עידית בחסה לו ביבורית אלו בעידית לעבין זה לאחר שיגבה
מאחר זיבורית ולוחו אחר יחזור ויבא לגבות מתנו ג"כ לא יגבה
מהביבורית דבחסה לו בעידית אלא מהזיבורית שגבה מתנו יחזור
ויגבה ל"כ אמרותי כי דיבא בבדי להגבות לזה הזיבורית ולחזור
להגבותו מתנו להשבו לתה לן מ"ה כל אחד עומד בשלו) אבל
אם יש לזה עידית וביבורית ולזה זיבורית זה גבה זה גבה
דמת"כ יש דיוק לבעל הזיבורית בגבייה זו שאם יגבה בעל
הזיבורית תחלה יגבה ביבורית אל זה ויחזור הביבורית שגבה
לעידית וזיבורית שבידו בבר יהיו ביבורי' ויגבהו אלו ולא
יגבה בעל עידית וביבורית תחלה זיבורית אל השני הבי יהיו בידו
עידית וביבורית וזיבורית וכשיבא השני לגבות מתנו יגבה בידו אלו עכ"ל עם קצת תוספות ביאור: יג וכן אם יש
לזה ביבורית כו' בבר כתבתי טעמו ובפרוסה כתבתי דה"ה וכ"ש הוא אם יש לא עידית ולזה ביבורית אין לו בבל אחין
מגבין לזה אחין לו בבל מזה שיש לו בין לזה יחזור ויגבה מתנו מה שהגבהו בחובו ולא כן אמרותי כי דיבא בבדי לתה לן: יד ולא
זמן השטר כו' פי' הגמלא והטור ולבנות' כ"כ וכבנו משמעון לראובן היה קודם זמן פרעון שמעון לראובן וק"ל: טו ולזה משמעון לעבר
שבים בן הוא לו הגמלא והטור ולבנות' כ"כ וכבנו משמעון לא רצה לגות לראובן אם לא על עבר שטים ואם אמר לראובן הלוה עבד
לשמעון המלוה לעבר שבים ואין דרך בני אדם לעשות בן והא ד ויבל שמעון להוכיח מזה שבבר פרעו דאל"כ לא היה משתעבד בגדו ומן
אריך כ"כ ובפרע כיון שבשלם זמנו והגיע היום שבתחייב שמעון לפרוע לו קמ"ל דלא דעבד ביום שבשלם זמנו מ"מ כיון
דאין

בכתבי והדר יהבי לא אייך הכא טעמא מפני שיוכל לטשכנו
וכלעיל נבי אדם והייכו דוקא לרב אבל לרב נחמן לא בפקא
מיניה בזה דבהי לא"ל לאמר אעשיתי כדי לטשכנו מ"מ לא בטל
שטרו דיכול לאמר עשיתי בשביל זה נובה וזה נובה וכמ"ש לעיל
ולייסב דבהי הטו' דלאו בכל נובי
מיידי להרמ"ה הוא דוחק גדול
ואין לאחריך ונם מדברי המחבר
והעי' שונן והסמ"ע ונשאר אחרוני'
משמע דלהרמ"ה (והוא הרמ"ה)
בכל ענין שטרו בטל וכפשט
דבהי הטור וזה תמוה: (יא)
ומ"ש וי"ל דה"מ בלתר' דיהבי כו'
אמת שכן הוא דעת הרמב"ן
ואחריו במשכו הר"ן ובעה"ת ריש
שער ל"ד והטור והמחבר אבל
בבר הוכחתי שאין זה בכון אלא
אפי' בלתר' דיהבי והדר כתבי
זה נובה שטר חובו וזה נובה
שטר חובו בכל ענין וכדמוכח
בפ"ם והוכחתי שבן דעת הרי"ף
והרא"ש והרמב"ם ורש"י והבעל
המאור והרמ"ה והריטב"א והוא
ברור ושיקר: (יב) ומ"ש
ואפי' אם יש לראובן זבורית
ולשמעון עדית כו' כלומר בבפי'
שונים ממנו והייכו ביבורית וכן
מ"ש אח"כ כדי שאנבה ממך
העדיות כו' ל"ל הטוב ממנו
והייכו ביבורי' ובקר במובן וכ"כ
הב"ח או ש"ם הוא עדית וכ"ל
ביבורית ולא בע"ם וסמ"ע ס"ק ק' שלתקו בזה: (יג) ומ"ש
ואם הוא בלתר' בלתר' דבתבי שטרא כו' בבר כתבתי לעיל דזה לוכו
לא אפי' בלתר' בלתר' דיהבי כו' דינא הכי: (יד) וכן אם יש
לזה ביבורית וזבורית כו' עומד כ"ל בשלו • פי' וכנון אלא
היה לו עדית מעולם אבל אם היה לו עדית בשעה שלוה ומכרה
בריך ליתן לו ביבורית כלומר שיבן בריס בבא קמא לבריתות
דקשיין להדדי כן כתב הב"ח ובכון הוא בלקמן בי' ק"ב בעיף
ל' ובכלה דה"ה בר"ש אבתר או אינ לא' ביבורית ולבני זבורית
כו' בריך לפרש בן אפי' אם היה לו עדית ומכרה בריך ליתן לו ביבורי'
ומ"ם עפי' ה"ל להב"ח לבתוב זה בריש: (טו) ולא זמן
כו' כלומר שזמן הלוות השטר שמוכיח שמעון על ראובן היה
קודם שהגיע זמן פרעונו אל שטר ראובן: (טו) אם
בבל ענין כו' מ"ם בבל ענין ר"ל בין בלתר' דבתבי שטר' בריש
ובין בלתר' דיהבי זוזי בריש לו שטרות שבתם שובי ובל ל'
עוחד בשלו היבא דליבא רווחא ולא יש לזה עדית וביבורית ולזה
זבורית זה נובה וזה נובה וכן משמע להריש בשיר שונן וק"ל
ולא בספר בי' תרומה דף קמ"ו ע"ל שתמה על הטור והמחבר
נשתמה על העיר שונן שבתב בבל ענין נובה על הדרך שלתבו
כו' ולא"מ כי הדבר ברור שבוונת הטור והמחבר בתמ"ם ולזה
בתבין הע"ש ותקן הלשון ויתר וק"ל: (יז) אפי' היה
ביום לאחרון כו' משמע מהט"ו אפי' בלתר' דיהבי זוזי בריש
דיבו' הכי וכן מוכח בשמ"ם הרמב"ן ומייתיה דלעיל ולא נחלקתי
עליהם לעיל מ"מ בזה דבריהם אמת לרב אבל לרב אמת מיידי
מתני' כתי בבל נובי כין בבתבי והדר יהבי ובין בהבי והדר
כתבי וכדמוירי מתני' כתי לרב נחמן בבל נובי וק"ל הא דחוקים
רב אמת בטוחא דמשלם ומבטח לא בהבי והדר כתבי דיבו' הכי
ולא קוזכן דפליג רב נחמן בהא לרב אמת • מייתו לזה
שהצלתי לעיל דלפילו בחוטא זמבטח ל"ל לומר היה לך
לפרע אפילו בלתר' דיהבי והדר כתבי מעשם שזה
יכול לומר עצתי בשביל זה נובה וזה נובה לא כ"מ
בהא דאמ' ביומ' דמשלם ומבי' דבין דבמשא זמבטח יכול
לומר בן כ"ם ביומא דמשלם ומבי' אפילו בלא טעם
שבבדתי עבמי בשביל יום אחר ולבך לא הזכירו הרי"ף
והרא"ש

ל אם והם
דברי בס"ת
בשער ל"ד
ומכן דעת
הרמב"ן
בדיבוריו וכ"כ
ה"ה אם בשם
הרמב"ן
והרשב"ן ז"ל
וכתב עוד זה
לא מזכר
בהלכות ולא
בדברי רבינו
ז"ל לפי
שלעולם הוא
דרך בהלוה
לבתוב השטר
קודם בתיבת
המעות
ולפיבך
בתמו זבדונם
לברבה
מ טור וכ"ה
הר"ן בשם
בעל המאור
וה"ה בשם
הרמב"ן
והרשב"ן אלא
שבתבו אם
ואפי' אית
לאל עדית
וביבורית ואית
לאל זיבורית
נ אם לדעת
הר"ן ודעת
ש"ם הבובריים
ס פסוק אם
בנחרת לבע
הפוכי מעמת'
לאה לי
ופירש"י
הבוסף כ'
מרלופין אל
עור ומאלן
אות מה יתרון
לו לאפוך אל
אמאל לימין
ואל ימין
לאמאל
ע פלוגתא
דרב נחמן ורב
אמת
ובלוקיאתא
דנחרת אם
וקי"ל כרב
נחמן בדיבו
דאחר בשלו
הן אמין אחרי
הביבורית
תאבב לו
כעדית
ומנבהו זה מן
הזיבורית
וכ"ה הרי"ף
והרא"ש אם
והרמב"ם אם
בם הזבר
ס פסוק אם
בנחרת
צבתבים אם
בתבת
וכדתרגמה
רב נחמן אם
אליבא דרב

אמת דע"ב לא פליג רב אמת אלא בלוקיאתא דמתכיתין אבל לענין דינא משמע דמודה ק לפי אחדם עשוי לשעבד עצמו לבית עבד לזה לאים מלוה

אמרי לו בשביל יום אחד לי׳ הטור מהגאון׳ שם ר׳ וע׳ל סי׳ קק׳ב סעיף ק׳בהגה ש טור ס׳ל כ׳כ בה׳ת בשער ל׳ל מהבקש הגמר׳ בתוכות ל׳ קי ע׳ל היכא דתפס תפס ת שם בשם הרמב׳ן כ׳כ בה׳ת שם וכ׳כ הר׳ן שם מדלמרינן שם היכא דתפס ה׳פ בענין אין בוקקין לנכסי יתומים כשם׳ קטנים א שם בשם הרש׳בן כ׳כ בה׳ת בשער ל׳ל בשמו וגם בתנו הר׳ן בפ׳ הנזכר

והרש׳ם והרמב׳ם כללי דין דאת׳ ביום׳ דמצי׳ זמני׳ כן נ׳ל בדור: מיהו נ׳ם בעלמא בדין דמכר לו שדהו דלעולם סעיף ק׳ דהתם לא אייך טעמא דעשית בשביל זה נובה וזה נובה וכמ׳ם לעולם דאם מכר לו שדהו ביומא דמצלם זמניה אמילו בשתרא דיהבי והדר כתבי לא הפסיד שערו וכמ׳ם לעולם ס׳ק ה׳ ע׳ם: (יח) ראובן שתובע משמעון. בשטר קוב וכן הוא בתרבי שם ובהגהת אשר׳ו: (יט) או עדיין לא הגיע זמני כו׳ בתשובות מהר׳ן ן׳ שמן סימן ל׳ג הקשה דהיאך אייך מנו ביוזמן דשטר אתן בו זמן כמ׳ם דעור ריש סימן מ׳ג דאפי׳ שטר שאין בו זמן כשר לגבו׳ מבני חרי ע׳כ ולא דק דה׳ק מנו דאי בעי אמר מה שפרעתיך היה קודם זמני וכ׳כ בפ׳ נ׳ תרומ׳ דף קמ׳ו ע׳א. ומ׳ם כמ׳ם דעור ריש פי׳ מ׳ג לא דק דהתם מיירי בזמן הלוואה והכ׳ מיירי בזמן פרעון: (ך) אם מת בו׳ עיין בתשו׳ מהר׳ן ן׳ שמן סימן קי׳ב: (כא) הלוקח נובה מהלוה בו׳ עיין בתשו׳ מהר׳ן ן׳ שמן ס׳ם קס׳ו ואין דבריו נכונים בעיני וכמו שהשגתי עליו לעיל פי׳ ס׳ו סעיף ט׳ז ס׳ק ט׳ו ע׳ם: (כב) חוזר ונובה ממנו בו׳ כתב הסמ׳ע משמע אפילו בלא דלקני ומיירי דוקא במכר המלוה מוקדם השט׳ח אבל במכר המאוחר השט׳ח אינו יכול המוקדם לחזור ולגבות ממנו הדמה אם לא שהיה בשט׳ח אלא שעבוד דלקני ובב׳ק הזיג עליו דכיון דמסיק משעבודא דר׳ כתן א׳ל דלקני וכן ב׳ל עיקר כדבריו מהך דפרק כל שעה דף ל׳ח ע׳א דהא אתריכן כתב דרבא סבר ב׳ם לחב׳ הוא נובה ואין לחדיש לו זכין מלוה קודם שנבה לאו כלום הוא והא דמ׳ל לרבא דיתומים שנבו קרקע בתוכות אחיהן כ׳ח חוזר ונובה מהן הייבו משום דכי היכא דמשתעבד הלוה לאחיהן מדר׳ כתן דאל׳כ א׳ל כתלו קנו יתמי נכסי ולא משתעבדי לב׳ח ואל׳כ בע׳כ דמה שלוה הלוה הנכי ה׳ל כתלו לוה מהלוה דאזין וקרקע שלו (ודוקא קרקע אבל משלמים לא וכמ׳ם לקמן ובהמוכח בס׳ם פ׳כל שעה סס׳ובתוס׳ שהבאתי לקמן) היתה משועבד מיד למלוה הראשון משעבוד דר׳ן ואל׳כ דלקני דהא בכה כמי מפיק מינה משעבוד׳

הנה (יח) דאובן שתוב׳ משמעון לשלם לו והביא לו שמעון הלא אתה פרעת לי׳ זה הנכסוב׳ ולמה לא עבכת בחוכך ודאובן אומ׳ האמנתיך נאמן במיגו דיוכל לומר לא פרעתיך (יט) או עדיין לא הגיע זמנו שתפרעני (מרדכי פ׳ דייני גזירות) אמר שהקנה נכסים ונתה אירוסו בכותיה בכתים ויתנו אכירות ואחר כך הכניסה בת אחת שטר ממכה מוקדם לשטר מתנה אל הקדש ואחר הירושים אומרים אילו היה שטרך אמת למה כתת אכירות אם הכת נותנת אתת לא על הנכירות הדין עמה ואם לאו הדין עם הורשין (תשובת הרא׳ש כלל ע׳ס׳ כ׳) ד: (כ) אם מת אחר מהם והניח יתומים קטנים כל אחד עומד בשלו אפילו לא הניח להם אביהם כלום טז שאם יגבו מזה יז אפילו מעות חוזר וגובה אותם מהם אחר תקנת הגאונים שגובי׳ מטלטלי דיתמי: ה אפילו היתומים קטנים אין אומרים שהם יגבו מידו לא יגבה מהם יח עד שיגדלו יט כיון שתפס בחיי אביהם: ו לשנים שיש לכל אחד מהם שטר על חבירו במנה והיה בענין כ שהרין הוא שיעמוד כל אחד בשלו ומכר אחד מהם חובו לאחר כא (כא) הלוקח גובה מהלוה וחוזר הלוה וגובה מהשוכר מבני חרי ואם אין למוכר נכסים אם גבה הלוקח קרקע מזה כב (כב) חוזר וגובה ממנו שהרי אבדו לא בא בתקוס שבא להתחזק ולתפוס מה שנתנו בכדי חובו מתיי אכיהן שנתחייב לו בתיו כתחזעות הדשר שבידו: כ שהדין הוא שיעמוד כל א׳ בשלו פירש כגון שם לשניהן נכסים בזה לו שם לזה עודית לו בינוניות ולבתני זיבורית לו שם לאחד בנכסים ולשני אין לו כלל וכמ׳ם מילתא בעמא כם׳נ: כא הלוקח נובה מהלוה פי׳ ואין יכול לומר כיון שהמוכר לו לא היה יכול לגבות ממני אלא כל א׳ עומד בשלו ובתחב הדשר כפרוש א׳כ גם הלוקח שבא מכחו לא עדיף מינה אמ׳ן אלא דהא גם המוכר לו אף שבתה אינו יכול לגבות ממנו מ׳מ אם אח׳כ יקנה הנכי עוד שדות ויהיו בידו שדות בינונית ואין להנכי אלא זיבורית כל א׳ נובה מהו מ׳ה הלוקח יכול לגבות כיון דהש׳ח שקנה אינו בתחב כפרוש כ׳כ העור ע׳ם: כב חוזר ונובה ממנו כו׳ משמע אפילו בלא דלקני ומיירי דוקא במכר המלוה המוקדם שט׳ח אבל בהמכר המאוחר הש׳ח אינו יכול המוקדם לחזור ולגבות ממנו הדמה אם לא שהיה בשט׳ח אלא שעבוד דלקני וכב׳ק הזיג עליו דכיון דמסיק משעבודא דר׳ כתן א׳ל דלקני וכן ב׳ל עיקר כדבריו מהך דפרק כל שעה דף ל׳ח ע׳א דהא אתריכן כתב דרבא סבר ב׳ם לחב׳ הוא נובה ואין לחדיש לו זכין מלוה קודם שנבה לאו כלום הוא והא דמ׳ל לרבא דיתומים שנבו קרקע בתוכות אחיהן כ׳ח חוזר ונובה מהן הייבו משום דכי היכא דמשתעבד הלוה לאחיהן מדר׳ כתן דאל׳כ א׳ל כתלו קנו יתמי נכסי ולא משתעבדי לב׳ח ואל׳כ בע׳כ דמה שלוה הלוה הנכי ה׳ל כתלו לוה מהלוה דאזין וקרקע שלו (ודוקא קרקע אבל משלמים לא וכמ׳ם לקמן ובהמוכח בס׳ם פ׳כל שעה סס׳ובתוס׳ שהבאתי לקמן) היתה משועבד מיד למלוה הראשון משעבוד דר׳ן ואל׳כ דלקני דהא בכה כמי מפיק מינה משעבוד׳

טורי זהב

שזה המלוה היה יכול להפרע ממנו ולא היה צריך למכור הקרקע אלא ע׳כ משו׳ שיהא חובו בטוח מ׳ה מכרה לו ה׳ל כלו התנה עמו בהדיא שמוכר לו ע׳א שישאר שעבודו לעולם עלי׳ ומש׳ה בפיר טריף לא׳כ אם מכרה לאחר ילקח מהדי בכך כלל ע׳ב וכ׳ם׳ו׳ כתבתי עוד בעזה׳ם׳ (א׳ה דין זה תמוה מאוד דהאיך הפשר להוציא מן הלוקח בתומ׳ב׳ כזו ומשלם לא שמענו כיוצא בה ועיקר קוצי׳ הרב ט׳ו ז׳ל לענין איכה דאמתא לין דעתו אל הלו׳ למכור את הקרקע דא׳כ לא היה לוקחה ואף אם ירצה למוכרה מיי אחר דמתרמי לי׳ לוקחין ולדחיל׳ ומזכה זה תובעו לדין ונושל את הקרקע בחובו לאפוקי מינו׳ שבא׳ל יכול להבריחם. ואף לפ׳ד ז׳ל אין כאן סברת כלל לשעבוד׳ אם הקרקע׳ מיד הלוקח דמ׳ם כיון שזה המלוה היה יכול להפרע ממנו ולא היה צריך למכור הקרקע׳ אלא ע׳כ ליתא׳ כיון דבאתרא דכתבי שטרא והדר הנכי זוזי קיימינן א׳כ לא הי׳ אפשר להפרע ממנו אא׳כ יתכור לו את הקרקע׳. ועוד לדו׳ יהי׳ כן שהי׳ אפשר לו להפרע מבלי שיתכור לו את קרקעו א׳כ הלוה אינו לא׳ך עים׳ מדמכר לו את הקרקע ולא כפרע ממנו ש׳מ דשטרא דידי׳ ליתא כי׳ ממש׳ן ואינו חייב לו כלום כדאמרינן בתרא דיהבי זוזי והדר כתבי שטרא ע׳כ כלל׳ד אלא מכר הלוה את הנדה לאיש אחר אלין הלוה עורף כלל מיד הלוקח ולא כהרב ש׳ו ז׳ל ודו׳ק ע׳כ) ע׳ש אלא כדי שיהי׳ לו מה לגבות בגוף׳ ס׳ל לרבנן הכי ופריך לדמון דא׳כ הי׳ לך לאסור מודעא פרש׳ אם שיהי׳ מוכר לא׳ אם מכרך אכרא אות לי׳ ודגישוהו ולא יקח עוד הנדה ויקח א׳כ בכ׳מ דאית׳ דלריך מודעא כיון דהכי הכי׳ ירא לעשות מודעא כן יודע לו ויבא לידי הפסד גדול וסמ׳ע כתב דאתי הכא אמ׳ן על הדשר שבידו מא׳ל כבעלמ׳ אלין לו על מה לסיוך כ׳ח על מעכתו ויקח דהא הדשר מתקלקל ע׳י מכירה זו דהיא דאי׳ אהדשר כפרע מאי׳ אות לך לסיוך לדבנן כ׳ל דאין הדשר מתקלקל בכך א׳כ א׳ל לסודעא ולא׳ל לסיוך מכרך אכרא אות לי׳ ולפי הכרלה לק׳מ דהכי פליגי לדמון ואכתי׳ דמכירת הנדה גם לו פנים לעובת הלו׳ דהוה כמו הולאה כמ׳ם התו׳ ויש פני׳ לעובת המוכ׳ שיהיה לו לאסכנו ום׳ל לאדמון דעובת הלו׳ עיקר דאי׳ לעובת המלוה היה לו לתקן המודעא בפתר אלא תזיק לו המכירה כדי שלא יהי׳ אח׳כ טוס פתחון פה אלו׳ ובבנן ס׳ל כיון דבאמת הי׳ עובת המוכר לוהה מערעור הלוה כיון שתתקלקל העובה ע׳י אלא ירצה לקנותה אירלה זה תוסב לחזור ליקח אותה ועי׳כ הוא סומך שהב׳ד ידעו מעצמם כוונת המוכר שעושה לעובתו משא׳כ בשטר מודעא אלא ידעו הב׳ד איך היה (א׳ה אין זה הסכיון להתם כמו ע׳כ אינה אמדו דאמר לאוכמא דכל מודעא אלא כתב בה וידשיכן בתוכני׳ לאו מודעא הוא ולא׳ל דמעיקרא לק׳מ דהתם מבראל הוא אנב אוכמא נאר ומקנה וכ׳ו אלא מכר מודעא אין לנו הוכחה אלא נאר והקנה לאפוקי הכא אינ לו שטר מקויים ואנו רוצין לבטלו מכח מכירת הנדה ואינן אמרינן מכירת הנדה לאינה מעוס דתכרך אכרא אות לי׳ א׳כ אין לנו שעם לבטל את הדשר ודאו כבון בעיני ואפשר דלזה כיון הסמ׳ע ע׳כ): ע׳ש יראתי שלא תמכור לי כלל הסמ׳ע פי׳ שאתן תבריחם ולא אוכל להוציאם בדין משא׳כ בקרקע ישרוף לקוחות ע׳כ ויקח א׳כ אתכור כלום כי יקח המעלעלין בעד המעות שהוא נותן לו עכשיו ומתה עבה חובו וכלע׳ד הטעם שהאליה יש לו חשק לאותן המעלעלין ואי הוה אומר תן לי אותם בחובי פן לא יתכור אותם לו בעד חובו ויפרענו כדברים אחרי׳ ומש׳כ בקרקע שפי׳ נחת למלוה שיחזיק הלוה בדי שיהי׳ חוב אלו בטוח כי עיקר שעבודו על הקרקע:

סעיף ו׳ חוזר וגובה ממנו הסמ׳ע אוקי להא דוקא כשהמלוה המוקדם מכר שטרו ללוקח והלוקח גבה מן המלוה המאוחר חוזר וגובה הלוקח אותה שדה עצמה שכתן לו כי היא משועבדת לו לעצמו בשביל חובו על המוקד׳ דאותה שדה הי׳ קנויה למוקדם בשביל חוב המקדום משא׳כ אם המאוחר מכר שטרו ללוקח וגבה מהמוקדם אין המוקדם חוזר וגובה אותם לו על המאוחר׳ וילכה לומר שאותה שדה של המוקדם בכר היתה משועבדת וקנוי למלוה׳ וכיון שהוא הלוה למאוחר זכה משעבוד של המאוחר מהרי בשעת הלוקחו של

וחזר והלוה משעון בשער בתפרי ומכר לראובן שט"ל לוי וכשבא לוי ונבה משעון קרקע. כשלא"כ בא שמעון לגבו' מובו מראובן המוקדם ולא יאכל לו אבי' משלטלי' חוזר ומוציא מיד לוי הלוקח הזדה עצמו שנבה לו תחבו אויחר לו קנית שיעבודו דהא שדה זה שנבות מחבי הי' משועבד לראובן כשהלוה לי ולא"כ כשחזרתי והלויתי לו חזר להיות שיעבודו על ראובן משועבד לי ולא"כ הי"ל לראובן בקנה ולוה ומכר שבשעה שהלוה לי קנה הזדה שלי לשיעבודו ולא"כ לוה מחבי (וכתל"שהיה משועבד לעצמו) ולא"כ מכר לך מה שקנה שדה שלי לשיעבודו כמלא דשיעבודו דשמעון מוקדם. משא"כ כשמכר שמעון המאוחר שט"ל לוי ובא לוי הלוקח ומוציא מראובן קרקע שנבה כידו. כשחזר ראובן המוקדם ובא לגבות מובו משמעון המאוחר ואין לו אבי' משלטלי' מובו יכול לחזור לוקח שדה שלו מלוי הלוקח בלא דאקני דה"ל שמעון כלוה ובקנה ואח"כ מכר לבא אין לשמעון שדה כ"ל הזדה המשועבד לו מראובן לאחר שחזר והלוהו וכשחזר והלוהו ובקנה שדה לראובן בשיעבודו כבר לוה הוא מראובן ווהו לוה ובקנה ולא"כ מכר שמעון (שיעבוד שקי' לאחר הלוואתו) לבלוה וכל שלוה ובקנה ומכר אין המלוה מוציא מיד הלוקח כ"ל כשכתב לו הלוה להחיבו שמעון המאוחר לראובן בשעה שלוה מחבו דאקני דלו שבעודו דראובן תפלה ובמבוקר בר"ם ב' וקי"ב ולא שהו קנת דוקא דא"כ לא ה"ל לתשור לבתוס אלא לחלק בין אם מכר המוקדם שט"ל לאחרו המאוחר ל"ל להתבר כאשר לאחר ל' תשור שכ"כ בשם הרמב"ן והשור מבוק בקמן ר"ם קי"ב בשם הרא"ש ולפי אלי דקי"ל לאחרינן לחרות ש"ם גם בדאקני לחרינן דהוא ש"ם וכאלו נכתב דמי ע"ש ומבוק וכתב דא"ה בנבה מחבו הלוקח קרקע אבל נבה מחבו משלטלי' בזה בעינן דאקני אבל בחבר המוקדם שט"ל משעם דאקני אם בחבר גם בחבר משלטלי' אלא דאקני הוא ש"ם כיון דגם בחבר לחרות ש"ם כמ"ש בר"ם רכ"ו מ"ל כיון דאינו יכול המאוחר לחזר לגבות מהלוקח כ"ל מבח שעבד לו המוקדם משלטלים אלא יכול הלוקח לומר אלא שעבד לו משלטלי אלא כ"ל בחבר המוקדם עדיין ובלא בחבו אלא בחבר המוקדם עדיין ובלא שבשעבדו לו. משא"כ בשעבד לו המוקדם לבמאוחר גם דאקני דאם לחרינן דשעבד משלטלי אלא דאקני אם בחבר גם לחבר המאוחר גם דאקני דשעבד משלטלי אלא דאקני אלא בחבר המוקדם בשעבדו לו. ומשא"כ כשבתב

ב הרשב"ם בתשו' מקולשים סי' ג' ג וכ"כ אם אלא יפרע לו ויחזור לחבריו וכי לא מתברר שנזקקין לכתבע תחלה וכו' ולפי' הין בידו כסות וכלים וכדלקמן בתוספתא בפ' כ' דייני גזילות (אם) זה גוב' וזה גוזה הא מוקמא בשוה כיטוטית לאחד וחיבורי' לאחד וכו'

מידהו בקרקע שיהא שקנה אח"כ ולא כתב דאקנו לו חוזר וגוזה וכדמוכח בתוס' פ' כל שעה שכתבו אם וז"ל מתעבדים לב"ח דאקנו כדין מדר' נתן ולא"ת נבי מטלטלי מי נימ' לבמוכר כלום לבעלם מחנו לזה חוזר אלא יכול הלוקח לומר לו אף אתה מוקדם לי מ"מ שעבודי עליך ואתה תחזור לאחר המוכר לגבות ממנו קרקעות לו מעות ומטלטלים לכל אם רוצה בחירוך אין לו המוכר כלום כלל אבוש אין הלוקח יכול לגבות ממנו תחלה דאטרוחי בי דינא בכדי למה לן וכ"כ בפרישה ע"ב :

כד אם שטרו של שמעון מקויים כו' דאז תורת שטר עליו וקרוב לודאי שגם ראובן יתחייב לו מ"מ לינו יכול לחזור משמעון עד שיעמוד עמו כדין ויפטור משטרו שביד שמעון עליו :

פו א מוציאין מלוי ונותנין לראובן כ"כ הטור וכל הפוסקים בתמה מקוימות משמעה דל' כתן וכבי כתן לאחר בברייתא מדכתיב בפרשת בשלח והשיב את אשתו כראשו ותחי אשתו יוסיף עליו וכתן לאחר אשר אמר לו ודרש לאחר נזלו הלוהו לא כתבר אלא לאחר אשר לו ואשר פירושו קרן לחי שהקרן שלו לפיכך ל"ש אם הלוה לראובן לשמעון ואח"כ שמעון נלוה שמוציאין מיד לוי ונותנין לראובן שאינך לומר בוה לחי שהגוף קרן שלו להיותו ראובן להא קרנו של ראובן שביד שמעון הלוהו בלוי אלא אפי' הלוה שמעון לוי קודם שהלוה ראובן לשמעון אם"כ מקרי מה שביד לוי קרנו של ראובן • כיון שאחר שוטלו שמעון מיד לוי יחזור ראובן עליו להנכותו מיד שמעון ויאחר ביד ראובן ויש סברא לומר דאיפ"מ אם שמעון נלוה אחר אלא דאז כשהלוה אח"כ ראובן לשמעון אל שיעבודו דראובן אבל בכסי שמעון וכל מה שנתעבד לו בעת הלואה ובכללם הוא גם כן בכסי לוי אלא אפי' הלוה ראובן לשמעון אלא אז לא היה לשמעון שיעבוד על לוי שתאחר דשישכוד ראובן אל עליו לתברא ז"ל הטור והתבר ל"ש אם כתבייב כבר כו' ל"ל אח"כ ובע"כ רובכל' ז' הלתבוכה הוא שיקר וכ"כ הב"ח והטור והתבר בסי' קי"ח סכ"ח ע"ש ובע"ר : **ב** בכל ענין שיתחייב לוי בגמרא מתעבא הענקתו דבעבד עבדי דאין מוליאין מיד רבו ליתן למלוה דהעבד ודלקה דמשום שאין עבד עבדי והענקתו נוהגי' הוחיל מ"מ תתם הטור והתבר והתבר וכתב בכל ענין שיתחייב כו' ר"ל דבריה שנוהגין חיובן • אינהענקה אינו לעבד עבדי מתורת חיוב אלא מתורת יתור ותתנה בתורת מתנה ומ"מ דקדק לומר בכל ענין שיתחייב כו' ר"ל דוקא בתה שהוא בתורת חיוב הוה דינא הכי ודוק : וגוזה

(כה) ואם לאו אינו טורף ממנו כלום :

ז ראובן נתחייב לשמעון ק"ק ושמעון לראובן מנה ושמעון עמד בבר דין עם ראובן על המנה ונתחייב בבירת דין ואמר שמעון אתה חייב לי ק"ק תחסר מהם המנה כנגד מנה זה השיב ראובן אני לא עמדתי עמך בדין על הק"ק וכמדומה לי שיש לי ראיות שאני פטור מהם **כד** ז אם שטרו של שמעון מקוים (כו) הדין עמו :

פו ראובן נושה שמעון ושמעון בלוי מוצ' אין מלוי ונותנין לראובן ובו ט' סעיפים :

א לראובן שנשה ק' בשמעון ושמעון בלוי מוציאין מלוי ונותנים לראובן (א) לא שנא אם נתחייב לו כבר לשמעון בשעה שלוה מראובן ל"ש נתחייב לו אחר כך ב ואין חלוק בזה בין מלוה בשטר למלוה על פה כיון ששני הלוויים מורים כלא' למלוה שלו מוציאין מלוי ונותנים לראובן **ב** בבר עינן שיתחייב לוי לשמעון (ב) בין דרך הלואה שהלוה לובין דרך מקח וממכר (ג) בין דרך שכירות : הגה

לראובן שביד שמעון הלוהו בלוי אלא אפי' הלוה שמעון בלוי קודם שהלוה ראובן לשמעון אם"כ מקרי מה שביד לוי קרנו של ראובן • כיון שאחר שוטלו שמעון מיד לוי יחזור ראובן עליו להנכותו מיד שמעון ויאחר ביד ראובן ויש סברא לומר דאיפ"מ אם שמעון נלוה אחר אלא דאז כשהלוה אח"כ ראובן לשמעון אל שיעבודו דראובן אבל בכסי שמעון וכל מה שנתעבד לו בעת הלואה ובכללם הוא גם כן בכסי לוי אלא אפי' הלוה ראובן לשמעון תתלה ואז לא היה לשמעון שיעבוד על לוי שתאחר דשישכוד ראובן אל עליו לתברא ז"ל הטור והתבר ל"ש אם כתבייב כבר כו' ל"ל אח"כ ובע"כ רובכל' ז' הלתבוכה הוא שיקר וכ"כ הב"ח והטור והתבר בסי' קי"ח סכ"ח ע"ש ובע"ר : **ב** בכל ענין שיתחייב לוי בגמרא מתעבא הענקתו דבעבד עבדי דאין מוליאין מיד רבו ליתן למלוה דהעבד ודלקה דמשום שאין עבד עבדי והענקתו נוהגי' הוחיל מ"מ תתם הטור והתבר והתבר וכתב בכל ענין שיתחייב כו' ר"ל דבריה שנוהגין חיובן • אינהענקה אינו לעבד עבדי מתורת חיוב אלא מתורת יתור ותתנה בתורת מתנה ומ"מ דקדק לומר בכל ענין שיתחייב כו' ר"ל דוקא בתה שהוא בתורת חיוב הוה דינא הכי ודוק : וגוזה

וכתב עוד בהגהת אשר"י סי מ"ז וז"ל אמי בנפקד ומסור דמפקיר' אנפקד אל המוסר ויהבי' למסר ורבינו שמשה מוליאן במוסר עכ"ל וכתב מהרש"ל סי שטעמו אל ר' שמשה דרבינו דגרמי הוא מדרבנן ולהלמ"ן שמובר לדיני דגרמי מדאוריתא אף במוסר מוליאין מדר"ן וכ"כ מהרש"ל סי בסימנו דאף במוסר שמוליאין מדר"ן ועיין בתה שכתבתי לעיל סימן ס' סעיף ל"ב ס"ק ק' דהוי פסיקא דדינא לי דינא דגרמי דרבנן ל"כ היה גראה דהכא אין מוליאין במוסר אבל מ"מ גראה דמוליאין מדר"ן לכיון דתייב לו מדרבנן כל מה דתקון כיון דאוריתא תקון אף להוי קנסא מ"מ כל היכא דמזיק לחיבנו מיניה נזיקין והיינו אלא מזיקו בשוה מקום בפ"ם אי פוסקים לאלא בהך דר' נתן בחוב שהוא מדרבנן אלא ודאי כמ"ם כן גראה לי דלא כגרמי' מדברי מהרש"ל סס ע"ם : (ג) בין דרך שכירות (עיין בב"ח סי"ם זה שהגיה בלשון בעה"ת שהביא הפי' וכשאר' בפ"ם דקדושין (דף ט' ע"א) ובתוס'

טורי זהב

ושתר שם בגמ' הך דוקא כיון דתפס הלוה תפס ואינו חייב לתם ליתן ביטוטית ולוקח זכורית ומזה ל"ל לי דלפסר דלא תזכינן לי' תפיסה מקיים רק לאחר מותו ומ"מ מהכי כיון שיש עכשיו לאתומים קרקע הוי אינהו ס"ם ואיתמר להו הלוה עתה תפיסה קרקע דידי אף שהוא ביטוטית כיון שעכ"פ מחוברין אתם בשלם ולזה מהכי תפיסה מזא"כ בהך דרבה"ן שכתב דבינו בהדיא שתפס בחיי אביהם א"כ לינהי כחי לענין מטלטלי דיתמי • ואחר פעיון י"ל אפי' מכח הגמ' שזכרנו לתא בדוה הוא זה מוקדי תופס מחיים דע"כ לא אתרינן בפ' הכותב דף פ"ה דלא הוי תפיסה אא"כ תבעו מחיים אלא דוקא לענין בפקד כדברש"י בהדיא אם כיון שהוא מקדון בדשיו' דמדר' דקי' אבל בחלוה הוי תפיסה אפי' בלא תבעו מחיים וכן לקמן בטור סי' ק"ז לא נזכר רק אחרי תפיסה מחיים ולא זכר מתבעה מחיים רק בפקדון וכ"כ הטור בהדיא סי' ק"ח אבל הכ"נ הוי תפיסה מחיים וא"כ קשה על דמי בר מתא למה הוי סובר דהיתומים יוריש הא אינהו מיירי בחלוה ובזה מהני ודאי תפיסה מחיים וכה"ל דדמי בר מתא דאמר זה בגמ' אינהא דהכא אמר אפשר דלא ס"ל דהוא דמהני תפיסה מחיים לענין מטלטלי דיתמי דבר נתתן הוא דאמר כן בפ' הכותב ודבר אמת אמר דפליג אלוי אבל דברי הטור לריך בזה שם דלא מיירי בחלוה ובזה מהני ודאי תפיסה מחיים וכה"ל דדמי בר מתא דאמר זה בגמ' אינהא דהכא אמר אפשר דלא ס"ל דהוא דמהני תפיסה מחיים לענין מטלטלי דיתמי דבר נתתן הוא דאמר כן בפ' הכותב ודבר אמת אמר דפליג אלוי אבל דברי הטור לריך בזה שם דלא מיירי בחלוה ובזה מהני ודאי תפיסה מחיים וכה"ל דדמי לאין בשטרו' כגבוויין וכפרוטין כמ"ם הרמב"ן בפי' כדשוכח בגמ' כהדיא אלא דלענין גבית הקלו ולקיבן לה תפיסה מחיים ומשמה יליף הרמב"ן לענין בפקד לדברי אהוא תקנה מחמת בפקד לה דמהני הך תפיסה אף שאינה תפיסה גמורה אבל לדינא דגמ' דמטלטלי דיתמי לא מתעבדי לב"ח אף"כ תפס מחיים בשיעבד דלאו תפיסה הוא וכדאמרינן בהדיא ב"ב דפסחים ובפ' מי שהי' בשוי לראובן שאכר שדה לשמעון בתחריות ונקבן עליו בחלוה ומת ובפ"ק ב"ק וכו' מטלטלי שבא לכון נגך ומטלטלי דיתמי לא מתעבד' לב"ח והך שמעתא הלכה פסוקה היא כדאוכח בגמ' אלא דבא בה וע"כ אזדא לה מ"ם הרב ש"ז ז"ל דרב"ח אלינא דר"ם דאמר ולית ליה דר"ב • גם מ"ם עוד הרב ז"ל וא"כ קשה על רב"ח למה הי' סובר דהיתומים ירוחו הא אינהו אינהי בחלוה דמטלטלי דיתמי ובזה ודאי מהני תפיסה מחיים אלא דאינהו שתבעו מדברי אמר"ם בסבר כך ובכהא פליג עליו ולית דבהדיא אלא בגמ' במקומו' הכו' לגם רבא מוד' לי' דרמב"ם דמלו יתמי לאיתר לקן מטלטלי דבכיב אכון נגך ומטלטלי דיתמי לא מתעבדי לב"ח אע"ג דתפס מחיים דומיא דהך ובאינהו דהא דקאמר רבא אבא דזה גובה וזה גובה קתני לאו לאיתר' דאף בתמי נבי דסא ודאי לית אלא ס"ק ע"כ מתני' לאו בתמי קאי אדקתני זה גובה ומשגובה וזה בדור ע"כ ;

ג ונובה חובו מן המוחר כו' ומיהם אם אחם להמשכון מאובד לו מדר' כתן • וג"כ קיים וכתב אם להיהנו דוקא אחין לאוח איכא לרלוכן היחם אחה וכמ"ם אור"ם בהג"ה כאם"ם אם ולוחה הג"ה מקומה כאן וכרלה לאור"ם כתב אם לוחה ההג"ה אפקדון אם לא הכפקדון יש לעכו"ם עפי"

הגה דלוכן אים לו משכון מן הע"כום והע"כום חייב לאמעון י"ח דיוכל אמעון לפרעה המשכון מדלוכן (ד) ונותן לו קרן ורבית שעלי עליו ג ונובה חובו מן המוחר (תשובות מהר"ל סימן קפ"ח) וכן נראה לי מלחר אחין לע"כום לפרוע בעבין לחר אמעון יש לו כל זכות הע"כום ולא על פי אים מי שחולק בזה (פ"י סימן ע"ד) נראה לדון כמו שכתבתי : ג

ב (ה) דבמה דברים אמורים כשאין לשמעון נכסים

לאלא ולכתוב בשום מקום דבשבועה אין מודאין מדרבן אלא אם לי"ל כר' כתן בפ' האשה שבתרמלה ובפ' שור שנגח ל' וה' ובפ' המולא ובפ' כל שעה וכ"מ כל הפוסקי' (דף מ' סוף הבולקי כמי דהלכתא כת"ק לגבי ר' אעזר בלחית' בתוס' פ"ק דקדושין ואחר פוסקי' אלא ולאי אוחא לאם לאמרו לי' בכל הלכתא כת"ק לגבי ר' אעזר בלחית' בתוס' פ"ק דקדושין ואחר פוסקי' אלא ולאי אוחא לאם ואיתא לאם ואמי חשובין בדברי"ח יכמ"ם הרשב"ם בחדושיו פרק המולה דף כ"ו ריש ע"ב וז"ל לאפשר לומר דאמי' אם תמצא לומר דהלכתא כת"ק בהעבקה לאפשר כמי הלכתא כר' כתן והא דדרשינן לו ולא לחוכר עצמו ולא דדרשינן מיניה לו ולא לבעל חובו מבשום המתברא אלי בעבד המעבד מילי לעבד אחר אבל אלי נבי עבד ומחעבד ב"ח (בתמיה) ומשמעות דורשים אינם אלא ולאמרי' ואיזה בעלמא כמי לא ס"ל כר' כתן ולא אמר מבשום המתברא כדפי' מבשום דבאמת ליה לאמיתי שעמת ת"ק בדין נמור מדתלי ליה בחשמעות דורשים אלא מיהו אפשר דשעמת ת"ק לאו מבשום הלי שעמת אותי' אלא שעמת אותי' דאין דפסקינן כותי' דר' כתן אי ס"ל כמי כת"ק דר"ח הכי מפרש שעמתיה עד כאן לשון הרשב"ם סס • כ' ר"ל כמ"ש הרשב"ם פ"ק דקדושין ת"ל ואיכא למידק אם אי"ל הכא כדרבנן דר' אליעזר ואיזלה הוא ואמתי הוא כוי' דבן לית הלכתא כר' כתן דאם אם דבנן פלגינו עליה ואבן חשבון בכולא ס"ם דאמיתי' אם ר' כתן דאיש ומוקמי' מתניתא ומאכי' כותי' והבכון דולאי אי"ל הכא כדרבנן אוקי"ל כרבי כתן והא דאמרינן הכא דרבנן לית לאו דל"ן הייבו לרב שבוחי דקסבר ת"ק דאיכא שבר אבי ואמטריך לו למעוחי מוכר עצמו ולא דרש לו ולא לבו"ח ואלו הוא משבח רב שבוחי תבא אלא אליף שבר שבר הוא אפי' לקיומי דאיה דיליה אבל מבינן דאמרינן אלא אליף שבר שבר לית לן למיחר דש"ם דאמר לעיל אלא לאחן אלא אליף שבר שבר בדוקא אלמר ליה ומשום דידע ת"ק הוא אלא אליף ליה והייבו דמעבד עצמו מבל הכי דיבו משום אלא כתיבי ביה ולא אליף לאו משבריבן לאהוא מעבוד ודרש לו ולא לבו"ח כר' אליעזר וכר' כתן ומאי דאמרינן לקמן הא מבי תוסאי הוא דאמר לו ולא לבו"ח לאו למיחר' דתוסאי הוא ויחידאי ולית הלכתא כוחיה דוחאי הלכה הוא דבדל' כתן אמי' ורבנן מודו בה אלא בקשי' תוסאי דהוא אמרה לאחי דרשא בהדיא וכן דרך הש"ם וזה בכון ובדור וכן מבאתי לרמב"ם ז"ל שפסק כר' כתן ובבנן למיחר' אלא פלגינו ואתי שפיר לפוס מאי דפריבא עד כאן לשון הרשב"ם • והם בבוחים ויחר הרי שהרשב"ם הבנית על דברי הרמב"ם ותיכן על בכון • ואין פסק דאשתמיט לו להרא"ש ולבעל נידוחי תרומה ולבעל לחם משנה דברי הרשב"ם והרשב"ם אלו (וגם על ה' המ' לק"מ דמ"ש ה' המ' דהוא מחלוקת ת"ק ור' כתן הייבו לרב שבוחי אי לפי מה דמשמע

פשט דש"ם וגם בש"ם פרק האשה שנפלו סוף דף פ"ח ואחר דוכתי מאמרא דאיכא דפלגי עליה דר' כתן) :

עוד נ"ל לדעת הרמב"ם דכתוב שמפרש ה' בתנאל ת"ק בעלמא לא ס"ל כר' כתן כן בזה הדרך מפרש הרמב"ם אלא שה"ר בתנאל מולאי' מדר"ן וכמ"ם לפעלה אלא הרמב"ם מפרש בעלמא בכל מילי דבדקה כגון מעשר עני ואחר לדקה כמי לא ס"ל כר' כתן דהלכר ידוע דהעבקה הוא מדין לדקה וכדתשמ"ב בקרא וכ"ם פ' אלו מבילות ובקדושין בכמה דוכתי הלכך לא אלטריך לו לאשוחי ב"ח דעלמא ואחר לדקה כמי לא ס"ל כר' כתן בהא בהתבית בתוספתא דאלה מעשר עני אין משלמי' בו החוב ופסקה הרמב"ם בפ' ו' מה' מתנו' עניי' וכ"כ המרדכי פ"ק דב"ב בשם אבי העזרי ע"ז שהיו בוזי' בו שבה ונתנו לו לדקה דפטור לגמרי ממעות זה החוב מהבן תוספתא ע"ש ס"כ הייבו דקאמרי' בעלמא לא ס"ל כר' כתן • כן נ"ל ברור : (ד) ונותן לו קרן ורבית שעלה עליו בו' ואם משכנו אלא לזמן אף שהיה יכול לפדותו תוך הזמן מ"מ כיון שהיה זמן קצוב ביניהם ליתן לו לזמן פלוני כך כך וכך חייב ליתן לו כל מה שיבוא עליו לזמן הקצוב ביניהם כן הוכחתי לעיל סימן ע"ב סעיף מ' ס"ק קפ"ח מתשובת רשב"ח שהביא ב"יסי' ר"ל מהר' ח' וכתבתי שגם הר"ב מודה לזה לדיבא ע"ש : (ה) כמה דברים אמורים כשאין לשמעון נכסים בו' נ"ע גדול בדין זה ולפי שהוא בונע בהרבה מקומות מוכרח אני לאחריך • דע שבדברי המחבר כ"כ הבנאת והעור וכ"ב הרשב"ח בתשובה סימן אלף קכ"ב והר"ן פ"ב דבתובות והריב"ם פי' שב"ג ומביאים ב"י דהך דר' כתן מיירי בלית ליה נכסי אחשתי ומשלחתי שגם הבעל העיבור סוף דיבי חוב דף ס"ד ע"א כתב כן וכן כתב הרב המגיד סוף פ"ב מה' אלוה וכן נראה מתשובת הרמב"ן שבבעה"ת ריש שער כ"ח שבאחתי לקמן סעיף ה' ס"ק י"ח וכן כתב ר' ירוחם ב"ח ח"ח אב"כ הרשב"ח ושכן עיקר והנה אם תפרש דברי הפוסקים הא לו בפשטן ודאי לאין זה עיקר לדינא אלא נראה לפע"ד עיקר בה"ם בהגה' תשרי פ' שור שנגח ל' וה' בשם אבא אחא זרוע בשם אבא מורו ומביאו בשלטי גבורים ס' נע פשוט דף מ"ה ע"ב בחפקחתו וכן מבאתי בפסקי מהר"ם רקנטי סימן ער"ה דדיא"ו נראה דהך דר' כתן מיירי לאיליו לית ליה נכסי ואמו אם הוכחתי לקמן מן הש"ם וכן פסק מהרש"ל פ"ד דב"ק סימן י"ט וכן נראה דעת הבעל גדולי תרומה ריש שער כ"ח סוף דף מ' וכן בעל"ם לאמר מבשום פ"ב מה' אלוה • והראיה שהביאו הרשב"ם והר"ן וה' המגיד ובעה"ת שם מפ' שור שנגח ל' וה' (דף מ' ע"ב) לאו ראיה היא כלל המעיקר' קאמר ס"ם דהיכא דלית ליה נכסי חייב הוא עכמו לגמרי אם העלייה כלאו הך דר' כתן ולא מיירי בעל שור לומר הוא מעריקי' ליה לגמרא אלא דש"ם פריך כלית ליה נכסי ואיכא מבני מבשום דר' כתן וכ"כ מהרש"ל והנ"ל מ"ש • גם מ"ש הרשב"ם והר"ן וה' המגיד והריב"ם שם דחוב זה הוי כמשעבדי ואין נוכי' מבשועבדי' במקום שיש בני חורין כו' אם מפרש דבריהם בפשוטו ודאי לא נהירא דהא דאין נוכי' מבבבדים במקום שיש בני חורין הייבו מבשום דחבו חכמים לתקנה דלקוחות דלא ליפסדו וכדאיתא בריש פ' הכיתקין והכא מה תקנה שייך ואיכא פסיד' איכא הרי הוא חייב לגמרא אם לאו כלאו הכי לגמרא וכ"כ מהרש"ל שם אלא הר"ן והפוסקים הכ"ל מיירי היכא דלית ליה אינה פסיד' לגמרא אם לאו ואינו רוצה לגמרא עכשיו וכמ"ש לקמן דהשתא הוה ליה דומיא דמשועבדי' דאין נוכי' במקום שיש בני חורין והשתא לא קשיא אל הר"ן מה שהקשה עליו מהרש"ל שם ע"ש :

וכתב עוד מהרש"ל שם דז"ל וכן נראה מלחר דעיקר דיבא דר' כתן לאו מסברא קאתי אלא מקבל ומעבורה דאוריתא הוי ליה נביה אי"כ אין אלוה כן לית ליה נכסיה כן לית ליה אבל מבל מקום אין הב"ד מחוייבי' להוקק לו לעשות דין עם לוי מלחר שיש לאמעון נכסי ונכסאי ליגמה כתב העור בשם בעה"ת דוקא דאין לאמעון נכסי לפרוע מחבו שהדרו לו כ"ל והבעוטו ולא מלאו לו אלא חוב זה אבל אם יש לו נכסי אין כ"ל נוקקין להוכי' מזה ליתן לזה אבל מ"מ אי אתם אלוי בעבור חוב שיש לו על אמעון אפילו לית ליה נכסי לא מפקי' מיניי' ומ"מ אשם אותו החוב הוא בשער אף שיש לאמעון נכסי' לא יכול לחחול אלוי אבל נכסי ומשועבדים לבעל חובו עד שיגלם לו עכ"ל ומ"ש וכן נראה מלחר דעיקר דיבא דר' כתן כו' נכון הוא ועוד אביא לקמן לאית בהוכות הדר' כתן מיירי אפילו לית ליה נכסי אך מ"מ אבל אין הב"ד מחוייבי' כו' ונכאלי ליגמה כתב העור כו' לא בהיא לי דכיון דנכסים מבשועבדים לו מדאוריתא לאה לא יהיו הבית דין מחוייבים להוקק לו ועוד דר' כתן אמר אמולאין מזה ונותנים לזה אמר הרי לאב"ד אלי אבבית דין מולאין מזה ונותנים לזה וכמ"ש הבעה"ת נוסים להדיא שם ברים שער כ"ח שעם הבר אחין על אמעון הב העורת מבשום דמולאי' אלא הוא כו' ומביאו כ"י ודוקא לומר דר' ל"ל דב"ד רשאין להוכיח אבל אין מחוייבים להוכיח ועוד דאם הבעה"ת בלית ליה נכסי מיירי ובלית ליה נכסי פשיטא מחוייבי' להוכיח אלא דאלי ליגמה אמולאי' מזה ונותנים לזה תיובא הוא שהב"ד מחוייבי' להוכיח מזה ולאיתן לזה • גם מ"ש ונכאלי ליגמה כתב העור בשם בעה"ת דוקא דאין לאמעון כו' אין ב"ד נוקקין כו' נראה שהבין שבעל התרומה ס"ל דהך דר' כתן מיירי גם כן בדלית ליה נכסי רק

שמקלן

ג"ע"ל סי' קי"ל וסוף סי' ע"ב ד"ה בשם בשער בס"ת בשער המזכר וכ"כ הרן בפ"ב דכתובות דהוה ליה חוב זה בכבסים מבשועבדין אין נוכין מהם במקום בני חורין וכמי בפ' שור נגח ל' וה' (דף מ' סוף ע"ח)

שמתלה לענין שאין הכ"ל כוקקין לו בדלית ליה בכסי כו' והכין שהבעה"ת מולק על הר"ן • ולא כהירא נם לישתמיטתיה דברי בעה"ת עמלו ריש שער כ"ח שכתב להביא הך דר"כתן מיירי בדליי ליה בכסי וכמ"ש הר"ן וז"ל בשה"ת סם תניא ר"כתן אומר כו' ומסבר דלוק היכא דליית ליה בכסי לליה לבל היכא דאי ליה בכסי לליה בין בית דין כוקקין להוציא מזה וכלאיתא בפ"ק ס"שור שנגח ל' וה' דאמרינן הנית היכא דאי"ל בכסי היכא דליי"ל בכסי מאי איכא למימר ומשני משום דאמר כי היכי דמשתעבדי לדיוך ה"נ משתעבדי לחיוב מדרבי כתן אלמא דמילתא דרבי נתן בדליית ליה בכסי לחיוב קא משתני מילתיה עד כאן לשונו הרי דס"ל ליה בכסי לחיוב קא משתני מילתיה דהך דר' נתן לבעה"ת לחיוב דמסך דס' שור שנגח ל' וה' אמאי דהך דר' נתן מיירי בדליי ליה בכסי מיירי בדליי ליה בכסי ולכך כתב אבל היכא דאית ליה בכסי אין מוציאין אבל לפי מ"ש מהרש"ל אלא כהר"ן אם כן הוא הדין ב"ל מוציאין אבל לפי מ"ש מהרש"ל אלא כהר"ן אם כן הוא הדין שהכ"ל מוקקין לו :

גם נראה לפע"ל דהיתמיטתיה למהרש"ל דברי הבעה"ת והטור דלקמן סימן קכ"ה סעיף ה' שכתבו שם להביא דהיכא דאית ליה בכסי אין מוציאין דהך דר' נתן אבל אם מלוה ע"פ (ולקמן סימן קכ"ה סעיף ג' ס"ק י"ז וכתבתי ביאור דבריהם ע"ש בזה ע"ש) גם מה שכתב מהרש"ל וכ"מ שאין שמעון יכול לתחול אף שיש לו בכסי ויתבאר לקמן לשיטת הלי"מ אלא בפקח מיהא אף שיש לו בכסי ויתבאר לקמן לשיטת הלי"מ אלא בפקח מיהא :

ולפי שבבר הבאתי הרבה פוסקי' מאלו שכתבו דהך דר' נתן מיירי דוקא בדליית ליה בכסי לבך מוכרח אני להאריך לבאר דבר זה לו לפרש בענין שנם הם חולקים לדברי וכמ"ש לבאר דבר זה לו לפרש בענין שנם הם חולקים לדברי וכמ"ש לקמן • הנה בבר הזכרתי ראיה אחר דהך דר' נתן היינו אפילו בדליית ליה בכסי והוא דכיון דהך דר"ן אתי מקרא ודאוריתא הוא אם כן פשיטא כי היכא דאמ"ל שעבודא דאוריתא ושורפין מלקות כיון יש לאה בכסי או אין לו בכסי אלא אמרינן תיקון העולם אין שורפין לקות היכא דאית ליה בכסי לאה ובלאיתא ברים פ' המקרן אי"ה ה"ה הכא כיון דאתי שעבוד דאוריתא הוא מה לי אית ליה בכסי או לית ליה בכסי אינו פשיטא לא שייך :

ועוד ראי' מאלו דנרסי' בפסחי' פ' בל שעה (דף ל"ח ע"ח) דפרכינן התם לרבא דאמר ב"ח מהאן ולהבא הוא נוכה מהא דאמר רבא אי פקח הוא מנביא לה תרעא בדאמר ר"ב בתמן ותומים שנבו קרקע בחובת אביהן ב"ח חוזר ונוכה מהן (ובתבאר זה לקמן ריש סימן ק"ל ע"ב בעזר וב"י) אי אחרת בשלמא למפרע הוא נוכה אחזו לבני חוזר ונוכה מהן דכמאן דנבו מחיי דאבוהון דמי אלא אי אמרת מבאן ולהבא הוא נוכה אמאי חוזר ונוכה מהן הא הוי כמאן דזבין יתמי בכסי דמי ואלו קני יתמי בכסי מי קא משתעבדי לב"ח ומשכיחן אחי התם דאמר להבוהון מאשתעבדא לבי"ח אבוהון מאשתעבדא כמי לב"ח לאבוהון מדר' נתן דתניא ר' נתן אומר מכין לנוטה בחברו כו' ורבא התם אדר' מאמע לאוירי אפילו אית ליה בכסי דהא הך דאמר רב בחמן ותומים שנבו קרקע בחובת אביהן ב"ח חוזר ונוכה מהן משמע דבכל נוכי מיירי אפילו הנית אביהן בכסים משלטלי אם נבו קרקע בחובת אביהן ב"ח חוזר ונוכה מהן ואמאי הא כל כמה דיה"ל בכסי משלטלי לא משתעבדי מדר"ן בחיי אבוהון והדר קניא לדוכתא דה"ל כאלו זבין יתמי בכסי דמי ואלו קני יתמי בכסי מי קא משתעבדי לב"ח • וכן יש להוכיח מהך דהרי שהיה נושה בלקוחי ומת והנית שומרת יבם לא יאמר הואיל שאבי יורש החזקתי ומוציאי' מתנו מדר' נתן כו' דבפ' האשה שנפלו (ריש דף פ"ב) ומהך דאין לו קרקע ויש לאבי' קרקע כותבי' עליו פרוזבול מדר' נתן כו' דבפ' האולם (דף ל"ו ע"ח) • ומ"ש בספר לח"מ בפ"ב מה' מלוה בזה לא מיחוור' לי ונם לפי מה שהוכחתי מהך דפ"ב מה' מלוה בזה לא מיחוור' לי ונם לפי מה שהוכחתי מהך דפ' בל שנם בדתו דברו ע"ש ואין לאחריך • (ועוד הוכחתי לקמן מדברי הרשב"ל ור"י נופייהו בל"ח ס"ב ומביאם ב"י לקמן סי' ק"ה מתו' ב' נ' להך דר"כ מיירי אפי' אי"ל בבסי וכמ"ש ע"ש) :

מיהו ב"י דהיינו דוקא כשאין הפסד לבני בכך (וכן דעת ב"י דהיינו לאין הפסד לבני מוציאי' מתנו מדר' נתן אפילו אית ליה בשמעון בכסי וכמ"ש לקמן ס"ק ו' בשמו ע"ש) וכ"מ לקמן בשמעון זבורית ולבני ביטוכי ולבי רוצה לבשם נוכה לאבוהון הביטוכות אי כמי היכא דלית ליה בשמעון אלא קרקע ולבני יש לו משלטלי' אי מעות ורוצה לבשם דנוכה לאבוהון המשלטלי' אי המעות אלא אמרינן כיון דאבוהון הבאה בשמעון יהא הוא בעל דבר אל שמעון ולא ינבה אלא קרקע זבורית אלא כי היכא דמשתעבד לבי בשמעון ה"נ משתעבד לבי אבוהון מדר' נתן ולא מאי לאמר לאו בעל דבריה דיהי לא אמרינן בפ' האשה שנפלו (ריש דף פ"ב) ומלבד כיון דסוף סוף מרוך לבי בשם ה"ל הוא לבה אל לאבוהון לבל היכא שיש לבני פסידא בזה שהשער פרוע אם מתבה ובה"ג אי אמרינן השער לו נתנו לו במתבה אי אפרוש לו הזמן אי אבני אינו רוצה לשם מחמת שברוך עליון המעות ושמעון אינו מקפיד עליו ורוצה לקנות המעות עוד אבל לאחרים זמן ובה"ג בהי לקוב' אלא לא

בכסי לאו כל כמיהה דשמעון מ"מ היכא דאית ליה בכסי אין מוציאי' מלוי ולא משום דלא משתעבד ליה מדר"ן היכא דאית ליה בכסי שכבר הוכחתי דמשתעבד מדר"ן אפילו אית ליה בכסי אלא דלא עדיף' שעבודא דר' נתן משעבודא דעלמא בקרקעות דלוה נוסיה דאפילו לאחרים לאין גובי' מהן בתקוס שיש אבל קרקעותיו לאחרים לאין גובי' מהן בתקוס פסידא דלקוחות והיינו משום חוריו אפילו הן זבורית משום פסידא דלקוחות ותיקון העולם וכלאיתא ברים פ' המקרן דאף על גב דאדאוריתא משתעבדי ליה אבל לפסידא דלקוחות ואם כן הוא הדין הכא אבי משתעבד ליה מדאוריתא מ"מ כיון דאית ליה פסיד' אם יגלם הוא ליה אבל זה המשוועבדים ואין גובי' מנכסים משועבדי' בתקוס שיש בני חוריו ולכאן לאמר דהכא לא קנה לוי אבל דבר משמעון הא לאו מילתא היא אבל אם אבי חוריו דהשתא אית ליה פסיד' שהרי הוא אומר שהוא פרו' אי אמנה אי אמנה אי פרוע אייך תקנתא דרבנן ועוד דולאי לא נרע אומר אמנה אי פרוע אי אמנה לו אלו כותן לו אמנה והא אפילו בתמנה קי"ל בפ' הניזקין אם דאין גובי' מתקבלי אמנה בתקוס שיש בני חוריו אבל אלא אפי' הן זבורית וכמ"ש כל הפוסקים והטור והתחבר לקמן סימן קי"ח סעיף ח' ולא כהירא כלל לאלא בין אמנה וכן אומר סימן קי"ח סעיף ח' ולא כהירא כלל לאלא בין אמנה :

פרוע אי אמנה לו אי אחר פסידא לאלה :

וראיה לדברי המ"ל הרמב"ם פ"ב מ' מלוה והביאו הבעה"ת שער כ"ח ח"ב וכן כתב המ"ג סוף עמין ל"ג וז"ל שמעון שהיה חייב לראובן מלה ולבי חייב לשמעון מלה מוציאין מלבי ונותני' לראובן לפיכך אם אין לשמעון בכסי' והיה לו שטר חוב על לבי ואמר לו שטר אמנה הוא אי פרוע הוא והודה לו שמעון אין חשמיטין על הודאתו אמת קונים הם עוני' לאכל זכותו לראובן אלא יפגע ראובן וישול מלבי כדין כל עורף אחינו בפרע אלא בשבועה עכ"ל הרי שכתבו לפיכך אם אין לו לשמעון בכסים כו' וכמ"ש בספר לחם משנה שם דבים לו בכסים אינו חב לאחרים לא בהיר לי להם מ"מ אם לאחרי' בכסים אינו חב לאחרים לא בהיר לי ביטוכי' אי מטלטלי אי מעות ונם בשיהיו אותם בכסים אל לבי ביטוכי' אי מטלטלי אי מעות ונם ליכא לאמר דמ"ש אין לו בכסי' אורמ' דמלאתא נקט משום דאם היה לו בכסי' מסתמא היה משלם לו בפשוטו דפשעת דמלאתא לא משמע הכי ונם ליכא לאמר דם"ל דהך דר' נתן מיירי בליית ליה בכסי דאם כתבו מתחלה בדיבא דר' נתן בשתם מוציאין מלבי ונותני' לראובן כו' הל"ל מיל שמעון שהיה חייב לראובן כו' ואין לשמעון בכסי' מוציאי' מלבי כו' שטר אמנה הוא אי פרוע הוא והודה לו שמעון אין חשמיטין על הודאתו אמת קונים הם עוני' לאכל זכותו לראובן אלא יפגע ראובן ישול מלבי כדין כל עורף אחינו בפרע אלא בשבועה עכ"ל הרי דאם אמר לו שמעון בכסים אינו חב לאחרים לא בהיר לי ביטוכי' אי מטלטלי אי מעות ונם ליכא לאמר דמ"ש אין לו בכסי' אורמ' דמלאתא נקט משום דאם היה לו בכסי' מסתמא היה משלם לו בפשוטו דפשעת דמלאתא לא משמע הכי ונם ליכא לאמר דם"ל דהך דר' נתן מיירי בליית ליה בכסי דאם כתבו מתחלה בדיבא דר' נתן בשתם מוציאין מלבי ונותני' לראובן כו' הל"ל מיל שמעון שהיה חייב לראובן כו' ואין לשמעון בכסי' מוציאי' מלבי כו' ושוב לבי חייב לשמעון בכסי' כו' ושוב לשם כתבו לא יגבע לראובן וישול מלבי כו' אמאי יגבע הא משעבד ליה לבי נוטה מדר' נתן והוא ליה לבי בעל דבר דיהיה וכלאיתא בפ' האשה שנפלו וכמ"ש לשמעון ולבי הרי לבי טוען לראובן אבל לראובן וכן שמעון הרי הוא מולה חייב לראובן ולבי יגבע ראובן אלא ולאי כמ"ש דנהי דמשתעבד מדר"ן מדאוריתא אפילו אית ליה בכסי מכל מקום כיון דאית ליה פסיד' לבי בזה תקנתא דרבנן הוא לאין גובי' ממנו היכא דאית ליה פסיד' בזה כיון שאומר אמנה או פרוע ולפי דבריו אינו חייב לבי כלל' אין לך פסיד' גדול' מזה ובה שכתבו יגבע ראובן וישול מלבי כדין כל עורף אחינו בפרע אלא בשבועה בכל ליפרע מלקוחות אלא אם נב דשעבוד דאוריתא והלקוחות קיבל טוענו כדי שיגבר אל השורף פרוע תקנו דרבנן להכא ליפרע מלקוחו' לא יפרע אלא בשבועה כיון דאית ליה פסיד' בלבד תקנה זו

דלא יפרע אלא בשבועה כיון דאית ליה פסיד' בלבד :

ובזה אתי שפיר מ"ש הרמב"ם פ"ש מה' שאשת דין כ' הוא לו אוב אל אחיהו ויש לאחיהו קרקע הואיל והוא תחת שעבודו כותב עליו פרוזבול עכ"ל והוא מן הש"ס פרק האשה (דף ל"ו ע"ח) ואיתא שם דהיינו כדר' נתן ומשמע אפי"ם בלאה מטלטלי ולא כמו אדתך עמו בספר לחם משנה פ"ב מה' מלוה ובכבם בדוקיס ולפי זה אם שכתבתי אתי הכל בפשוטו דולאי הך דר' נתן בפרוזבל ובשאר דוכתי הוינו אפי' אי"ל בכסי משתעבד ליה מדאוריתא והרמב"ם וה' המגיד פ"ב מה' מלוה מיירי דהיכא דאי' לי' פסידא בלבי דומי' לשטר אמנה לו פרוע אין גובים ממנו בדאית לי' בכסי

לשמעון מתקנתא דרבנן • כן כ"ל ברור :

ולפי זה נראה דמ"ש כל הפוסקים הנ"ל דהך דינא דר' נתן דהיינו בליית ליה בכסי לאי בדאית ליה בכסי אין מוציאים דה"ל חוב זה כמשועבדים לאין גובים ממקו' שיש בכל חוריו מיירי בכל הכך פוסקים לענין בדאי' לי' פסידא לבני אלא אין לו רוצה לשם עדיין ורוצה עוד לשמעון מעות ומשמעון אינו רוצה לקנות המעות עוד אבל לאחרים לא קשיא מה שהקשה מהרש"ל פ"ל

ד אע"פ שיש לו נכסים כו' דאין משריחין המלוה לגבות במדינה האחרת אלא נוכח מתעוכבים הנמצאים כאן וכ"כ הטור והתחבר לקמן בסי' ק"ל מי"ל המלוה נוכח מתעוכבי' שבמדינה זו אע"פ שיש לו נ"ל במדינה האחרת: ה אין כ"כ בזקקין כו' דשיעבוד זה נקרא מתעוכבי' ואין מונין מתעוכבי' במקום שיש בני חורין אף שהגיע זמן פרעון החוב כן מוכח בהר"ן פ"ב דכתובות ובאפוקי כ"ו ול"מ ב' ועיין הגהות דרכי משה שאין

נכסים ליפרע ממנו (ז) שסידרו לו בירת דין והשביעוהו ולא מצאו לו אלא חוב זה (ד אע"פי שיש לו נכסים במדינה אחרת) (רי"ב סימן שנ"ג) אבל אם יש לו במדינה זו נכסים ה (ז) אין בית דין נזקקים להוציא מזה ולחת לזה: אף

דב"ק סי' י"ט על הר"ן וז"ל והנה מ"ש הר"ן דחוב זה דומה לנכסי' מתעוכבים כו' איכס דבריש של טעם כו' דהכא אלו אתקנה שיך ומאי פסידא איכא כו' ואפ"ו פסק להדיא כשם אבא מורו דהיכא דאית ליה נכסי כו' עכ"ל ולע"ד ליק מידו מזה על הר"ן דהר"ן אלו אתם להדיא לאומר שטר אינה לו פרוע דאיכ"פסיד' לבני ובאמת הא"ז כתב אבא מורו מודה דהיכא דאית ליה נכסי אבל דר' כתן מוריי בדאית ליה נכסי הייכו דמשתעבד מדאורייתא מדר' כתן אבל מ"מ מתקנתא דרבנן אין נוגעים מחוב זה היכא דאית ליה

נכסי ואע"פ שיש לו נכסי אע"פ שהר"ן שם כתב דהך דר"ן מיירי בדאית ליה נכסי כו' מכל מקום כראה דר"ל דהך דר' כתן דקי"ל דמוסיפין בעל כרחו דלוי כמו בשאינה הוא דמיירי מישיה הר"ן התם ואם נפשך לומר דהר"ן והא"ז פליגי א"כ מכל שכן קשה על מהרש"ל אמאי הגיע הר"ן לכך כתב כן הא הרשב"א והר"ן והמגיד והריב"ש ובעל העיטור ור' ירוחם וכתב"ת והטור והריב"ן והרמב"ם ומה"ג ואגר הרבה פוסקים כתבו כהר"ן והכאתי דבריהם לעיל ואין מפק לאיסתמיכתא להרש"ל דבריו כל הפוסקים הנ"ל אחרי לא הכיאם כלל ואלו הוה חזי להו הוה פירש דבריהם ודברי הר"ן כמו שכתבתי דולאי אינו עולה על הדעת שכל

הגך גדולי פוסקי' יכתבו דין שהוא נגד הסברא ונגד הש"ס אלא ולאי כדפי' וזה כ"ל כדור:

ובהכי ניחא מ"ש הרשב"א והר"ן ובעה"ת וה"ה המגיד לסך דר' כתן מיירי בדאית ליה נכסי כדאמרת בפרק שור שנגח ד' וה' והקשה מהרש"ל שם על הר"ן וכן הני תרוייה שם על הבעה"ת וכן הלא"ה שם על ה"המגיד אלא מוכח התם ולאי שכתבתי לעיל ולפי מה שכתבתי לא"ק מידי דהרשב"א ובעה"ת והר"ן וה"ה המ' לא כתו אלא לומר דכשר' שור שנגח ד' וה' לא איתמר מילתא דר' כתן רק בדאית ליה נכסי א"כ מהיכי תיתי לן לומר דבאית ליה נכסי מוסיפין היכא דאית ליה פסידא לבני וכמ"ש • תדע דאלי"כ קשה למה כתב הרשב"א סיימן אלף קכ"ב בפקדון שמוסיפין ממנו אף על פי שיש לו נכסים אחרים ומבוחה המחבר לקמן סעיף ד' הא לי תיתא דלא כשתעבד מדר' כתן דבדאית ליה נכסי אמאי יוסיפו ממנו אלא ודאי דשעבוד' דר' כתן מדאורייתא הייכו אפילו אית ליה נכסי אע"פ שיהא אלו אין מוסיפין ממנו בע"כ משום פסידא דילה מתקנתא דרבנן ובפקדון אלו' ליה פסידא לבפקר לא שייך תקנתא דרבנן ומנבינן מדר' כתן מדאורייתא והכי מוכח כמי ממ"ש ר' ירוחם בלי"ת א"כ כשם תשובת ר' מאיר דשמעון הנפקד חייב לשלם מן הפקדון של ראובן לבני מה שחייב לו ראובן לבני מדר' כתן ומבוחה כ"י לקמן סימן ק"ה מתו' כ' ולא אילא שם בין אית ליה נכסי לראובן או לא והכי מוכח כמי ממ"ש והרי רבי ירוחם ס"ל דבאית ליה נכסי אין מוסיפין מן הבנה מדר' כתן וכמו שכתבתי לעיל בשמו אלא ודאי כמ"ש והכי מוכח כמי ממ"ש הב"י לקמן סימן ק"ה מתו' ג' שכתב הרשב"א בפרק שור שנגח ד' וה' עליה מ' נבי הא לתמרינן משום דאל"כ היכא דמשתעבדא לך משתעבדא' לחייא מדר' כתן ומשעינן מהא דאלו רבה ב"מ אם בפקד דראובן לפרוע ממה שיש בידו למי שנשה בראובן אע"פ שלא תבעו בדין הראשון וכן בראה מדברי הראב"ד עכ"ל ולא אילא ואם שאתה הבי"ל דהייכו דוקא בדאית ליה נכסי לראובן אלא משמע דאפי' אית ליה נכסי לראובן כיון שאינה הב"מ אם הנפקד לשלם דדוקא כשאינו רוצה לשלם יש חילוק כיון אית ליה נכסי מתקנתא דרבנן לפסיד דיליה אבל בשרוצה לשלם מרצונו הטוב פשיטא דיכול לעשות כן (ולא הוי כפורע חובו של חברו שלא מדעתו דלקמן סימן קכ"ח ועיין מ"ש שם בס"ק מ') אפילו אית ליה נכסי לראובן כיון דמשתעבד לנושה אלו מדאורייתא מדר' כתן וכמ"ש • וא"כ כיון שדברי הרשב"א ור' ירוחם שכתבו בהר"ן מוכרחים בנידון לפרש כמו שכתבתי א"כ גם דברי הר"ן שכתב כדבריהם יתפרש כן ולא"ל

מה שקשה מהרש"ל עליו • וכן דעת ב"י דהר"ן והרשב"א ופוסקים הנ"ל מיירי בכה"ג וכמו שכתבתי לקמן ס"ק ז':

וכן משמע ברישא"א פרק האשה שנפלו בדברי שכתב שם וז"ל דתניא ר' נתן אומר כו' תיתא אפילו בלא רבי כתן כמו מי עדיף מנכסי' מעוכבים שהמלוה שוקף וגם מן המשלמין וי"ל דהתם הייכו כשעבד לו משלמי אגב קרקע אי כמו בשנועה אבל לר' כתן בלאו הכי נוכה הייכו בעל כרחו דהא איכו נוכה לשתעבד ליה מדאורייתא וכאלו נוכה מן הלוה אלו ולא עוד אלא שנוכה מתנו אלא בשנועה אם הוא מלוה בשטר או בעדים תוך זמן דליכא למיחש לפרעון דהא איכא פסידא לבני הזה שהרי אינו נוכה מתנו אלא בשנועה וזמנו עכ"ל משמע דאי אית ליה שום פסידא אינו נוכה מתנו והייכו כמו נכי לקיומא מתקנתא דרבנן וכמ"ש לעיל:

ובדברי מהרש"ל נוטה כראה שמודה לדברי שהרי כתב אבל הכא מה תקנה שיך ואלו פסידא איכא כו' משמע הא היכא דאיכא פסידא שיך שפיר תקנה זו • ולפי זה מ"ש מהרש"ל בסוף דבריו וכ"מ שאם אותו החוב הוא בשטר אף שיש לשתעבד אבל לא יכול לתבוע לבני כו' לא בהיכא דהיכן דיהיה לבני פסידא בנכיה זו שהרי מחל לו אין מוסיפין אלו מכח תקנת חכמים כיון דאית ליה נכסי לשתעבד ולא גרע מחילה זו מתתנה דקי"ל דאין נוכין ממקבלי מתנה בתקום שיש בני חורין אפילו הן זכו' לאחר דשעבו' דאורייתא וכמ"ש לעיל תבני תקון העולם ואפשר דמהרש"ל מיירי הא"ל אין לו נכסים עכשיו ולכה לומר אף שנשתעבד אחר לו היה לו נכסים א"ל לתבוע כיון דמשועבד לו מדר' כתן כל נכסיו עד שיש לו וכיון דהשתא אית ליה נכסי לא שייך תקנתא דרבנן מאי"כ אלו היה ר' כתן מיירי דוקא בדאית ליה נכסי היתה מועיל לו מחילתו • ומאלא נם מהרש"ל מודה לדיוק לאה שכתבתי וכן עיקר:

(ז) שסידרו לו ב"ד כו' פתב מהרש"ל פ"ד דב"ק סימן י"ט דהוא הדין בשאין שמעון כאן ניפרע מלוה ולא דמי לערב (ע"ל סימן קכ"ט ס"י) דהיכא דאית ליה נכסי מלוה לא משריחינן לעכב וכופין ליה להתתן על הלוה דהתם איכא אשרוחי דבי דיוכא דשוב גרוים לתיעבד דיוכא לערב על נכסי לוה אבל הכא לי' שעת' למילתא להכריח המלוה להתתן על הלוה אם לא שהוא בעיר עד כאן לשונו ואין דברי מראין בפע"ד ונראה דלשעמיה אזיל שכתב שם דאפילו אית ליה נכסי מוסיפין ממנו מדר' כתן אבל לפי מ"ש לעיל בס"ק ה' דבאית ליה נכסי אין מוסיפין בעל כרחו אל לוה משום פסידא דיליה מתקנת חכמים דהוי בנכסים משועבדים דאין נוכים במקום שיש בני חורין אם כן דמי לערב דכמו דאשו לפסידא דערב כך אשו לפסידא דלוה ותו דדילמא אם יהיה שמעון הלוה בכ"ח יכרר שטר זה פרוע הוא הלכך עכ"פ צריך לאודועי ליה ולהמתין על הלוה שיצור הראוי וכלקמן סימן ק"ו וכן כתב בתשוב' בנימין זאב סי"ט וכן משמע מתשוב' הגאונים שהביא הב"י בסימן זה מתו' ג' וז"ל שאלו לר' אחי הא דר' כתן דשכתן בתשו' ר"ע דלא מפקינן מחוב' אלו ויהכינן לראובן עד דאחזי לראובן ותבעו לשמעון כו' תשובה כדין וכשורה כתב והא מלתא דר"ע ז"ל מיפרשה בס"ב וקבלי' אינ' בידכם בבר מיפרשה בתלמוד ל"י דהקשו ומתמהו וכי בפרעון מן הראשו שלא בפניו ל"ל רבי ירמיה אבן בתריה ג' תנרין כו' ע"כ וע"ל סימן ק"ו: (ז) אין בית דין נזקקין כו' בבר כתבתי בס"ק ה' הכי"ן והפוסקים כתבו הטעם דחוב זה הי"ל כמשועבדים דאין נוכים במקום שיש בני חורין וכתב ב"י ומשמע דבשלא הגיע זמן פרעון החוב מיירי דאי בשהגיע זמן אין לו דין משועבדים ע"כ וכ"כ בדרכי משה וקשה דהא הר"ן כתב שם מוד לאחר כך על זה וז"ל לאחר לכיון דמשתעבד מדר' כתן אין לו לאחרי כפ' החובל דתיכון לכתובה לבני הא דאמרי' ליה ומשני דכל לבני בעלה ודאי מחלה יש לומ' דהא דר' כתן לא מני אלא בשיגיע זמנה פקדון דתמנה לנוה לייתב לחלוה קמא אבל לא מני דליהוי מהשתא שעבוד' ולכך בכתובה יכול לאחול עד כאן לשונו ומבואר ב"י בקלמה לקמן בסימן זה אלא דמשמע דמיירי הר"ן שהגיע זמן הפרעון דאל"כ היה יכול לאחול אפ"ה כתב דהיכא דאית ליה נכסי לא משתעבד מדר' כתן וכראה שזה היה כונת הסמ"ע ס"ק ה' שכתב וז"ל אין ב"ד נזקקין כו' אף שהגיע זמן פרעון החוב כך מוכח בהר"ן פ"ב דכתובות לאפוקי ב"י וד"מ עכ"ל והכ"מ כתב בריש סי' זה וז"ל וכתב ב"י דבשהגיע הזמן אין לו דין משועבדים אלא בלא הגיע הזמן בשעת תביעה מיירי ולא משתעבד ליה מהשתא מדר' כתן אלא לענין זה דבשהגיע זמן הפרעון שיפר' לחלוה קמא אבל כי אית ליה לבני לשלם אין מוסיפין מזה אפי' לבשהגיע הזמן והכי משמע מה"מ הר"ן הבאילו ב"י עכ"ל ולא ידענא מאי קאמר דבאין לא משמע כדבריו:

אבן לאחרי הביון נראה שדברי הב"י וד"מ בכוונים והוא כשנתקדק עוד מ"ש דבשלא הגיע הז"פ מיירי והיאך נכון לזה שיפרענו קודם זמנו בלית ליה נכסי לחלוה שלו אלא ודאי אם"ל דבאין דבשעה שהלו' היה משועבד לו הי"ל בהלוה לו מצות של לאחרן ובאין דמשתעבד ליה מדר' כתן אין כח לבלות לו יותר מן הזמן הראוי ואם שלא הגיע הז"פ הוי כהגיע הזמן באין דלית ליה נכסי (משא"כ בדאי' ליה נכסי דבאין שיגנו מתנו קוד' זמנו אית ליה פסידא לאין נוכין במקום שיש בני חורין) וא"כ זה שייך דוק' כשהיה חייב לראובן בשעה שהלוה לו א"כ קאמר הר"ן שפיר דבכתובה התם באין שלא הגיע כו"פ אף בדלית לה נכסי לא משתעבדה מדר' כתן ויכול' לאחול

ה אם ומם ונתן טעם לדבר מסוס דמוציאין קתני ב"ל מפקי ולא הוא וכו' הלכך בתלוה הראשון טורח ומוכי עם הכרח על ב"ד מוכו על לוה אני וכפר' מתכו ז הרשב"ם בתשו' מי אלף קכ"ב מתם"ל ח והלכך אינ"ג דלית ליה בכפי לתריכא מתפיס בפקדון לפרוע לפ"ק

דלא בשעה שבעבית הכתובה לא היתה חייבת לכיון שלה והזמן של כתובתה כדין בעזה ולא דקי"ל דאין מוציאין לענין מדרכי כתן כין אם בתחייב שמעון כבר לראובן או לא וכמה שכתבו הפוסקים והעור והמחבר לעיל סעיף ח' הייכו לענין דבכל ענין מעשבר מדר' כתן אבל לענין אם מוציאין ממכו קולם ומכו אפיר יש לחלק בין בתחייב לו כבר או לא לכפי' וכמ"ם לקמן כה"ג בשם הרא"ש והטור בסעיף ה' ס"ק י"ב וע"ש וזה ברור:

אך לפי זה יהיה הכ"י נגד תשובת הרא"ש שמביא הטור ס"ם זה שמבואר בדבריו שיכול להלות לבתקלה לזמן אירל' אף שהיה חייב כבר לשמעון וכן דעת המחבר נופיה לקמן סעיף ה' ולקמן ס"ם זה וכן מוכח מדברי הריטב"ח ס' הקשה שבאלו שהבאתי לעיל ס"ק ה' וכן כתב בדין מעשה שכתב הרא"ש ושור שם כי היה יכול ליתן מעלתן לכל מי שירצה ולא בשעבד לו לראובן אלא לאחר ההלוה כו' לכך נראה דכל עיקר דעת הכ"י וד"מ לא כתכוונו אלא לומר דאי הרוים לו הזמן לאחר ההלוה או בשמעון אז לוי אומרים אלא הגיע הז"פ עדיין או אלוי אינו רוצה לבלם לו עתה מחמת שצריך עדיין לאותו מעות ושמעון אינו מקפיד מלבנים המעות אבלו לאיזו זמן שירצה והוא הדין אחר פסידא וכה"ג דבכי הא כי אית ליה בכפי אין מוציאין ממכו דה"ל כמשועבדים כיון דאית ליה פסידא שיבלם קודם הזמן וכה"ג נמי לית ליה בכפי מוציאין ממכו דלאו כל כמינו' דשמעון לעצות זמן לאחר ההלוה או לעצות אחר פסיל' כיון שבשעבד כבר לראובן וכמ"ם הרא"ש ושור ס"ם זה והשתא אם הכ"י ודל"מ מוירי שידוע שהרויח לו זמן אחר ההלוה אם כן י"ל כמו שכתבתי לעיל דהל"ן קאמר דבתובה כיון דלא הגיע הז"ם לא בשעבד מדר' כתן דהתם הזמן נעשה כדין קודם שבתחייב' לבזיון ואם מוירי אחר ידוע שהרויח זמן רק בשמעון אז לוי אומרים אלא הגיע הז"פ עדיין דאין בתמנים בדלית ליה בכפי א"כ פשיטא דל"ק מוירי מתחי דקאמ' הל"ן בכתובה וק"ל ועכ"פ דברי הכ"י ודל"מ בכוטים בפירוש דברי הל"ן וגם לדיני דהיכא דלית ליה בפירא לא שייך לומר דה"ל כמשועבדים וכמו שהוכחתי בתריכות בעיל ס"ק ה' וכפקא מינה אם אין לשמעון אלא זכויות אז מעות אז מטלטלין והגיע הז"פ ולית ליה בפירא בלוי מוציאין מלוי לראובן ודלא בסמ"ע ס"ק ה':

ונראה דכפי' דמ"ם הכ"ו ודל"מ דבאלא הגיע הז"פ מוירי הוא הדין כאלו אינו רוצה לבלם מחמת שרוצה עדיין המעות לאיזו זמן בהסכמת שמעון דזה הוי כלא הגיע הזמן וכן משמע בתשובת רשב"א סי' אלף קכ"ב שאלא הזכיר אם אלא הגיע הזמן וכמ"ם לקמן סימן ק"ח סעיף ד' בהנ"ה וכן משמע מדברי אחר כל הפסוקים הנ"ל שהבאתי לעיל ס"ק ה' שכולם לא הזכירו אלא הגיע הזמן ושתמו ואתנו אלא אינו רוצה לבלם מחמת שם לו אינה הפסד וכפי' וכן כתב בספר גדולי תרומה ריש שער נ"ח דהרשב"א וריב"ם ופייעתם מוירי אפילו הגיע זמנו והייכו משום דכיון דלוה מקרי לבלוטין בני חרי ולעולם יוכל הלוה שלו לומר לזה לך אבל בכסים אחרים שם לו ולא אחלו אם בידו אלו אתהנה מהם אלו אלו אפיכו אינו אם בידו אלו ויכולא בו' עכ"ל רק שהשינו שם על הכ"ו ולפי"ז גם דעת הכ"ו כן וכן עיקר: (ח) אין לראובן יכול לכופו כו' דין זה אף שהוא מבעה"ת ושור אינו נראה לפע"ד דל"ל הבעה"ת ריש שער נ"ח ומסתברא כמי שאם לא רצה לתבוע זה הלוה הלוה הנשי כדי לפרוע את שובו אין כופין אותו בכך למוציאין אתני בי דיינא אפקי ולא הוא ותו דלית ליה למשרת ולזכוכי למפרע מוכיח ותביעה זו ההיא שרחא דמיא הלכך הלוה הראשון שורח ומוציא עם הכרח אל כ"ל שובו אל הלוה הנשי ונפרע מחנו עכ"ל ומ"ם למוציאין אתני בי דיינא אפקי ולא הוא אינו רוצה לבית דין מפקי אע"פ שהוא אינו כאן או כשהלוה אינו רוצה לבלם למלוה ראשון ואומר לו לא בעל דברים דידי אם ב"ל אפקי מוכיח בע"כ אבל אה"כ אם הוא לפנינו כיון שהוא חייב למלוה אלו ואינו יוכל ידי שובתו על אי"כ בריך הוא לעשות בל שלבקי דאפשר ולתבוע לזה אלו ולהוציא מזה ולבלם לזה גם מ"ם הבעה"ת ותו דלית ליה למשרת ולזכוכיה לפרע מוכיח כו' (וכלבקמן סימן ק"ח) לאו מלתא הוא דהתם הייכו משום דכיון דנתן לו משלטלין אי"כ שה פסף הרי הוא בכסף ויוכל ידי פרעון בזה ואולי גם הבעה"ת והנ"ו מוירי כשנתן לו שטרות בנוביי' ע"ש שומא כלקמן סימן ק"ח סעיף ה' ע"ש הא לאו הכי שטר אין נופו מתון וכ"ם כשאין לו שטר עכ"ל לוי אלא חוב בעל פה מה יתן לו אינא ידי שובתו ואע"ג דראובן יכול לתבוע אלו ולא יוכל לוי לומר לאו בעל דברים דידי אם הייכו משום דנשתעבד לוי גם לראובן אבל אפשר שבל ומן אלא פרע לוי עדיין שמעון חייב לראובן הלכך עליה דמיא לתבוע אלו ובל אחיכו שונה כן נראה לחוי לוה רשב ולא ראבם: ט יש מי שאומר כו' לפי שהמחבר לא מבא דין זה רק בתשובת רשב"א לכך כתבו בשם יש מי שאומר אבל לפי מה שהתרכתי והוכחתי לעיל סעיף ב' ס"ק ה' דין זה מוכרח הוא בש"ם והרבה פוסקים דהך דרבי נתן מוירי אפילו אית ליה בכפי אלא המשום פסידא לבזה אין מוציאין ממכו בדלית ליה בכפי מתקנת חכמים והלכך בפקדון דלא שייך פסידא לבפקד מוציאין ממכו אם הוא מעות אפילו אית ליה למפקיד קרקע או משלטלין וכדלקמן סימן ק"ח ועמ"ש שם סעיף ד' בהנ"ה: (י) הם מעות בפקדון כו' דוקא פקדון אבל שאלה לא דשואל טובת הנאה אלו לזמן ששאל (ואם כן אפילו לית בכפי אחריכי אין מוציאין מן השואל קודם הזמן כמו נני הלוה בסעיף ה' וכסעיף ט' וכמ"ם בס"ק י"ב וכס"ק כ"ח וכרקה דה"ה בשוכר כלי לזמן דדייכו כשואל) וכן הנית הכ"י בת"ע סי' ע' תשו' הרשב"א מי שהלך לא"ה והפקיד כלים ביד אחר אם הבאילם לו מוציאין מיד הנפקד למזונות אשתו אבל מיד השואל אם לא הגיע זמן שלילו אין מוציאין' לפי שדין השואל כשנגיע הזמן הייכו משום דכיון דבלא שייך פסידא לבפקד מוציאין ממכו

מן הזוזל קודם הזמן דאפילו היה נותן לו המשלחים בתחלה נאורה היה חוזרין מחנו ולא כ"ב בהיה חייב לאחרים ושעבד לו משלחי אנ"ק וכתן אחר כך משלחים לאחרים לזמן מוכיחין קודם הזמן מדון הס"ב ות"ם הרא"ש ושו' לעיל ס"ק ז' כי היה יכול לזמן משלחי' למי שירצו' היינו כשלא שעבד' משלחי אנ"ק (ת"ב כשעבד' לאחר ה זהנו ובהלעיל ר"ס ב') והלכך בהגולה יכול לזמן דהת' לא שי' שעבו' משלחי אנ"ק שהרי משבע אין כו כו' ובהלקמן סי' ק"ד ס"ה • וכל זה כ"ל ברור

ח לאחול לאוי כו' דדוקא בחוכר שט"ח לאחרינו שעבוד הנוף כשאר אל' החוכר יכול לאחול כו' לכאורה תיתה לאחול המוכר לאוה ס"ה הטור והמחבר בסי' ס"ו מש"כ בזה ואולי מפני שלא הביא בב"י הרב' חולקין בדב' אבל בלא הרבה לכתלק שמעון לגמרי מלוי: (יא) אין שמעון יכול ח למחול ללוי ולא יכול לאחול כו' לכאורה תיתה על מה שפס' המחבר בפשוטו' בדברי הטור שהרי הרבה חולקין וכן חולקין הלא התה הרא"ש פ"ב דכתובות' וכן תוספות שם בפרק קמא וכן הרא"ש שם ונם בכללות שער ג"ח הביא כן תשו' הרשב"ן וז"ל פי' הרא"ב כתב אף"ל לאחול לאחר שעבודא לנוקא לאו דאורייתא כדברי רבינו הגדול ז"ל ושעבודא הלא' לאחרי' לאחרונים וכן מבואר בתוספות בתחלת דבכתובות' ואינו נת לדבריהם מפונגא דבפרק הכובל דמקדי' תיתכן לכתובת' בשובת הבאה להאי דתבלה ביה לאי מתלה ליה נבי בעל ליל פסידא וא"כ לדברי ה' היכא יכול' לאחול דהא משעבד לגיוק מדר' כתן דהא ליה לה נכסי לאחרינו ואיכא למימר דשעבא משום דלא מיתה כתובה לנבות מתיים דמכל מקום שעבוד' לאיתא ויל ב"ח לאמה כיון דמי אלא ז"מ לעולם מוחל והכי מוכח פונגא דבנים לוחנון נבי מנא שובר ע"כ וכן נראה להדיא דעת הה"מ פס"ב מה' מלוה שכתב הא לאינו נאמן לומר לאחר לאחנה כמנו לאי בעי מחיל ליה או שוכבו משום אלין לומרים מנו במקו' חוקה והכלתיו לעיל סי' מ"ו ס"ק ו' וכן נראה דעת הנ"ו סוף פ"ב דכתובות שמתחלה כתב דל' תירון בתרא דתוספות ואח"כ כתב מתקנתו עוד כ"ל משום דאי מחיל ליה מוכסף מלוה אלו כו' מבואר מדברי בתקנתו דיכול לאחול :

אבן לחרי הצון היינו ירא הסעיקר כמיוחס פ"ג דתוספות והרא"ד ומייעצו וכמו שהכתיר וכן פסק הרא"ש בתשו' כלל ס"ח דין ג' וכ"ל הרמ"ו ז"ל ס"ו ד"ן ג' והלכתי דבריו בקונדס לעיל סימן מ"ו ס"ו והוכחתי שם שחזר בו מה"ב בפסקיו וכן דעת הטור בתן וכ"ה הרמב"ם שנת ל' וה' ומביאו בשלטי גבורים פרק ג"ם דף מ"ע ע"ב וכ"ה בהגהת אשר"ר ומ"ו פרק שור שנת ל' וה' ומביאו בשלטי גבורים פרק ג"ם דף מ"ע ע"ב וכ"ה בהגהת הרא"ש ס"ב דכתובות וז"ל והרא"ד ז"ל תירן דלית להאי מנו כלל דלא מבי מחיל ליה כיון דאשתעבד ליה מדר' כתן ובחלו הוא בעל חובו מתבו וכדאמרינן בפ' כל שעה כי היכא דאשתעבדו לאחובן משתבעדנא לב"ח דאחובן מדר' כתן מש"כ בחוכר שט"ח לאחרו דלא מש שעבד לוה לגיוקא זה דוה הדין כראה נכון בעיני והקונטרס מתפרקת בו כראוי כו' וכן דעת הרשב"ח ז"ל עכ"ל וכן פסק מהרש"ל פ"ד דב"ק סי' י"ט וכתב שכן העלה פ"ב דכתובות סי' י"ח וכ"כ הסמ"ע לעיל ריש סי' מ"ו דקי"ל כשנוגע בתרא דהתום' דא"י לאחול ע"ב וכן כ"ל עיקר מכמה שעמיס (ולפי זה פסק של מהרש"ל בתשובה ס"ם ק"ב לא תקוור ולכריו נ"ע ע"ב ודוק) אולם לאחרינו בפ' הלוה שנפלו (סוף דף פ"ח) ואלא מצוה לאמר לה לת לאו בעלת דברים דילי לת לבעל' כתן הוא איתנהו ר"ב לומר מכון לבוסה בחבלו כו' אלמא דלבר מלוה הראשון בעל דברים דלוה הנני הוא וא"כ היאך וכל המלוה הנני לאחול וכמו שהע כמו בפסחים פ"כל שעה (דף ל"ח) דפרכינן התם לרבא לאמר ב"ח מכאן ולהבא הוא נוכה מהא דאמר רבא אי פקח הוא מנני להו אראה כדאמר רב כתן יתומים שנכו קרקע בחובת אביהן ב"ח מוחר ונוכה מהן אי אחרת בשלמא לאמרא הוא נוכה אחשו לבני חוזר ונוכה אהן דכתן דנכו בחיי דאבוהון אמי אלא אי אחרת מכאן ולהבא הוא נוכה אמאי חוזר ונוכה מהן הא הוי כתן דזכין יתמי בכסי דמי ואלו קני יתמי בכסי מי קא משעבדי לב"ח ומשכינן אלמי התם דאמ' להו כי היכא דאשתעבדו לי לאבוהן משתעבדו' מי לב"ח דאבוהן מדר' כתן דתכיא ר"ב לומר מכון לבוסה בחבלו כו' אלמא דהוה כאלו הלוה לו הלוה דאשון דאי' אלא מדר' קני' לדוכתא כיון דב"ח הוא נוכה הוה כתן דזכין יתמי בכסי ואמאי ונבה הב"ח הקרקע אלא ודאי דה"ל כאלו הלוה לו הלוה הראשון וא"כ היאך יוכל המלוה הנני לאחול • ועוד דפשיט' דכי אמר שטר זה פרוע הוא אין לך מחילה גדולה מזו וכמ"ש לעיל סי' מ"ו סעיף י"ח ס"ק ל"ד וסעיף ט"ז ס"ק ס"ח בשם הרבה פוסקים ואע"ג דאיכו כתן לומר פרוע הוא משום דלמא משקר מ"מ לפי דבריו אלומר לו לו כיון שנפרע מתיל בעל השטר ומחל שעבודו וכדאמרינן בעלמ' בכל דוכתי דכיון שנפרע פקע שעבודיה ואמרינן מי שטר אלוה בו שכבר מחל שעבודו וכיון דקי"ל לעיל סי' מ"ו דאיכו כתן לומר פרוע הוא כמ"ש הרמב"ם והסמ"ג וכעה"ת והטו"ר ורוב הפוסקים והרא"ש נופיה פ"ב דכתובות וכן הר"ן פ' הכותב על כרחך דלא מבי מחיל לי' דאי מבי מחיל ליה הרי אין לך מחילה גדולה מזו • ועוד דנחתנה נופיה השטר בעל ואין לך מחילה גדולה מזו ומ"ב כבי דאיכו כתן לומר לחתנה מ"מ לפי דבריו השטר מחול ונגרע הוא מפרוע וכדמשמע להדיא בפ"ב דכתובות (דף י"ט ע"ב) דבחתנה מתבטל השטר שבי מבפרוע אלא ודאי ל"ל לאחול • ועוד דזיל כתר שעמא אחאי איכו כתן לומר לחתנה או פרוע הוא פשיט' דאדם כתן על אלו ולא שייך לומר דמיי אינן לקטוניא דיכול אדם לעשו' בשלו מה שירצה אלא ודאי כיון שחייב לתקני' ומשתעבד מוכ זה לאלו' אלו מדר' כתן לא הוי אלו רק אל אלו' אלו ומתאי שעמא הוא' יכו' לאמר הרי הוא אל אלו' אלו אשתעבד לו מדר' כתן ועוד דמהיכי תיתי נימ' דיכו' לאחר' ולבדו' סברא אלא כמלא בפ"ם בשום מקום דבכל דוכתי בפ"ם לאחרי' מתאי דמשתעבד מדר' ולא הוכ' בשום מקום דיכול לאחר' ואפילו בהך דמוכר שט"ח לאחרינו ואזר ומלו מקו בה רבוות' בעלי התו' ואזר פו' אמאי יכול לאחול וכדלעיל סימן ס"ו ס"ק ח' וכל הנהו שעמי לא שייכי הכא דאלו פי' רבינו תנכלא שהרי הריף פ' הכות' במוכר שט"ח דיכול מטעמא דיכול לומר שייכתי בתסבוכי ולא פס לי' נגיה מידו לו אסתתק לי דפרוע הוא ל"כ הכא כיון דאיכו כתן לומר פרוע וכמ"ש הרא"ש נופיה פ"ב דכתובות וכדקי"ל לעיל סי' מ"ו ס"ב ל"ל לאחול וכן הריף ואזר פו' אהנינו על פי' ר"ת והרמב"ם ומייעצו דס"ל דשעמ' דמכירת שטרות דרבנן לבד יכול לאחול ל"ב הכ' דהוי מדאורייתא מקלת דוכתן לאזר אשם לו פשיטא דל"ל לאחול ועוד ל"ל עיקר דלא לא"ד מכירת שטרות דאורייתא וכמו שהעלתי לעיל ר"ם סי' ס"ק ח' בחריכות וכתבתי שכן עיקר וסל"ל שכן נ"כ דעת הריף מ"מ לפי מ"ם בשם פי' ר"ת דהיינו שעמא דיכול לאחול משום דשני קנייני יש שעבוד הנוף ושעבוד נכסיו והמוכר שט"ח לאחרינו ח"ל שמוכר שעבוד נוף אינו לו על הלוה וכיון דנכסי דאיכם דאיכם לאלוה שעבו' הנוף שבאלו אלו ממילא פקע שעבוד הנכסים לאין בפרעון הן הנדב במקום שהלוה פטור ח"ל הא' שעמא לא שייך בנוסח מתכירו שנשתעבד הלוה הנני לגמרי לרשון דאורייתא ולא יכול לומר לאו בעל דברים דידי לת וכדאיתא בפרק הלוה שנפלו וא"כ גם נופו בשתעבד לו מדאורייתא והיאך יוכל המלוה הנני לאחול :

ומכח מ"ש הרא"ש דאף דמכירת שטרות דאורייתא מ"מ פיכך דרבני כתן ח"ל לאחול ולא כמ"ש התוספות פ"ב דכתובות והמרדכי והנהת אשר"ר שם והרא"ש בתשובה כלל ס"ש סימן נ' והרמב"ן בתשובה בבעה"ת ריש שער כ"ח שהביאתי לעיל הטעם לחלק דמכירת שטרות דרבנן אלא ע"ג דמכיר' שטרו' דאורייתא שפיר ים לחלק כמו שכתבתי וכ"כ הר"ן פ"ב דכתובות ומביאו כ"ו וכן נראה דעת הרשב"ם גם הוא סובר מכירו' שטרות דאורייתא וכמ"ש בשמו לעיל סי' מ"ו סעיף כ"ה ס"ק פ"ג ואפ"ה הפכים כאן לדעת הרמב"ד (ומכאן נ"כ פתיחה לתשוב' מהרשל"ם סי"ם ק"נ ע"ב ודו"ק :

ויעוד מוכח מכח מה שכתבתי דלאו דוקא לחנה לו פרוע אלא הוא הדין תבאי לו אחר כל דבר שבעולם המבטל את השטר אינו כאמר לחנה לו תבאי לו כל דבר שבעולם הוא מבטל את השטר והוי מחילה ואין לך מחילה גדולה מזו כשהוא אומר שהשטר הוא בטל ואינו יכול לבטל את השט' בשום ענין כשהוא משועבד מדר' כתן • ומוכח כמי מבלו דמ דכמוכר שט"ח לחברו וחזר ומחלו מחול ה"ה כשאומר לחנה הוא לו פרוע כאמר דהא המוכר דהא כשאומר לחנה לו פרוע לו שום דבר המבטל

טורי זהב

סי' פו סעיף ה **אין שמעון יכול** לאחול כ"ב הטור וקשה דהא בפ"ק דכתובות דף י"ט הקשו התו' על מ"ש התלמוד דאומר שטר לחנה הוא זה אינו כאמר לחנה לו תבאי לו כל דבר שבעולם הוא מבטל את השטר ולהמבי' בתנו דאלו כבי מחיל ותירצו דאין דומה להפסיד מובו לגמרי ש"מ מזה דאלו בעי מבי מחיל וכ"ב הרא"ש שם והיאך פסק הטור נגד אביו ולא הביאו ול"ל דשם מיירי על הדרך שכתב ב"י בשם הרא"ש בתשובה דלא משתעבד

לוי

ח"טור ס"ג כ"ב בה"ת שם כשם הרא"ב' והתוס' בכתובות דף י"ט ע"ב בד"ה וכדרב הונא וכו' לאחד תירוצא וכ"כ הרא"ש בתשו' כלל ס"ש סימן י"ד בשם התוספות

פ"מכבל את הסאר מחילה הסאר מקול דאין לך מחילה גדולה מזו ומקול רבותא דאמרינן דאפי' מחלו לו נתנם מקול וכל שכן כשאינו פרוע לו אמנה שהוא בטל וכבר כתבתי בזה סי' ס"ו סעיף י"ח ס"ק ל"ד ע"ש:

ועוד מוכח מכח מה שכתבתי לחלק שלא כודע כשאמר אמנה לו פרוע לו כשעה שאחל לו שהיה חייב לאחריס וכודע אף כ"כ שכשעה שאמר כן היה חייב לאחריס כיון דכשתעבד לו מדר' כתן בטלו דברין ומחילתו מלאתו שעה וכמ"ס הרא"ש פ"כ דכתובות אלו שכתבתי דבריו ומחילתו מלאתו שעה וכמ"ס הרא"ש פ"כ לכתובות והטור והמחבר לעיל סי' מ"ו גבי אמנה לו פרוע ה"ה גבי מחילה ושאר דברי התוס' הסאר וכמו שכתבתי דהכל אחד הוא דמה לי שאומר אמנה ופרוע ומה לי שמחלו לו לוה דבר אחר המבטלו סוף סוף לפי דבריו הסאר בטל ומקול הוא ועוד דכיון דמשתעבד מדר' כתן אף שלא כודע לו שחייב לאחריס א"כ כיון דמשתעבד מדר' כתן הוכח דמשתעבד מדר' כתן וכמ"ס הרא"ש שאינו יכול לחקול היכא דמשתעבד מדר' כתן וכמ"ס הרא"ש בתשו' והטור סי' זה ה"ה היכא דלא כודע מתחלה דאם משתעבד לו מדר' כתן ודלא בהבית תרב שמחלא בין כודע לא כודע לדעת הרא"ש ושולא דחק עכמו הסאר לכדרין קאמר ע"ש וכבר הבנתי עליו לעיל סי' מ"ו ס"ק ז' ואע"פ שמדברי לשון הגרפתים שהגיה הבע"ת שערב"ש ריש מ"ב נראה לחלק בין כשמגבין ב"ד לו לא הייכו משום דמכיר לו לכל שלא בבית דין לא משתעבד מדר' כתן ואף אמנה יכול לומר כתבואר להדיא בדבריהם שם וא"כ אין לקיי"ל דמשתעבד מיד מדר' כתן לענין אמנ' ופרוע וכלעיל סי' מ"ז הי"ב גבי מחילה וכ"ס הוא דבטלה המחילה ואף שמדברי רבי ירוחם סוף כתיב י"ד שמבואר הב"י לעיל ס"ס פ"ו נראה ג"כ שאחלק דבשהגבהו ב"ד א"י לחקול הייכו משום שר' ירוחם ס"ל דאף דבשתעבד מדר' כתן יכול לחקול וכמ"ס בכתיב שני מ"ו ובשהגביהו ב"ד ס"ל דהוי כגבוי וא"י לחקול וכמ"ס לדעתו לקמן סי' ק"ל סעי' ה' ע"ש (ונס בלא"ה דברי ר' ירחום בסוף כתיב י"ד לדעת הראב"ד כלעיל"ד תנומתמיס בזה וכלעיל"ד לדעת הראב"ד בכל עכין אפ"ו לחקול ע"ש ודלא כתשו' מהרשל"ם ס"ס ק"ב ע"ש) אבל לפי מה שבאלייתי דהיכ' דמשתעבד מדר' כתן א"י לחקול א"כ בשע' שחקל היה מבואבד מדר' כתן ואין מחילתו כלום והכי מוכח בס"ס דפסחים פ' כל שעה שהכלתי לעיל דמשתעבד מיד בשעת הלוה מדר' כתן אף שלא הגבהו ב"ד וכן משמע בס"ס פ' האשה שפלו וא"כ היכא שבודע אף כ"כ שבשעה שאמר אמנה לו פרוע לו מחול והיה חייב לאחריס שהיה החוב הזה מבואבד לחלוה שלו לו מדר' כתן בטלו דבריו למערע וזה כ"ל ברור (ואדרבה כשהגבהו ב"ד ל"ד הסב' וכתפרע בזה נרע שפי' ויכול לחקלו אף כ"כ דהוי כחכ' לו שע"מ בחובו וכמ"ס לקמן סי' ק"ל ס"ה ע"ש:

ולענין מ"ס הרמב"ן דמהך דפרק החובלים שנים לוחין מוכח דיכול לחקול לפע"ד לא מוכח כלום וכמו שאבאר: והנה הר"ן כתב בפרק ב' דכתובות אהא דאמרינן דהיכא דמשתעבד מדר' כתן א"י לחקול וז"ל והקשו ע"ז מדאמרינן בפרק החובל (דף כ"ט ע"ב) נבי הא דתנן דאשה פגעתה רעה דהיא שתבלה באחרים פטורה משום דלית לה לבלומי ומקשינן התם ותיובתן כתובת' בשובת הבלה להאי דבבלה ביה דאי מחלה גבי בעל לית ליה פסידא ובדקינן סוף סוף לבני בעל ודאי מחלה ואטרוקי כי דיבא בבדי לא מטרקינן והא התם דלית לה בבסי אחריוקי ואפ"ה אמרינן דיבולה לחקול ולי אין זה קושיא דהתם לאו מדר' כתן תיובן עלה הייכו טעמא דהא דר' כתן לא סני אלא בשנגע זמנו פקדיה רבמנא בלוה דליתיב למלוה קמא ומשום הכי מוליאין מזה ונותנין לזה אבל לא סני דליהוי מהשתא מבוא' גנים בל שכן בשבוד כתובה דאפשר דלא אתי לעולם לידי נוביאל עכ"ל ומשמע לכאור' מדבריו דבהלוה' שלא הגיע הז"פ יכול לחקול וכן נראה שהבין הסמ"ע לעיל ר"ס מ"ו ועל כן כתב דאם עדיין לא הגיע הז"פ אפשר דיכול לחקול אבל לא היה נריך הר"ן לזה וה"ל לתרץ בקונר דכתובה שאני כיון דאפשר דלא אתי לעולם לידי נוביאל וא"כ אפשר לומר דהלוה שלא הגיע הז"פ א"י לחקול וכן נראה מדברי הרשב"א פ"ב דכתובות שכת"ו ז"ל והיא דב"ק בשאה שבבלה ואתי ניזק לגבות מכתובתה קאמרינן כל לגבי בעל ולאי מחלה ואטרוקי כבן דיבא בבדי לא מטרקינן שאני התם שלא נתנה כתובה לגבות מחיי' ואי אפשר לבו לעשות נוביאל ובעל כחי לא אפשי' מבתבע ליה מדר' כתן כיון שאין תיובו ברור ואם איתא אין לבו שבבוף לאשה שתתן לו בתובת' בתורת נוביאל' בשובת הבלה והא כמבר הוי לפיבך אם מחלה אח"כ לבעלה מקול עכ"ל משמע דוקא בכתוב' כיון שאין תיובה ברור לא משתעבד מדר' כתן אבל במלוה שלא הגיע הז"פ משתעבד מדר' כתן וא"י לחקול אף קודם שהגיע הז"פ ואף שמלאתי בסוף תשו' רשב"א סיימן אלף קי"ב לדם שחייב ממון לאביהו ולא נמלא ממון אלא בידו ממון אלא שטרי חוב שחייבים לו אחרים אם הגיע זמנם בודאי מוליאין מזה שבאחר ונתן לאחר אפשר לו אבל אם לא הגיע זמנם נראה שאין ב"ד מנתנין בתורת נוביאל הבבר אם מקל זה החוב לאותו שהוה חייב לו קודם שיגיע זמן הפרעון מקול הוא והפסיד הבלה את חובו עכ"ל לאו לשומרא דמחלק בין קודם ז"פ לו לא אלא דהרשב"א בתשו' זו קאי בשעת הסובבים דבדר' יכול לחקול וכמ"ס ר' ירחק בשמו והבאתיו לקמן סיימן קכ"ט סעיף י"ט וכשהגיע ז"פ מסתמא ב"ד מנני' ליה מיד ולא אחר נביה אוב א"י לחקול:

ועוד בלפע"ד עיקר דגם בכתוב' היכא דמשתעבד מדר' כתן א"י לחקול דאין סברא לחלק כיון שאין תיובו ברור ולא כיתב' לנבות מחיים דבוה סוף כיון שהבעל משועבד מדר' כתן הרי הוא משועבד לבעל חוב דאשה כמו לאשה ואין כח לאשה להפקיע השעבוד אלו שבתחיי' לב"ח דוקה בחיי' ולא כראה להרמ"ן דאם בחיי' לא אתי לחלק בכך מדברי הרמב"ן שהביא הבעה"ת ריש שער כ"ח שאין לחקול ווז"ל אם וכזה הזיב לי הרמב"ן כי הראב"ד כתב אח"ל לחקול כו' ואיכא בה לדבריהם מסוגיא דפרק החובל כו' ולכאה לחיוב דשעבוד משום דלא כיתבה כתוב' לנבו' מחיי' דמ"מ שעבוד לחיתן ווד ב"ח דאאה כיר' דמי אלא לאו ה"מ לעולם מוקל והכי מוכח סוגיא דשנים אוחזין נבי אלא אובר ע"כ והבאתיו לעיל בריש פ"ק זה הרי שהרמב"ן הרגי' בסבר' זו דשאלו כתובה שלא בתבה לנבות מחיים ודקה אותה סברא בשוב טעת ודבת והעיקר בדבריו בזה הבל מאי דס"ל להרמב"ן דהיכ' דמשתעבד מדר' יכו' לחקול אין נראה לי וכמו שהוכחתי לאאלה דאי' לחקול ונראל' שהעיקר מה שהבריאו להרמב"ן לזה הך דהחובל והך דשנים אוחזין וכמ"ש אמאר להדיא • ולפע"ד ל"ק מידי מהתם מטעמ' אחריני דהתם ודאי מיד שיגלא אחאי משתעבד ליה הבעל מדר' כתן אלא דמ"מ פגיעתה רעה אין יכול לנבות אלא מחלאן או אתחלאן או שתגרש אין ברישא יפסיד הנחבל דמי חבלתו ונס כשתתחלאן או שתגרש לא יגבה רק דמי חבלתו ואי תמכור לו השתא הבחובה בשובת הבלה שיוויא בזה כשתתחלאן או שתגרש שיגבה בל הבחובה יותר מדמי חבלתו ומבא שבבתוב' תהיה שלו ויגבה דמי חבלתו והיא לא תתחייב לו אוב כלו' ונס הבעל לא יהיה משועבד לבאי מדר' כתן אלא אם אינו נופא לא משתעבד ליה שהרי כבר פרעה לו דמי חבלתה בבתובת' שמבבה לו והאלך יהיה הבעל משועבד ליה לבאי מדר' אלא שיהא הבעל חייב לאשה ליה לבאי הבחובה כשתתחלאן או שתגרש מלא מה שבבה הבתוב' ממנה וזה יכולה לחקול ופסיר קאמר התם דמקל' ליה וכדשמולל דהא כשתמכור לו הבתוב' בשובת הבלה הרי פרעה בזה לבאי דחבלה ביה ותו ליכא עלה אוס חייב תשלומין ולא שייך בלל לדר' כתן הגע עצמך דאובן שהיה חייב לשמעון אבה ומכר לו בדמי תיובו אשר אוס לו על ידי מבבך מאתים וכי אינו יכול לאובן לחקול אף כ"כ אותו הסאר שמבר לשמעון ואין לבתעבב בזה ולומר דכיון דכשמקול לו לא יקבל זה דמי תיובו לא יבא לאובן ידי תיובתו בזה ודאי לחקול דזהו ודאי דבר שאין הדע' מובלתו דאם בבך סוף סוף כבר פרע לו במבירו הש' והרי אם לא היה מוקל לו והיה מרויח שמעון בקנה זו שקנה אאר אל ר' במבה לא היה לאובן יכול לחזור בו בשפרע לו דמי תיובו מבה והדבר פשוט שפקע החוב במבירו' זו ושוב אין לשמעון אוס חייב על לאובן ולא על החייבי' לו מבה שעבוד דר"ל וא"כ השתא אפי' לית ליה בבסי לאובן יכול לחקול הש' כמי דבוות' הוא ולכך בהך דחבל' כל בתה דלא חיזבב' כתובת' פגיעת' רעה אין יכול לגבות דמי חבלתו עד שתתחלאן או תתגרש ולפי זה בל בתה דלא מבר' כתובת' לאחר דחבל' ביה לא תוכל לחקול דכיון דעדיין לא פרע' לו דמי חבלתו משעבד ליה הבעל מדר' כתן ואי תיובן ליה כתובת' אף אם ירויח איבבה כתובתה בזול הא לאחר מבירה תוכל לחקול הבתובה כן נ"ל. ובתבה בתבבו הרמב"ן והרשב"א והר"ן בזה כי לפע"ד הדבר ברור בתו"ם ותקום הבינו לי מן השמים להתגדר בו:

גם מ"ס הרמב"ן והכי שבבת פוגיא דשנים אוחזין בו' לא מוכ' לפע"ד מידי וכמו שבתבאר:

גם ראיתי בספר תבבות בלאה לאהרש"ל ב"פ דכתובות שבתב על מה שתירצו התוס' שם דוקא מוכר שט"ח יכול לחקול אבל בשעבוד דר' כתן א"י לחקול וז"ל ותיתה לבי זה הא דס"ק דבבא מבינא אין מיתבת דהא מבירת בתובת' הוא מבירה מחמ שיש לה שעבוד על הבעל בתבלה בית דין אבי' בלא שטר או מבבה אותו שדה המיוחד לה בבתובתה בתו שפירש' שם או נתתא שאל היתה לוה מאחרים בבי בתובתה וה"ל ובריך לומר דשאלי בתובה שהרי לא נתנה לגבות מחיי' ולא שייך לומר בהאי נוכא דר' כתן דהא לא אל שעבוד על הבתוב' מחיים בלל ומשום הבי יכולי שפיר לחקול וכן פירש הר"ן עכ"ל ואין דבריו בבונים לפע"ד דבהי פירש הר"ן בן בשיז' ואין בוונת התוס' בן דא"ב בל' בי אלא אם הבל בפרוזי ונס הר"ן לא פירש בן אלא מבח הך דס"הבוב' אבל מבח הך דס"ק דב"מ לא פירש הר"ן בן והרי אדרב' הר"ן מייתי להדיא הך דס"ק דב"מ ולא מקשה מהתם מידי אלא מהך דס' החובל אלא ודאי דמעיקרא ל"ק מידי מהך דס"ק דב"מ דעב' שהקשה מהרש"ל דהא מבינ' בתובה הוא מבינ' מחמ בו' אלו מבר' שלה המיוחד לה בו' פשיטא דאבל זה לא"מ דאה בבך ס"ם אינו שעבוד דר' כתן אלא מבירו' השטרו' יבולה לחקול ובן ראיתי למהר"ם אילנא שתירץ בן ופטו' הוא אבל מה שהקשה מהרש"ל אלו

ט וכן אם אחר שטר לחבירו כו' פי' לפולני כהני נוכל דמוקמא ולומר אלין לו מעות ביד לוה אלא אין מלמיחים לי ודוקא שם נתמנו בשטר דלא"כ כיון דמלוה אמי אין יכול לגבות בשטרו אם לא בשבועה כדא"ל הלוה הזכא לי אשיבו פרוע וכאן אמשון מוקמא שפרוע הוא גם לרשון הכא מכחו לא יוכל לגבות מתנו וכ"כ פשוט והמחבר בסי' מ"ו והוא המבארי ס"ת שטר כ"ל דין כ' ועל"ר: י לפרוע לראשון פעם לחרת גם בשוט סתם הדין כאן כן ולעיל בסימן פ"ו סי"ו בחוכר שטר חוב לחבירו וכאן המוכר והלוקח לגבות מהלוה ולחמרו לו הא"ל לחלוה לגבות מלוקח ועכר ופרע לחמוכר כתבו הטור והחבר אם פלוגתא ודי"ל דאין הלוקח חוזר על הלוה (ע"ש אהוכחתי לחיירי אם בחפי' ח"ל הכ"ל שפרע לחלוקח) אחבי הם לא בחלק הלוה לגמרי מהמוכר דכאחר אבלו שעבוד נופו וכת"ם אם וגם קנין אם"ח מחבירו אינו חוגע לא מדרבנן כמ"ש אם מאא"כ בדיבא דר' נתן דהוא דאורייתא וכשתלק לוי מאמשון לגמרי ודו"ק: יא ושוען לוי פרוע הוא מיירי בשטר אחין בו בחמות ליורשים כ"ל לחביה' וכמ"ם לפני זה ולא

(יב) ולא להרויח לו זמן (שהרי) פקע השעבו' שיש לשמעון עד לוי ונשתעבד לראובן ט וכן אם אמר ששר אמנה או פרוע הוא (יג) אינו נאמן להפסיד לראובן (יד) ט ואם אחר שנתחייב לוי לראובן בבית דין הלך ופרע לשמעון חייב י לפרוע לראובן פעם אחרת המסרב שלא לירד לדין או ירד לדין ונתחייב ואינו רוצה לעשות צווי בית דין ועכבו ב"ר ממונו שביר אחר ועבר על מצותן והחזירו למסרב אם לא ימצא ממה לגבות חייב הנפקר ליתן למלוה הממון שהחזיר למסרב:

ו כאף על פי שראובן מיחה בלוי שלא יפרע לשמעון לא מיקרי ראובן בהכי מוחזק (טו) דלא משעבד לוי לראובן מדרבי נתן עד שיתברר בבית דין ששמעון חייב לו:

ז למת שמעון ונשארו יורשיו יא (טז) ושוען לוי פרוע הוא נשבעים היורשים שבועת היורשים ונובים

כמאן אמא היתה לוה מחחרים כו' זה לבלוה קושיא היא דהא מי לחתה מחחרי' ומשעבד הכתובה ממש מדר' נתן לחמלוים אלה ועכ"ל זה לא תירץ מהר"ם אילנא כלום ולאו ספיר עכר לעיקר הרא"ש כמ"ש קושייתו אל מהרש"ל הוא מזה אבל לפע"ד גם מהא לא מידי דכבולא ס"ם לא קושיא דלא מ"ש מכרה כתובתה בעוכת הבלה הרא"ש דרגילות הוא אלוקחים הכתובה לא על הספק דאמא מתחלמן לו הרא"ש כבל תתגרש ויהיה הלוקח אבל ולאו לא חייבי' לאמא לותה דמי הוא מקום אמה זה אמון לאמה ספניעתה רעה דאמא אמות היא בריאה ויפסיד משותו ולא אם בשער כ"ל תתחלמן תתגרש לא ירוח כלו' ואבכרא רק יגבה אוכו אם כן זהו קרוב להספד ולאין כו ריוח וזה כרור:

העולה מזה לאין מילוק בין כתובה לאחר מות בכל ענין שייך שעבוד דר' נתן ולא"ל לחקול לא אלא הגיע זמן הגבים עדיין ולכן אמה אחבלה בלחחרים לו לותה מחחרים אינה יכולה לחקול הכתובה אהבעל משעבד להגחבל לו לחלוה אלה מדר' נתן אבל אם מכרה הכתובה לחחרים ואינה חייבת לאחרים לו אמכרה לוה אחבלה בו לו לותה אלותה ממנו וקבלו הכתובה כדמי החבלה לו בדמי ההלוה יכולי' לחקול ובן לאובן אהיה חייב לשמעון ומכר לוי ג"ח על לוי ובבל אמשון הא"ל כדמי אוכו יכול לא"כ לאובן לחחו הא"ל לבלי אבל כל

זמן אלא אבה אמשון הא"ל בדמי אוכו לא"י לחקלו לא אלא הגיע הזמן אלא הא"ל: (יב) ולא להרויח לו זמן • ז"ל תשו' הרא"ש בעור ס"ם זה ומה אבתחבת בחלתך לא לחבר כל זמן אמשון חייב לראובן כלום עבדו הוא ולאו כל כחיבה לנמולבמחון כבו (כלומ' להלות לבלי לזמן) הא לאו מילתא היא כי היה יכול לחתן מעלמלי לבל מי אירבה ולא בחעבד לוי לראובן אלא לאחר ההלוה אבל לאחר ההלוה בחעבד לוי לראובן בבל השעבוד אהיה לשמעון אבלו ולאו כל כמיבה דאמשון לחקול לו להרויח הזמן עכ"ל וכן בראה דעת המחבר כאן ולקמן סוף סי' זה • והיינו אף אלא בודע בשעה אחתן לו לו אהרויח לו הזמן אהיה חייב לו לראובן ובודע אח"כ אהיה חייב לו לו ולאין לו עתה לגבות רק מזה הבוב בבלה מבילתו לו הרבות הזמן וכמ"ם לעיל ס"ק י"ח בחריבות (ועיין מ"ם לקמן סי' קכ"ט סעי' י"ט) אבל אם לא היה חייב לו לראובן מהבי לו מחילתו והרבות זמנו אף אבלוה אח"כ מראובן וכשתעבד לו הי"ם אם אחל לו אבלו לחקול לענין מוכיחין מדר"כ בין חייב לו כבר לו לא וכמ"ם הפוסקי' והש' לעיל הייבו כשחייב לו לענין לוה' אחנה לו פרוע אחר שבתחייב הלוה לחקול לו מוחל לו לו מרויח לו זמן לו לוה אחנה אם פרוע בשעה שעדיין לא בתחייב לראובן בשל השטר וזה פשוט • וכן מ"ם הר"ב בח"ע סי"ע פעיף ח' מיהו אם מחלה הלוה לבעלה לין לאלוה כלום יש לפרש בשחלה קודם שלותה ולבלה: (יג) לינו בלקון כתב הסמ"ע פ"ק ע' ודוק' שם בלחבות בשטר (לו אלא ל"ל לשתבע לו וכמ"ל סי' מ"ז ס"ק ד' דלא"כ בין אל"י לגבות אלא בשבועה לין מוכיחין מהבו וכ"כ הש"ו לעיל סי' מ"ו והוא מדברי בעה"ת שטר כ"ל דין כ' עכ"ל ולעיל סי' מ"ם ס"ק ד' הנגתי על הש"ו ובעה"ת והוכחתי לחבר' לין בלחבו' ולא"ל לשתבע לו ולאינו רוצה לגבע לינו כלום והשטר בחזקתו ומוכיחין מהבו מדר' נתן ע"ש: (יד) ולא לחר שבתחייב לוי לראובן בבית דין כו' כראה דלאו דוקא בתחייב בב"ד הא בין בשתעבד מדר' נתן וה"ל מלוה דאשון בעל דבר דיהיה ובדאיתא בס"ם פ' הלשה שבפלו סוף דף פ"ח מה לו בתחייב בבית דין לו לא אלא חוכה לו פרוע אחר שבתחייב הלוה לבעלו סוף דקודם שיתחייב בב"ד ובאל לומר לא הייתי בבור אינו לו בבסים ובשלם לך ובן בבבי תשו' הרא"ש והמחבר בסי' ו' תפרש בן • וכן ראיתי בהגה' לשרי פ' שור שנגח ל' וה' מא"ו ובבסקי רקנטי סי' ער"ה בבבי בבבי נתן הבוב אלא הבוזר המחון לבעליו אחר שזה בבל עליו קודם שפבקו לו ב"ד הדין בר"כ אחייב לבעלם גם לזה עכ"ל ומביאו בס"ג פ' ג"ם דף רמ"ה ע"ב ובא"ם ארבאתי בתשו' מוי' לבפר מבטים סי' ט' בתב ובתשו' ר' מבלם בר"ב בעליו לבעלם גם לזה ובגון לא בריב' רבא א"ל עכ"ל מ"מ כ"ל עיקר בדברי ר' מבלם בר"ב • ובן הר"ב נוסה בע"ח סי' ע' פעי' ח' בתב ולא בחזיר הבסבק לבעל אחר שתבעתו הבלה לדין חייב לבעלם לה ע"ב וכ"כ הלבוש שם והוא מדברי המרדבי ר"פ שני דייני גזירות שבך הבעב דבינו מבלם • מבאר דלא קודם שבתחייב בדין • ושוב בראה דמ"ם דבינו מבלם אחר שזה בבל עליו כו' הוא דוקא דאינו בבל עליו בב"ד תלוי מילתא אלא אחרת דמילתא בקנו מבום דלא"כ יכול לומר לא הייתי יודע שהוא חייב לך אלו אחין לו בבבים ובה"ג אבל אה"ב אם התרה בו אלא יפרע לבשמעון בי שמעון חייב לו ואין לו בבבים ואם בבבים ובשמעון חייב לראובן ואלין לו בבבים ובא"ם בן פרע לשמעון חייב לוי לבעלם לראובן דבינת פרעון היה יודע שבתעבד לראובן ולראובן בע"ד דיהה הוא לא בבער בתה שבבע לשמעון ואינו יכול לומר לא הייתי יודע הדין דמתעבבבי לך מדר' נתן דבינו דמשעבד מדר"ן עליה ראיה לאודע ולא מבתלק מיבי שעבוד עד דפרע ליה וכן בתשו' מיימוני שם מבמע דר' מבלם מיימי בבבה"ג דבתב שם ובלבד

שיהא הלמת שעדיין חייב לו ואם אחר פרעתי לבוסה קודם שתבעני כו' ור' מבלם כתב שחייב לבעלם גם לזה • וכן כ"ל עיקר:

כתב כ"ו ו"ל בתב בתשו' מוי' לבפר מבטים סי' ע' דפיה בידי אם אחר זה בבר פרעתי לבוסה קוד' שתבעתני אם יכול להבניעו

על בבבה ואני אומר אדבר בבאוב הוא אח"ל להבניעו בטעב' שאח אבל מחרים בבם בתם עכ"ל והמעיין בתשו' מוי' שם ובהגה' מבר' פרק שור שנגח ל' וה' ובראה שם דברי ראבי"ה שבתבתב בזה מבום דלא"ל ס"ל בדברי מבלם הבו' וע"כ בתתבב מאחר שיש לו שיבות בחמון אידע שעדיין חייב לו ובשתעבד לו מדר"ן ל"ה מבתתא לא פרע וה"ל בבר דלעיל סי' ע"ם פעיף י"ו בתבי"ה המבינעו אבי' על שעבת שאח ואם בן לחה שבתבתי בסיוב דהעיקר בר' מבלם א"ב בל אידע לוי שחייב לו שמעון ואין לו בבבים חייב לוי לבעלם לראובן אף שבבר פרע לשמעון ולא אייב הלי דיבא אח"ב בוען לוי לא ידעתי שהיה חייב לך לו אלין לו בבבים ואי"ב אין רגלים לדבר ובפיעתא דבבא גם ראבי"ה מודה דאין מבינעים על שעבב' שאח אם אם פרע לו ובא"ם כ"ו וכן עיקר: (טו) דלא משעבד לוי מדר"ב לעבין שיתחייב לחוו' ולפרוע לראובן עד שיתברר בב"ד בשמעון חייב לו דלא"כ יכול לוי לומ' לא הייתי יודע אם"ל בעיל ס"ק ל"ד: (טז) ושוען לוי פרוע הוא ולבשבעו לו וכמ"ם לעיל בעיף ה' ס"ק י"ב בנבעי' היורשים כו' דלא"כ אין היורשים מריבו' ליבבע

טורי זהב

לוי לראובן עד שיתברר בב"ד בשמעון חייב לו ולא מהני מה שראובן מודיע לבוי וא"כ אפשר לאמרו בבדון זה דיבול שמעון לחקול בלוי בשם שאומר לאמה הוא זה בבון אלא בתבבר עדין בב"ד רק שהבלוה בוח ואומר אבוא לבבר בשמעון חייב לו והולך ומבבר ממבא דבלוהה הבעה יוכל לחקול בין שעדיין לא בתעבב לראובן ואם"ה מה שאומר אז שטר אמנה אינו בלאמן בין לאמר בין אילו מילתא לשמבע בשעבב לראובן כן בלע"ד: בטור סוף הסי' ולא נשתעבד לוי לראובן אלא לאחר ההלוה וכו' בלאה דבר זה דולאו מתנה יש לו רשות לינתן אם"ה בל ואין אסור אמשון זמן לבוי בשעת ההלוה בדין הוא בעשה אלא לאחר ההלוה אז מבא ההלוה בשתעבד לו לראובן והלוה עמתה הוא אל לראובן ע"א לינו יכול לבדוק אמשון בלוי בי לין לו לינתן מתבבא אבל אבבבים אלו:

ליתבע כדלקמן סי' ק"ח סעיף ה': (יז) ואם לא רצו ליתבע כו' הכעה"ת והטור לטעמייהו אזלי דס"ל דכיון דקריך ליתבע ואינו נתבע אין מוציאים מדין אבל כבר הוכחתי לעיל סי' מ"ז פ"ק ד' דלא קי"ל הכי אלא לענין שעבוד' דל"ב הטור נחוקתו ואף אם היה שמעון אז יורשיו חייבים ליתבע ואינו' רוצים ליתבע ואומרים ידענו שהטור פרוש לאו כל כמיניהו להפסי' הטור והכי משמע לו מן הס"ם פרק כל שעה (דף ל"ח ע"ח) דפרכינן התם ואי תימרת ב"ח מכחן ולהבא הוא נוכה הי"ל כמאן דזכין ית"מ ככסי כו' ומשני משום דמשתעבד מדר"ב אלמא דכיון דמשתעבד ליו מדר"ב ליאותן הי"ל כאילו הלוה לאותן ללוו וה"ל לאותן בעל דבר דילוה מלאוריית' וכדאית' בס"ם פ' האשה שנפלו (דיף דף פ"ב) וא"ב מה לו ליתומי' ולשבועתם ועוד אלא אתי שבוע' דרבנן ומבטל לשעבודא לאוריתא ואע"ג דאפי' אמ"ל מכירת שטרות דאוריית' כי אינו רוצה המוכר ליתבע מפסיד הליקח כדלעיל סי' ס' וסעיף ט"ו התם היינו משום דכיון דאין עדיין השטר נקנה אלא בכתיב' ומסירה מן המוכר א"כ הליקח בא מכח המוכר וכיון דאין המוכר רוצה ליתבע הרי הוא מולם שהוא פרוע ונאמן הוא לומר פרוע נתנו דאי בעי מחיל ליה לו דפרוע נמיה מחילה היא והמוכר שע"ח וחזר ומחלו מחול אבל בשעבודא דרבי כתן כיון דקי"ל דא"י למחול וכמו שכתבתי לעיל ב"ק י"ח ונם אינו נאמן לומ' פרוע וכדלעיל סי' מ"ו והיינו משעמ' דהתלוה ראשון הוא בעל דבר דלוה שני ועוד דאף ליאנס רוצים ליתבע חייבים ליקנוסיה כמו בחומר אמנה לו פרוע לעיל סי' מ"ז אבל במוכר שט"ח בא אייך קנוסיה דהא מני מחיל ליה:

ולכך כ"ל דאין זה כהים אומרים שהנית הנעה"ת והטור שנכנ' לחוכן אלא פקדנו שמעון המלוה השני ונוכה מלוה וכ"ל שעשה י"ח אלו כמו שכתבתי לסניל' לנו דלא איכפת לן בחה שאין היורשי' רוצים ליתבע כיון דלוי משועבד לראובן מדאוריית' מדר"ב וה"ל לאותן בעל דבר דלוי ואין להקשות ח"כ אמאי יתבע אלא פקדני שמעון הא אפי' פקיד לי' ואמ' לי' שהוא פרוע אלא כלו' הוא לא קשה מידי דדילמא פקיד ליה קודם שנתעבד לוי לראובן כגון שלוה לוי משמעון ואח"כ לוה שמעון מראובן ודלמא קודם שלוי שמעון מראובן ח"ל לראובן שטר שיש לו על לוי פרוע הוא אלו היה נאמן • ולפי זה אם שטרו של ראובן מוקדם לשטרו של שמעון ח"ל לאותן לתבע אלא פקדני שמעון ומי"ל אלו אמרו דבריהם היכא שאין ידוע שהלוה קודמת:

וג"ל שנם בעל הישור אינו מולק על זה ומ"ם הנעה"ת והטור שהבעל הישור לא כתב כן ולא ירדתי לסוף דעתם וז"ל בעה"ת אם בשטר כ"ח סוף חלק ג' ואיכא אלן דאמר המלוה הראשון נשבע אלא פקדני המלוה השני ונוכה כו' וכל זה כתב הרב בעל הישור דהאי סברא בתרא ליתא וכמו שאינו עתיד לכתוב לאמה מזה בענין מכירת שטר חוב עכ"ל ולאמה בענין מכירת שטר חוב בסוף חלק ז' כתב וז"ל ואיכא מ"ד לוקח נשבע אלא פקדני מוכר ומבטל כדתנן משבע הוא לת יורשיה ולת הבאין ברשותם ועל זה כתב הרב רבי יצחק בעל הישור מסתברא דהאי סברא בתרא דהתם על שאל הוא אבל הכא בריא קא שעין ליה ועוד דשבועה לבעלה היא אהשטר מקויי' מעיד שהמוכר אמר לו אינו מלוה לא אתבועי חייב מדינא הלכך אי לא בעי מלוה לא אתבועי חייבים לבעלם עכ"ל בעה"ת שם (ומביאו ב"י לעיל סימן ס' וסעיף י"ד) והבני בעל הישור הם בספר הישור בחות מחילה דף נ"ג ע"ח ע"ט ולפע"ד נראה דדוקא התם ה"ה משעמא דכיון דבני קשעין להו ואי הוה מודו הוא לו יורשים היה פטור לבך כדיוסים המוכר לו יורשים ליתבע מה"ה הכא דאף דהיה הוא לו יורשים מודו לא כפטר בכך וכ"ב ח"כ שבועתם אינו מעלה ומורד וכיון דחלוה ראשון בע"ד דידה הוא בריך הוא ליתבע • נם מ"ם ועוד דשבועה לבעלה היא כו' לא אייך כאן דבאלמא התם כיון שיש בידו שטר כתיבה ומסירה מן המוכר והשטר כתיבה מקויים בידו מעיד שהמוכר אמר לו אינו פרוע והיינו שכתב הב"ח שהשטר מקויים מעיד שהמוכר אמר לו אינו פרוע ר"ל שטר כתיבה של המוכר שכתב לו קני לחיהו ובל שעבודא דאית ביה (ולא כבעל נ"ת שם דף מ"ו ע"ב ע"ב שפי' שהשטר שקנה כיון שהוא מקויי' הוא בחוקתו ואינו שהדו אלין אלם לוקח שטר מחבירו אלא כ"ב חוקר ודורש היטב ולא אמר לו אינו פרוע כו' ולא דק) וזה לא אייך כאן ועוד בראה דכיון דהכא אנו אומר שפרע לשמעון ואין לראובן יכול לנבות מלוה אלא בשבועה כדין שורף וכמ"ם הרמב"ם פס"ב מה' מלוה והפס"ג והבאתי דבריהם לעיל ס"ק ה' וא"כ בריך ליתבע לראובן על שטרו אינו פרוע מתקנתא דרבנן כיון דאי' ליה בסילוק אלוה אם יפרע ובמ"ל ס"ק ה' בתריבות כיון הכא ליפרע מלקוחות אע"פ שאין לוי שוטן ברי כדין כל שורף אבריך ליתבע אע"פ שאין הנטרף שוטן ברי א"כ בריך ליתבע ג"כ מכל נגעל אלא אמר לו שמעון קודם שלוה מתנו שטר זה פרוע הוא לו אינו יודע הוא בעצמו שטר זה פרוע • כן כ"ל עיקר בדין זה ונם הבעל הישור אינו מולק בזה מטעם שכתבתי: (יח) אחר זה עליהם אם יש להם נכסים משמע מלשון בעה"ת והמחבר שאחר על עצמן כיון שהם נורמים היוק מחמת שאין יורשים אינם נכסים כדין יורשים שאינו לעיל סי' ס"ו סעיף ל"ב וכ"כ בסמ"ע ס"ק י"ב שם מפרשים דברי הבעה"ת והמחבר וכן הוכחתי לעיל סי' ס"ו סעיף ט"ו ס"ק נ"ג וכן מוכח דעת בעה"ת מה"ם בס"ק אלא"ו ע"ב ולא כהבמ"ע שהתם מ"ם דאם כ קשה מ"ם הבעה"ת והמחבר אמ"כ ואם אין להם נכסים כו' וא"כ ר"ל מאי קשה מאלי' לרי' דאין להם נכסים אחרים מאל עצמן הא אפי' יש להם נכסים אל עצמן כיון שאינם אלין יכולים ליתבע אינו אומרים שידוע להם בבירור שהוא פרוע חייבים לאלם מדינ' דנרמי כיון שבדבורם מפסידים השטר וכמו שהוכחתי לעיל סי' ס"ו סעיף ט"ו ס"ק כ"ג נם מ"ם הסמ"ע ועוד אלא הכי כתי' אף שנרמו אחר אין מחוייבים לאלם מכוסם ואם אמרו בשם הרמ"ם הטור בשם הרמ"ם כתי' ס"ו סעיף ט' אלם מכרו היורשים מעלאים אל אביהן אף שאינו אבדים לא"ם בתר תקנת הגאונים ודאי המכירה עדיין בידם אם"ה אין הב"ח נוכח מדאי' המכירה ואף ע"ג שנרמו לבן חיוק וכמכרו קרקעות יש פלוגתא והשב"ח כמשלאלי' הוא כמ"ם הטור לעיל סי' ס' ובסי' ק"ח ובמשלאלים כ"ע מודו דא"ל לאלם מה שהוקו עכ"ל ול"ק מידי דהא אלו אמרו אינו נאמן לומ' פרוע אלא כלו' דאי' לאלם מה שהוקו אינ

לכן בודאי שפרוע הוא ואנו כולנו עליהן נ"כ שאין לכן כמה לפרוע חוב של אביהן ממה שירשו אף שלא תקנו מתתי' הגאונים ליגבע ליורשי' שבועת אין לו ח"מ אנו גלגול תקנותו גם עליהן וכמ"ש ואחר הכריחן לזה דאם אמה שירשו אי"כ לנגבו מחוב שם על לוי הא ה"ל כמשועבדים במקו' כמי חוקין אין זה קושיא דאינו ליה כגון שהכנסים שהגיע לכן הן שלא במקום המלוה והלוה דעליו השל"ח הוא במקו' הדלו' דבכה"נ גובין וכמ"ש מוה"ר בהגי"ם בס"ב מ"ב כשהכנסים אלו שירשו לא הגיע זמנם והן מלוחרין עוד מזה השנ"ת וכיוצא בזה ועל"ר: יג ושוענין שאין יכולין ליגבע מהם שאומרים שיודעי' שהוא פרוע וכ"כ הטור בזה וכן מוכח בבע"ת שער כ"ח דין כ' מיניה וביה וכמ"ש בדרש ע"ש ולא* כע"ש שכת' שעוענין שאין יכולין ליגבע מפני דאין יודעין כו' דו"ל דכל יורש שנכנס שלא פקדנו אבל אינו יודע בודאי שלא שלם לו לא היה נכנע שלא פקדנו ופ"ה נוכה בנכנעות דלא פקדנו אבל ומשעם דמוקמינן שטרא לחזקתיה: יד הרי אלו בנכנעים שבועת היסת כו' ל' הטור הרי זה משבועת היסת שהרי הוא טוען שענת כרי שירשו שטר זה מאביהן ויש לו זכות עכ"ל ור"ל דאין שאין נכנעי' היסת על שענת פסק וכאן טוען עליהן פסק מ"מ כיון שהשטר בעין ביהן ריע שענתיהו דאין לו פרע שטרא דלוי ביד שמעון אלו בעי וכמ"ש לפני זה ודוק:

טו נכנעים היסת כו' נ"כ הטור ומשום דה"ל כאלו הנכנעין אהוא כדברהן אודעין שהוא פרוע וכו' אבל לא הגריכ' ליגבע בכל"ה כשאר טוען אין לו וכמ"ש הטור והתחבר לקמן ר"ס כ"ט דם"ל דלא תקנו הגאונים אותה שבועה כ"ח אהלוה עצמו ולא לאורשיו וכנ"ל וכבר כתבתי דהמחבר במשך אחר ל' כ"ת וכ"ו בת"שכן הוא דעת הטור וכדברים ופרישה כתבתי שנ"ל שאין דעת הטור כן שם"ל דאינו משבועה אלא שטר זה הוא פרוע ע"ש:

טז ראובן הלוה לשמעון כו' כפול בטור ובדברי המחבר לקמן בסי' קי"ח סעיף כ"ח: יז אינם יכולים לדחותו כו' אע"פ ששמעון הי' יכול לדחות לראובן ולומ' לו פרעתיך ובכות' קמ"לן דאפי' הלוקחות דלוי אינן יכולין לומר לראובן שפרעו שמעון וכ"ש אלו עצמו אינו יכול לטענו כן: יח ואינו כאמן עליהו בהודאתו פי' אין שמעון כאמן עליהו אף אם יאמר אלא פרע לראובן דשמא קטוניא עשיתם יאד עלו לאוניא מידי שלא כדין: יט הרי הוא טורף כו' בטור מפרש טעמו לפי שכוף הוא הלקוחות תייבין לפרוע לשמעון שהלוה לאוכר אלהן בשטר וכל זכות שיש לשמעון ע' ווי ולקוחותיו יש נ"כ לראוכן הוחיל ושמעון מודה לו: כ אם אין תבאי זה מפורש כו' ז"ל הטור בשם תשובת הרא"ש אם תבאי זה מפורש בשטר אלא יוכל לבותו אלא כשירצה אין לו שיעבוד לראובן ויתר מלשמעון אחיו כי שמעון היה יכול ליתן משלו ליו למי שירצה וכ"ש שיוכל ליתן מעות הלוה שנתנו למי שירצה בתורת מתנה לגמרי או בתורת הלוה ואלא לנגנו אבל אם אין תבאי זה מפורש בשטר אע"פ שידוע הוא אלא הוא שמעון נתנו את אחיו מ"מ כיון שהרשות ביד שמעון לנגנו כשירצה אותו כיש לו לראובן על לוי כו' אחר שיתברר בבית דין שאין לו לשנם מקום אחר ע"ש:

פז שהיה

בנוף הקרקע כלום אבל פשיטא דהמוכר קרקע אל תנכו שהוא שלו לגמרי דמודה הרא"ם דחייב אע"פ שלא קנקל בנוף הקרקע כלום כיון דהקרקע הוא אל תנכו לגמרי דהא אתרוכן לכדי נ"ם פ' הגחל בתרת (דף קי"ו) (ודף קי"ו) ובכל הפוסקי' ובתבאר לקמן סי' שפ"ח במוסר קרקע אל תנכו דחייב אע"פ שלא קנקל בנוף הקרקע כלום וא"כ ה"כ כיון דהוי כמו שלו לגמרי דהא אתרוכן מהאי טעמא אמרי' נ"ם פ' כל שעה שם דלא שייך כאן לומר בעל חוב מכאן ולהבא הוא גובה כיון דמשועבד לי' מדר"כ ה"כ כשנורמי' לבפסיד את שלו תייבי' לשלם לו מדינ' דגרמי' תבכסיהם והרי זה דומה לאוכל' אחתלו שם' אל אביהן לעיל כו' ס"ו סעיף ל"ב דמשלמי' מבכסיהם אע"פ שלא קנקלו בנוף הקרקע כלום כיון שקנקלו הקרקע אהוא לגמרי אל הלוקח שקנהו בכתיבה ומסירה וה"ה הכא. ועוד ק' לפי הסמ"ע דאם יש לאם יש לבן בכסי' אל אביהן היאך מוציאי' מלוה מדרבי נתן ומ"ש בסמ"ע דמיירי שהבכסי' הם במ"ח הוא דוחק דה"ל להבעה"ת ולהמחבר לפרש כן ועוד שהרי הבעה"ת לא הזכיר שם דבנים לו נכסים במדינה אחרת מוציאי' מלוי מדר' כתן בשלמא כמחבר אפשר לדחוק ולומר כך אמ"ש לעיל סעיף כ' אם יש לו במדינה זו נכסים כו' אבל הבעה"ת אפי' תימא דם"ל הכי מכחון מכל מקום כיון שלא הזכיר שם מילוק זה דמדינה זו ומדינה אחרת היאך נאמר דכאן אביהן נכסים במדינה אחרת אלא ודאי כדפי' דאזיר עליהם על הנכסי' אל עצמן:

מיהו לפי מ"ש לעיל ס"ק י"ז אין נפקותא כאן בדין זה דאם לעולם נוכה מלוי מדר' כתן אפי' אין הירושי' רוצי' ליגבי' אך נפקא מינ' בדין זה המוכר שדה לחברו והלוה אומר פרוע הוא ליתתכני לי יורשי' ואינ' רוצי' ליגבע שמתסיר הלוקח כבר ע"י שענותיהם כמה אין רוצי' ליגבע ואיינים לשלם הלוקח מדינ' דגרמי כל מה שהיה שוה השטר מבכסי' אלהן אל עצמן אף אם הנית להן אביהן נכסי' וכתו' שהוכחתי לעיל סי' ס"ו סעיף ט"ו ס"ק כ"ג ולא כהסמ"ע שם ס"ק מ"ח וע"ש: (יט) הרי אלו נכנעי' היסת כו' כ"כ הטור וכת' כ"י שהם דברי בעה"ת שער כ"ח ולא נהירא לי דין זה גם בבע"ת ליתא בהאי אותה בשער כ"ח סוף ת"כ ואם אין להם נכסי' ושוענ' אין יכולי' ליגבע שבוע' זו הרי הם נכנעי' אין בידם כמה לפרוע חוב מוריאם עכ"ל וכ"ל דאין ר"ל דנכנעים היסת אלא ר"ל דנכנעין שבועת אין לי כדלקמן ר"ס כ"ט דמי שטוען אין לי נכנע בתקנת הגאוני' בכל"ת והזכי' הבעה"ת שבוע' זו בריש שער ב' וא"ג דכתב שם בשע"כ דבוור' לא התקינו שבוע' זו כדלקמן סי' ק"ו ס"כ הייכו בחוב אל אביהן אבל בחוב אל עצמן פשיטא דחייבים לשלם מבכסיה' ולא שייך כאן דין יורש וא"כ הכי' כיון אין רוצי' ליגבי' ונורמי' בזה היזק לחלוה וחייבי' מדינ' דגרמי לשלם מבכסי עצמן וכמ"ש בס"ק שלפני זה א"כ פשוט דלריכי' ליגבע שבוע' אין לי כשאר טוען ונטען. כן כ"ל ברור דעת בעה"ת. וא"ג דלפי מ"ש לעיל ס"ק י"ז לא כ"מ כאן כדין זה כלום ליאף אין רוצי' ליגבע נוכה לראובן מלוי מ"מ נוכה במוכר אל אביהן שם לאבי' לעיל סי' כ"ו סעי' ט"ו כשאין יורשי המוכ' רוצי' ליגבע שבועה אלא אבקנו אבל דלריכים לשלם לאוקא מבכסים אל עצמ' וכמ"ש שם בס"ק כ"ג אם שוענ' אין להם כמה ליגבע בשבוע שבוע' אין לי בנקט"ח כתקנת הגאונים כן כ"ל: (כ) אינ' יכולים לדחותו וכ"ש אלו אי"ל לדחותו ועוי' עוד לקמן סי' קי"ח סעי' כ"ח: (כא) אם אין תבאי זה מפורש בשטר נוכה לראובן מהנו לדחפילו הרוויח לו לשמעון זמן לאו כל כמיניה כיון שכבר כשתעבד לראובן מדר' כתן ואינו כאמן שקודם הלוה אבל התבה עמו כן אבל כשתבאי זה מפורש בשטר מועיל כי לכתחלה היה יכול ליתן משלו אין לכל מי שירצה וכבר כתבתי זה לעיל ס"ק י' וי"ב ע"ש:

דינים העולים מסימן זה

א לראובן שמעון ממון בשמעון ושמעון בלוי מוציאין מלוי ונותנים לראובן שכתעבד לו מן התורה מדרבי כתן שדורש כן מדכתיב ונתן לאחר לאשר אשם לו לא שכח כתחייב לו בכבר לשמעון לו אם"כ ואין מילוק בין מלוה בשטר לשלוה על פה כיון שאמר הלוויס מודים כל מ' לשלוה שלו בכל עניין אותחייב לו בין דרך הלוה לו פקדון לו נחוש לו שכירות לו גזל לו מוסר לו דרך מקח ומתכר ולפילו בקוב דרבנן ואין מילוק בין שהיה הלוה לדחותו וכ"ש אלו אי"ל לדחותו ועוי' עוד לקמן סי' קי"ח סעי' כ"ח: דלפילו הרוויח לו לשמעון זמן לאו כל כמיניה כיון שכבר כשתעבד לראובן מדר' כתן ואינו כאמן שקודם הלוה אבל התבה עמו כן אבל כשתבאי זה מפורש בשטר מועיל כי לכתחלה היה יכול ליתן משלו אין לכל מי שירצה וכבר כתבתי זה לעיל ס"ק י' וי"ב ע"ש:

ב הא דר' כתן הייכו אפילו יש לו נכסים לשמעון כשתעבד לוי מן התורה ולכן אם לוי רוצה לשלם ואין לו הפס' בזה אפי'

יג ושוענ' שאין יכולים לישבע שבועה זו יד (יט) מ"הרי אלו נשבעי' היס' שאין בידם במה לפרוע חוב מורישם:

ח טז ראובן הלוה לשמעון על פה ושמעון הלוה ללוי בשטר ומכר לוי כל נכסיו ובא לטרוף טלקוחות של לוי בכח השטר שיש לשמעון על לוי אם שמעון מודה לראובן שאינו פרוע יז (כ) אינם יכולי' לדחותו ולומר פרוע אתה משמעון יח ואינו נאמן עלינו בהודאתו יט אלא הרי הוא טורף מהם מאחר ששמעון מודה לו:

ט ראובן יש לו שטר חוב על שמעון ושמעון על לוי אחיו ובא ראובן לגבות מלוי וטוען לוי אחי נמלני תסר והלוני להחזיק ידי והתנה עמי שלא יכפני לפרוע אלא לכשארצה אף על פי שב"ר מבירים קצת ששענתו אמת כ (כא) אם אין תנאי זה מפורש בשטר גובה ראובן ממנו:

הגה מי שיש לו בידו פקדון אל ע"כום לו אל מומר לעכו"ם והם מייבי' לאחרי' וכאים להוציא מיד המחזיק בנכסיהם והמחזיק אומר אמתיראל להוציא הנכסי' מידו כן יכא העכום והמוצר לחזור ולגבות מתנו הדין עמו (כ"י סימן ק"ה בסם תשובת מיימוני הסיימים בסוף סימן ז'):

דיני

מ וכיאור בעור שאין זו טענת שמא שהרי הוא טוען טענת ברית שירצו זה הבטר מחכיהם

נ עור שם כ"כ בה"ת שם וכפול לקמן סימן קי"ח סעיף כ"ח ס שם כשם תשוב' אביו הרא"ש ולא פיו ס"ט סימן נ' ועיין בהגי"ה פ' אור שבנת ל' הה' ושם תחלת כמה תלוקים בהא דרבי כתן

יש לשמעון זכויות וללוי כיוצאית מוציאין מלוי לראובן וכן אם אין לשמעון מעות רק קרקע או משלטלין מוציאין מעות מלוי וכותבי לראובן והכית דין מחייבין להודקן לו לעשות לו דין דל' כתן לכל אם יש הפסד ללוי כגון שאומר שטרו של שמעון הוא פרוע או אחר דבר המבטל השטר או שאמר לו השטר הוא פרוע או אמר אי אחר דבר המבטל השטר אם אמר לו הנייתו לכלו לו שבריך עליון המעון' לאיזו זמן יותר ושמעון רוצה להנייתו לכלו וכה"ג לו אין מוציאין מלוי בעל כרחו אח"כ אין לו נכסים כלל וכה"ג לו אין מוציאין מלוי בעל כרחו אח"כ אין לו נכסים כלל לשמעון דה"ל קוב זה כמשובלדי' ראין נוטין מתקנת חכמי' במקו' שיש בכו מוחין ואז שריך לראובן לשבע שבועה תמורה על שטרו שלא נפרע ע"כ אלין לוי יודע אם נפרע או לא כדין כל טורף שלא נפרע אלא כשבועה ולוקח שטרו לו כ"ל והשביעוהו ולא שאיכו נפרע אלא כשבועה אם אינם לו נכסים במדינה אחרת אבל מלוה לו אלא חוב זה ואע"פי שיש לו נכסים אין מוציאין מדר' כתן ואם אין אם יש לו במדינה זו נכסים אין מוציאין מדר' כתן ואם אין

שמעון כאן מתחיבין עליו שיעור הראוי כדלקמן סימן ק"ו:

ג כשאין לשמעון נכסים צריך להעריך מלוי לשלם לראובן אח"כ רוצה לתן השטר בנוביינא לראובן בשומת בית דין ועי"ל סימן ק"ח ס"ה:

ד אם אה שיש בזל בוי הם מעות פקדון מוציאין ממכו מיד אע"פ שיש לשמעון משלטלי או קרקע וכן אם הפקיד אצלו משלטלין מוציאין ממכו אף שיש לשמעון קרקע אבל אם השאיל לו שמעון או השכיר לו אין מוציאין ממכו קודם שבאים זמן השאלה או שכירות אף על פי שאין נכסים לשמעון וכן אם היה חייב לו מעות בשטר שהלוה לו מתחלה לזמן אינו חייב לשלם קודם הזמן ואם אין שמעון כאן או בשאלה או שכירות מוציאין מיד שכל הזמן אע"פ שיש לו נכסים והלוה אין מוציאין אינו לוי לומר כיון שאין שמעון תובע אותי לחזיק המעות עוד אבלי עד שיתבעני וכיון שיש לו נכסי' לשמעון אין מוציאי' מלוי ואם שעבד שמעון לראובן משלטלי אגב קרקע מוציאין מלוי אפי' קודם הזמן כלים שהשאיל או השכיר לו כשאין לו נכסים לשמעון אבל מעות הלוה אין מוציאין דבמעות אין שייך שעבוד אג"ק דאין בהם ריח. ומי שהלך למ"ה והשאיל כלים לאחר לזמן אין מוציאין ממכו מדר' כתן לאוכות אחתו ואע"פי שעבד לה משלטלי אגב קרקע לאוכותיה אין מוציאין לאזן אחה מכנסי' משועבדים וכל זה מליכה אבל הלוה אם הנו שאין שעבוד משלטלי אג"ק מועיל להוציא מיד אחרים וכאלו אין שעבוד דמי וכל לעיל ריש סימן ס':

פז דיני שבועת היסת ושבועת דאורייתא • ובו ל"ט סעיפים:

פז א שהיה יכול להחזיק בו בטענת אין היו דברי' משולם כו' לשלוקי אם לזה לו ממון ואמר ליה אל תפרעני אלא בעדים לו הפקידו אתכן בידו לפני עדים וגם אם אמר לו בית דין בידו אתה קודם תביעתו אלא מלי טעין טענת הלוה בתובעו בתכן ידוע וכן כתובעו דברים העשוי' להשאיל ולהשכיר ולא עדים עתה בידו לכאלו אין מתמוכים לו בהיסת בכופר הכל וכמ"ש השוה והמתכר לשל בסי' ע"ב ולקמן בסי' קל"ג וסימן קל"ד וקל"ה יתבאר הדין במכר בגדו לאומן לו כתובעו בהמה לו עבד קטן אלא אייך בהו מי טעמיס הלוה וה"ה אם תבעו הלוה אל תפרעני אלא בעדים אלא יכול להחזיק בו בטענת אין היו דברי' משולם כו' לשלוקי אם לזה לו ממון ואמר ליה אל תפרעני אלא בעדים לו הפקידו אתכן בידו לפני עדים וגם קודם תביעתו אלא מלי טעין טענת הלוה בתובעו בתכן ידוע וכן כתובעו דברים העשוי' להשאיל ולהשכיר ולא עדים עתה בידו לכאלו אין מתמוכים לו בהיסת בכופר הכל וכמ"ש השוה והמתכר לשל בסי' ע"ב ולקמן בסי' קל"ג וסימן קל"ד וקל"ה יתבאר הדין במכר בגדו לאומן לו כתובעו בהמה לו

פז (א) וכן אם הוא כו' ועל אח' מכחישו כו' הא אלא אמר כמי שאינו מעידים אותו שיש בידו מקצת וכדלעיל סימן ע"ה סעיף ל' ומזוה אתתיל לומר לו תכן ונכי תכן היה מוחזק בכרן וכיה שבגדו בשבע ובשל וכמו שבתבאר שם: אם

א ל התובע לחבירו ממון או חפץ להחזיק בו בטענת לא היו דברים מעולם או לראו החזרתיו לקוח הוא בידי **ב** אם הוא **ג** מודה מקצת חייב שבועה מן התורה (א) וכן אם הוא כופר בכל דוער אחר מכחישו חייב שבועה מן התורה אפילו

ב אם הוא מודה מקצת כו' כתב הל"ן פ' שבועת הדיינין בח' שתבע לחבירו מאה זוז ג' זוז שהלוה לו וכ' זוז שחבל בו וזה כפר בכל אע"ג דדין ל' הוא שהחבל בשבע וטעמא מ"מ לא הוי כמו הודה לו בכ' כיון דהחבל עדיין לא נשבע אבל אם נשבע כבר ודאי כפר בכל מקרי מוד' מקצ' דאמן מהני דהיסר בסי' ע"ב ס"ד אבל אם הוא כופר בכל ועדים מעידים שיש לו ג' כו' ל"מ ל': **ג** מודה מקצת כו' דין שבועה דמודה מקצת ובעל ל' ודין שבועת היסת ושעתו כתבתי מילתא בטעמא ע"ב ודלא כמ"ה * בע"ב בטעם שבועה דמודה מקצת ז"ל דאמריכן דכולו בעי דלגרי אלא ליה ומכר אשתמוטי אשתמיט עד דלהוי ליה לכן השילה התור' שבועה עליו דאשיר לרם אמוכח ולא אשבועת' עכ"ל וז"ל דמסקינן בפ"ק דב"מ דשוה לאיכסי מומרא גזילות ממון לאומרא דשבוע' וכמ"ש הטור בסי' פ"ב ס"ד אלא ה"מ דמודה מקצת דאמריכן אין דעתו לנוזלו אלא דמשתמיט ודעתו לפרוע לאחר זמן והשתא דרמי ראמנא אשבועה עליה ודאי לא נשבע ובכופר הכל כיון דאמרינן אין דעתו לכן אם אינו כ"כ בפני ב"ח מ"ה אינו חייב ד"ל אלא ארז"ל אשבע אמת אינו ח"ל דודאי לא נשבע משום אפק מלוה ובכה דאמ אינו ל"ל ואין ישלם לו ומ"ה דמו דבכן שבועה עליה אשבע היפת בסי' פ"ב ע"ב וכבר כתבתי בל"ס ע"ה ואם היה דעת ע"ב ג"כ לזה ומ"ה כת' כאשר אמומנא ודל"ל דודאי אפפק ממון לא ה"ל לפתו' אלא לפרש

ד כתובות פוף דף פ"ו ילף לה מקרא לא יקום עד א' בלום וכו' ואם עד אחד מעיד כדברי המלוה ואחד כדברי הלוה מבואר בסי' פ"ב

טורי זהב

סי' פז סע"ק א' אם הוא מודה מקצת אבל בנוגע בנשם הדין במיאתבע לחבירו בעל מלה דהוכי' להיינו ב' דהוכי' בהלוה וכ' בעד שחבל בו ונשבע ע"ג שחבל בו ודאי בכפר בכל מיקרי מודה מקצת לאמר שחייב לו ב' דהוכי' כיון שנשבע עכ"ל ולע"ד שהר"ן חולק על הרשב"א שהביא המחבר ס"ה שאין מודה מקצת מתוך שעבת כפירה כו' ולהר"ן הוי מודה מקצת ולהרשב"א בק"ו דהא בדין הר"ן הוי עיקר הדולה במקצת מקצת מקצת אבל בנוגע והוא נשבע ולא"ק מקרי מודה מקצת ק"ו בדין דהרשב"א דחייב במקצת מן התורה כו' אבל הלוה לא

ב הרשב"ם בתשו' מקולשים סי' ג' ג וכ"כ אם אלא יפרע לו ויחזור לחבריו וכי לא מתברר שנזקקין לכתבע תחלה וכו' ולפי' הין בידו כסות וכלים וכדלקמן בתוספתא בפ' כ' דייני גזילות (אם) זה גוב' וזה גוזה הא מוקמא בשוה כיטוטית לאחד וחיבורי' לאחד וכו'

מידהו בקרקע שיהא שקנה אח"כ ולא כתב דאקנו לו חוזר וגוזה וכדמוכח בתוס' פ' כל שעה שכתבו אם וז"ל מתעבדים לב"ח דאקנו כדין מדר' נתן ולא"ת נבי מטלטלי מי נימ' לבמוכר כלום לבעלם מחנו לזה חוזר אלא יכול הלוקח לומר לו אף אתה מוקדם לי מ"מ שעבודי עליך ואתה תחזור לאחר המוכר לגבות ממנו קרקעות לו מעות ומטלטלים לכל אם רוצה בחירוך אין לו המוכר כלום כלל אבוש אין הלוקח יכול לגבות ממנו תחלה דאטרוחי בי דינא בכדי למה לן וכ"כ בפרישה ע"ב :

כד אם שטרו של שמעון מקויים כו' דאז תורת שטר עליו וקרוב לודאי שגם ראובן יתחייב לו מ"מ לינו יכול לחזור משמעון עד שיעמוד עמו כדין ויפטור משטרו שביד שמעון עליו :

פו א מוציאין מלוי ונותנין לראובן כ"כ הטור וכל הפוסקים בתמה מקוימות משמעה דל' כתן וכבי כתן לאחר בברייתא מדכתיב בפרשת בשלח והשיב את אשתו כראשו ותחי אשתו יוסיף עליו וכתן לאחר אשר אמר לו ודרש לאחר נזלו הלוהו לא כתבר אלא לאחר אשר לו ואשר פירושו קרן לחי שהקרן שלו לפיכך ל"ש אם הלוה לראובן לשמעון ואח"כ שמעון נלוה שמוציאין מיד לוי ונותנין לראובן שאינך לומר בוה לחי שהגוף קרן שלו להיותו ראובן להא קרנו של ראובן שביד שמעון הלוהו בלוי אלא אפי' הלוה שמעון לוי קודם שהלוה ראובן לשמעון אם"כ מקרי מה שביד לוי קרנו של ראובן • כיון שאחר שוטלו שמעון מיד לוי יחזור ראובן עליו להנכותו מיד שמעון ויאחר ביד ראובן ויש סברא לומר דאיפ"מ אם שמעון נלוה אחר אלא דאז כשהלוה אח"כ ראובן לשמעון אל שיעבודו דראובן אבל בכסי שמעון וכל מה שנתעבד לו בעת הלואה ובכללם הוא גם כן בכסי לוי אלא אפי' הלוה ראובן לשמעון אלא אז לא היה לשמעון שיעבוד על לוי שתאחר דשישכוד ראובן אל עליו לתברא ז"ל הטור והתבר ל"ש אם כתבייב כבר כו' ל"ל אח"כ ובע"כ רובכל' ז' הלתבוכה הוא שיקר וכ"כ הב"ח והטור והתבר בסי' קי"ח סכ"ח ע"ש ובע"ר : **ב** בכל ענין שיתחייב לוי בגמרא מתעבא הענקתו דבעבד עבדי דאין מוליאין מיד רבו ליתן למלוה דהעבד ודלקה דמשום שאין עבד עבדי והענקתו נוהגי' הוחיל מ"מ תתם הטור והתבר והתבר וכתב בכל ענין שיתחייב כו' ר"ל דבריה שנוהגין חיובן • אינהענקה אינו לעבד עבדי מתורת חיוב אלא מתורת יתור ותתנה בתורת מתנה ומ"מ דקדק לומר בכל ענין שיתחייב כו' ר"ל דוקא בתה שהוא בתורת חיוב הוה דינא הכי ודוק : וגוזה

(כה) ואם לאו אינו טורף ממנו כלום :

ז ראובן נתחייב לשמעון ק"ק ושמעון לראובן מנה ושמעון עמד בבר דין עם ראובן על המנה ונתחייב בבירת דין ואמר שמעון אתה חייב לי ק"ק תחסר מהם המנה כנגד מנה זה השיב ראובן אני לא עמדתי עמך בדין על הק"ק וכמדומה לי שיש לי ראיות שאני פטור מהם **כד** ז אם שטרו של שמעון מקוים (כו) הדין עמו :

פו ראובן נושה שמעון ושמעון בלוי מוצ' אין מלוי ונותנין לראובן ובו ט' סעיפים :

א לראובן שנשה ק' בשמעון ושמעון בלוי מוציאין מלוי ונותנים לראובן (א) לא שנא אם נתחייב לו כבר לשמעון בשעה שלוה מראובן ל"ש נתחייב לו אחר כך ב ואין חלוק בזה בין מלוה בשטר למלוה על פה כיון ששני הלוויים מורים כלא' למלוה שלו מוציאין מלוי ונותנים לראובן **ב** בבר עינן שיתחייב לוי לשמעון (ב) בין דרך הלואה שהלוה לובין דרך מקח וממכר (ג) בין דרך שכירות : הגה

לראובן שביד שמעון הלוהו בלוי אלא אפי' הלוה שמעון בלוי קודם שהלוה ראובן לשמעון אם"כ מקרי מה שביד לוי קרנו של ראובן • כיון שאחר שוטלו שמעון מיד לוי יחזור ראובן עליו להנכותו מיד שמעון ויאחר ביד ראובן ויש סברא לומר דאיפ"מ אם שמעון נלוה אחר אלא דאז כשהלוה אח"כ ראובן לשמעון אל שיעבודו דראובן אבל בכסי שמעון וכל מה שנתעבד לו בעת הלואה ובכללם הוא גם כן בכסי לוי אלא אפי' הלוה ראובן לשמעון תתלה ואז לא היה לשמעון שיעבוד על לוי שתאחר דשישכוד ראובן אל עליו לתברא ז"ל הטור והתבר ל"ש אם כתבייב כבר כו' ל"ל אח"כ ובע"כ רובכל' ז' הלתבוכה הוא שיקר וכ"כ הב"ח והטור והתבר בסי' קי"ח סכ"ח ע"ש ובע"ר : **ב** בכל ענין שיתחייב לוי בגמרא מתעבא הענקתו דבעבד עבדי דאין מוליאין מיד רבו ליתן למלוה דהעבד ודלקה דמשום שאין עבד עבדי והענקתו נוהגי' הוחיל מ"מ תתם הטור והתבר והתבר וכתב בכל ענין שיתחייב כו' ר"ל דבריה שנוהגין חיובן • אינהענקה אינו לעבד עבדי מתורת חיוב אלא מתורת יתור ותתנה בתורת מתנה ומ"מ דקדק לומר בכל ענין שיתחייב כו' ר"ל דוקא בתה שהוא בתורת חיוב הוה דינא הכי ודוק : וגוזה

וכתב עוד בהגהת אשר"י סי מ"ז וז"ל אמי בנפקד ומסור דמפקיר' אנפקד אל המוסר ויהבי' למסר ורבינו שמשה מוליאן במוסר עכ"ל וכתב מהרש"ל סי שטעמו אל ר' שמשה דרבינו דגרמי הוא מדרבנן ולהלמ"ן שמובר לדיני דגרמי מדאוריתא אף במוסר מוליאין מדר"ן וכ"כ מהרש"ל סי בסימנו דאף במוסר שמוליאין מדר"ן ועיין בתה שכתבתי לעיל סימן ס' סעיף ל"ב ס"ק ק' דהוי פסיקא דדינא לי דינא דגרמי דרבנן ל"כ היה גראה דהכא אין מוליאין במוסר אבל מ"מ גראה דמוליאין מדר"ן לכיון דתייב לו מדרבנן כל מה דתקון כיון דאוריתא תקון אף להוי קנסא מ"מ כל היכא דמזיק לחיבנו מיניה נזיקין והיינו אלא מזיקו בשוה מקום בפ"ם אי פוסקים לאלא בהך דר' נתן בחוב שהוא מדרבנן אלא ודאי כמ"ם כן גראה לי דלא כגרמי' מדברי מהרש"ל סס ע"ם : (ג) בין דרך שכירות (עיין בב"ח סי"ם זה שהגיה בלשון בעה"ת שהביא הפי' וכשאר' בפ"ם דקדושין (דף ט' ע"א) ובתוס'

טורי זהב

ושתר שם בגמ' הך דוקא כיון דתפס הלוה תפס ואינו חייב לתם ליתן ביטוטית ולוקח זכורית ומזה ל"ל לי דלפסר דלא תזכינן לי' תפיסה מקיים רק לאחר מותו ומ"מ מהכי כיון שיש עכשיו לאתומים קרקע הוי אינהו ס"ם ואיתמר להו הלוה עתה תפיסה קרקע דידי אף שהוא ביטוטית כיון שעכ"פ מחוברין אתם בשלם ולזה מהכי תפיסה מזא"כ בהך דרבה"ן שכתב דבינו בהדיא שתפס בחיי אביהם א"כ לינהי כחי לענין מטלטלי דיתמי • ואחר פעיון י"ל אפי' מכח הגמ' שזכרנו לתא בדוה הוא זה מוקדי תופס מחיים דע"כ לא אתרינן בפ' הכותב דף פ"ה דלא הוי תפיסה אא"כ תבעו מחיים אלא דוקא לענין בפקד כדברש"י בהדיא אם כיון שהוא מקדון בדשיו' דמדר' דקי' אבל בחלוה הוי תפיסה אפי' בלא תבעו מחיים וכן לקמן בטור סי' ק"ז לא נזכר רק אחרי תפיסה מחיים ולא זכר מתבעה מחיים רק בפקדון וכ"כ הטור בהדיא סי' ק"ח אבל הכ"נ הוי תפיסה מחיים וא"כ קשה על דמי בר מתא למה הוי סובר דהיתומים יוריש הא אינהו מיירי בחלוה ובזה מהני ודאי תפיסה מחיים וכה"ל דדמי בר מתא דאמר זה בגמ' אינהא דהכא אמר אפשר דלא ס"ל דהוא דמהני תפיסה מחיים לענין מטלטלי דיתמי דבר נתתן הוא דאמר כן בפ' הכותב ודבר אמת אמר דפליג אלוי אבל דברי הטור לריך בזה שם דלא מיירי בחלוה ובזה מהני ודאי תפיסה מחיים וכה"ל דדמי בר מתא דאמר זה בגמ' אינהא דהכא אמר אפשר דלא ס"ל דהוא דמהני תפיסה מחיים לענין מטלטלי דיתמי דבר נתתן הוא דאמר כן בפ' הכותב ודבר אמת אמר דפליג אלוי אבל דברי הטור לריך בזה שם דלא מיירי בחלוה ובזה מהני ודאי תפיסה מחיים וכה"ל דדמי לאין בשטרו' כגבוויין וכפרוטין כמ"ם הרמב"ן בפי' כדשוכח בגמ' כהדיא אלא דלענין גבית הקלו ולקיבן לה תפיסה מחיים ומשמה יליף הרמב"ן לענין בפקד לדברי אהוא תקנה מחמת בפקד לה דמהני הך תפיסה אף שאינה תפיסה גמורה אבל לדינא דגמ' דמטלטלי דיתמי לא מתעבדי לב"ח אף"כ תפס מחיים בשיעבד דלאו תפיסה הוא וכדאמרינן בהדיא ב"ב דפסחים ובפ' מי שהי' בשוי לראובן שאכר שדה לשמעון בתחריות ונקבן עליו בחלוה ומת ובפ"ק ב"ק וכו' מטלטלי שבא לכון נגך ומטלטלי דיתמי לא מתעבד' לב"ח והך שמעתא הלכה פסוקה היא כדאוכח בגמ' אלא דבא בה וע"כ אזדא לה מ"ם הרב ש"ז ז"ל דרב"ח אלינא דר"ם דאמר ולית ליה דר"ב • גם מ"ם עוד הרב ז"ל וא"כ קשה על רב"ח למה הי' סובר דהיתומים ירוחו הא אינהו אינהי בחלוה דמטלטלי דיתמי ובזה ודאי מהני תפיסה מחיים אלא דאינהו שתבעו מדברי אמר"ם בסבר כך ובכהא פליג עליו ולית דבהדיא אלא בגמ' במקומו' הכו' לגם רבא מוד' לי' דרמב"ם דמלו יתמי לאיתר לקן מטלטלי דבכיב אכון נגך ומטלטלי דיתמי לא מתעבדי לב"ח אע"ג דתפס מחיים דומיא דהך ובאינהו דהא דקאמר רבא אבא דזה גובה וזה גובה קתני לאו לאיתר' דאף בתמי נבי דסא ודאי לית אלא ס"ק ע"כ מתני' לאו בתמי קאי אדקתני זה גובה ומשגובה וזה בדור ע"כ ;

ג בעיא סס בכתובות ובפסחא ס כדמפרש רבא סס ע עור כ"כ בה"ת בשער כ"ח מצו' דלא גרע מכל שטר דלי שעון ואחר קיאתבע לי אחרינן ואל אשתבע ליה וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מה' קיסות ס מצנה כתובות סס א עור בסס הרמב"ם ריש פי"ד מה' אלוה וכתב ה"ה בפ"ק דכ"כ (דף ה' ע"ב) שאם את הלוה תוך הזמנוכה מן היתומים שלא בשבועה ודעת רבינו ז"ל שה"ה לכל האלר ק תצוב הרלאש כלל פ"ח סי' ל"ד ר ומבואר סס שעדות העד היא כשתבעו היורשים את הלוה ואחר הרלא"ש מעשה דאין אלא מאחר שבא לגבות מן היתומים שלא בשבועה ודעת רבינו ז"ל שה"ה לכל האלר ק תצוב הרלא"ש מעשה דאין אלא מאחר שבא לגבות מן היתומים שלא בשבועה ובכל כ"ח בשבועה אינו יכול לגבות

יש לשמעון זכויות וללוי כיוצאית מוציאין מלוי לראובן וכן אם אין לשמעון מעות רק קרקע או משלטלין מוציאין מעות מלוי וכותבי לראובן והכית דין מחייבין להודקן לו לעשות לו דין דל' כתן לכל אם יש הפסד ללוי כגון שאומר שטרו של שמעון הוא פרוע או אחר דבר המבטל השטר או שאמר לו השטר הוא פרוע או אמר אי אחר דבר המבטל השטר אם אמר לו הנייתו לכלו לו שבריך עליון המעון' לאיזו זמן יותר ושמעון רוצה להנייתו לכלו וכה"ג לו אין מוציאין מלוי בעל כרחו אח"כ אין לו נכסים כלל וכה"ג לו אין מוציאין מלוי בעל כרחו אח"כ אין לו נכסים כלל לשמעון דה"ל קוב זה כמשובלדי' ראין נוטין מתקנת חכמי' במקו' שיש בכו מוחין ואז שריך לראובן לשבע שבועה תמורה על שטרו שלא נפרע ע"כ אלין לוי יודע אם נפרע או לא כדין כל טורף שלא נפרע אלא כשבועה ולוקח שטרו לו כ"ל והשביעוהו ולא שאיכו נפרע אלא כשבועה אם אינם לו נכסים במדינה אחרת אבל מלוה לו אלא חוב זה ואע"פי שיש לו נכסים אין מוציאין מדר' כתן ואם אין אם יש לו במדינה זו נכסים אין מוציאין מדר' כתן ואם אין

שמעון כאן מתחיבין עליו שיעור הראוי כדלקמן סימן ק"ו:

ג כשאין לשמעון נכסים צריך להעריך מלוי לשלם לראובן אח"כ רוצה לתן השטר בנוביינא לראובן בשומת בית דין ועי"ל סימן ק"ח ס"ה:

ד אם אה שיש בזל בוי הם מעות פקדון מוציאין ממכו מיד אע"פ שיש לשמעון משלטלי או קרקע וכן אם הפקיד אצלו משלטלין מוציאין ממכו אף שיש לשמעון קרקע אבל אם השאיל לו שמעון או השכיר לו אין מוציאין ממכו קודם שבאים זמן השאלה או שכירות אף על פי שאין נכסים לשמעון וכן אם היה חייב לו מעות בשטר שהלוה לו מתחלה לזמן אינו חייב לשלם קודם הזמן ואם אין שמעון כאן או בשאלה או שכירות מוציאין מיד שכל הזמן אע"פ שיש לו נכסים והלוה אין מוציאין אינו לוי לומר כיון שאין שמעון תובע אותי לחזיק המעות עוד אבלי עד שיתבעני וכיון שיש לו נכסי' לשמעון אין מוציאי' מלוי ואם שעבד שמעון לראובן משלטלי אגב קרקע מוציאין מלוי אפי' קודם הזמן כלים שהשאיל או השכיר לו כשאין לו נכסים לשמעון אבל מעות הלוה אין מוציאין דבמעות אין שייך שעבוד אג"ק דאין בהם ריח. ומי שהלך למ"ה והשאיל כלים לאחר לזמן אין מוציאין ממכו מדר' כתן לאוכות אחתו ואע"פי שעבד לה משלטלי אגב קרקע לאוכותיה אין מוציאין לאזן אחה מכנסי' משועבדים וכל זה מליכה אבל הלוה אם הנו שאין שעבוד משלטלי אג"ק מועיל להוציא מיד אחרים וכאלו אין שעבוד דמי וכל לעיל ריש סימן ס':

פז דיני שבועת היסת ושבועת דאורייתא • ובו ל"ט סעיפים:

פז א שהיה יכול להחזיק בו בטענת אין היו דברי' משולם כו' לשלוקי אם לזה לו ממון ואמר ליה אל תפרעני אלא בעדים לו הפקידו אתכן בידו לפני עדים וגם אם אמר לו בית דין בידו אתה קודם תביעתו אלא מלי טעין טענת הלוה בתובעו בתכן ידוע וכן כתובעו דברים העשוי' להשאיל ולהשכיר ולא עדים עתה בידו לכאלו אין מתמוכים לו בהיסת בכופר הכל וכמ"ש השוה והמתכר לשל בסי' ע"ב ולקמן בסי' קל"ג וסימן קל"ד וקל"ה יתבאר הדין במכר בגדו לאומן לו כתובעו בהמה לו עבד קטן אלא אייך בהו מי טעמיס הלוה וה"ה אם תבעו הלוה אל תפרעני אלא בעדים אלא יכול להחזיק בו בטענת אין היו דברי' משולם כו' לשלוקי אם לזה לו ממון ואמר ליה אל תפרעני אלא בעדים לו הפקידו אתכן בידו לפני עדים וגם קודם תביעתו אלא מלי טעין טענת הלוה בתובעו בתכן ידוע וכן כתובעו דברים העשוי' להשאיל ולהשכיר ולא עדים עתה בידו לכאלו אין מתמוכים לו בהיסת בכופר הכל וכמ"ש השוה והמתכר לשל בסי' ע"ב ולקמן בסי' קל"ג וסימן קל"ד וקל"ה יתבאר הדין במכר בגדו לאומן לו כתובעו בהמה לו

פז (א) וכן אם הוא כו' ועל אח' מכחישו כו' הא אלא אמר כמי שאינו מעידים אותו שיש בידו מקצת וכדלעיל סימן ע"ה סעיף ל' ומזוה אתתיל לומר לו תכן ונכי תכן היה מוחזק בכרן וכיה שבגדו בשבע ובשל וכמו שבתבאר שם: אם

א ל התובע לחבירו ממון או חפץ להחזיק בו בטענת לא היו דברים מעולם או לראו החזרתיו לקוח הוא בידי **ב** אם הוא **ג** מודה מקצת חייב שבועה מן התורה (א) וכן אם הוא כופר בכל דוער אחר מכחישו חייב שבועה מן התורה אפילו

ב אם הוא מודה מקצת כו' כתב הל"ן פ' שבועת הדיינין בח' שתבע לחבירו מאה זוז ג' זוז שהלוה לו וכ' זוז שחבל בו וזה כפר בכל אע"ג דדין ל' הוא שהחבל בשבע וטעמא מ"מ לא הוי כמו הודה לו בכ' כיון דהחבל עדיין לא נשבע אבל אם נשבע כבר ודאי כפר בכל מקרי מוד' מקצ' דאמן מהני דהיסר בסי' ע"ב ס"ד אבל אם הוא כופר בכל ועדים מעידים שיש לו ג' כו' ל"מ ל': **ג** מודה מקצת כו' דין שבועה דמודה מקצת ובעל ל' ודין שבועת היסת ושעתו כתבתי מילתא בטעמא ע"ב ודלא כמ"ה * בע"ב בטעם שבועה דמודה מקצת ז"ל דאמריכן דכולו בעי דלגרי אלא ליה ומכר אשתמוטי אשתמיט עד דלהוי ליה לכן השילה התור' שבועה עליו דאשיר לרם אמוכח ולא אשבועת' עכ"ל וז"ל דמסקינן בפ"ק דב"מ דשוה לאיכסי מומרא גזילות ממון לאומרא דשבוע' וכמ"ש הטור בסי' פ"ב ס"ד אלא ה"מ דמודה מקצת דאמריכן אין דעתו לנוזלו אלא דמשתמיט ודעתו לפרוע לאחר זמן והשתא דרמי ראמנא אשבועה עליה ודאי לא נשבע ובכופר הכל כיון דאמרינן אין דעתו לכן אם אינו כ"כ בפני ב"ח מ"ה אינו חייב ד"ל אלא ארז"ל אשבע אמת אינו ח"ל דודאי לא נשבע משום אפק מלוה ובכה דאמ אינו ל"ל ואין ישלם לו ומ"ה דמו דבכן שבועה עליה אשבע היפת בסי' פ"ב ע"ב וכבר כתבתי בל"ס ע"ה ואם היה דעת ע"ב ג"כ לזה ומ"ה כת' כאשר אמומנא ודל"ל דודאי אפפק ממון לא ה"ל לפתו' אלא לפרש

ד כתובות פוף דף פ"ו ילף לה מקרא לא יקום עד א' בלום וכו' ואם עד אחד מעיד כדברי המלוה ואחד כדברי הלוה מבואר בסי' פ"ב

טורי זהב

סי' פז סע"ק א' אם הוא מודה מקצת אבל בנוגע בנשם הדין במיאתבע לחבירו בעל מלה דהוכי' להיינו ב' דהוכי' בהלוה וכ' בעד שחבל בו ונשבע ע"ג שחבל בו ודאי בכפר בכל מיקרי מודה מקצת לאמר שחייב לו ב' דהוכי' כיון שנשבע עכ"ל ולע"ד שהר"ן חולק על הרשב"א שהביא המחבר ס"ה שאין מודה מקצת מתוך שעבת כפירה כו' ולהר"ן הוי מודה מקצת ולהרשב"א בק"ו דהא בדין הר"ן הוי עיקר הדולה במקצת מקצת מקצת אבל בנוגע והוא נשבע ולא"ק מקרי מודה מקצת ק"ו בדין דהרשב"א דחייב במקצת מן התורה כו' אבל הלוה לא